

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

**TEXT FLY WITHIN
THE BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198584

UNIVERSAL
LIBRARY

ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ-ಸ್ತೋತ್ರಮಪುಷ್ಪ

KARNATAKA SAKUNTALA NATAKAM

ಕರ್ನಾಟಕ
ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕಂ

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ
ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು

ಮೈಸೂರು
ವೆಸ್ಟ್ ಪ್ರೆಸ್ ಮತ್ತು ಪಬ್ಲಿಷಿಂಗ್ ಹೌಸ್
೧೯೪೨

(All Rights Reserved)

ಬೆಲೆ: ರೂ. ೧-೪-೦

52
1K

KARNATAKA SAKUNTALA NATAKAM

ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕಂ

ಮೈಸೂರು ಪ್ರೀಮ್ ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ
ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟದು

MYSORE:
THE WESLEY PRESS AND PUBLISHING HOUSE
1942

(All Rights Reserved)

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೧-೪-೦

ಆರಸೆಯ ಮುದ್ರಣ—೧,೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು

ಆರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದುಹೋದುವು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈ ಸಾರಿ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಜಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಆರನೆಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರುವೆನು. ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರ ಸ್ಥಾಪಿತಾದ ದೋಷಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತಿದ್ದಿ ಸರಿಪಡಿಸಿದೆ. ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದ ಇನ್ನೂ ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪುಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುಣಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮುಂದಣ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವೆನು.

ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಯೂರೋಪಿನ ಘೋರಯುದ್ಧದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಕಾಗದದ ಬೆಲೆಯು ಏರಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲಿದ್ದ ಬೆಲೆಯನ್ನೇ ಇಟ್ಟಿದೆ.

ಮೈಸೂರು,
ಜೂನ್, 1942. }

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಪೌತ್ರ,
ಎಂ. ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ಸೂಚನೆ—ಓದುವವರು ಈಳಗಡೆ ಗೀಟುಹಾಕಿ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿರುವ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓದಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು. ನಾಟಕದವರು (*) ಈ ಮೊದಲಾದ ಗುರುತು ಹಾಕಿರುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಈಳಗಡೆ ಸಣ್ಣ ಅಕ್ಷರದ ಅದೇ ಗುರುತಿನ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಲೇಟ್ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್‌ರವರ ಆಸ್ಥಾನ ಕವಿಗಳಾದ ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋದುವು. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಈ ಸಾರಿ ಮೈಸೂರು ಮತ್ತು ಮದರಾಸು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು ಬಿ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದರ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ತತ್ಕ್ಷಣವೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಮದರಾಸು ಗೌರ್ಮೆಂಟ್ ಸೀನಿಯರ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್ಲೇಟರಾಗಿದ್ದ ಈಗ ಕನ್ನಡ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಸ್ಟಡೀಸಿನ ಛೀಫ್‌ಮೆನ್‌ರಾಗಿರುವ ಮ|| ರಾ|| ಗಳಾದ ಬಿ. ರಾಮ ರಾವ್, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಎಲ್.ಬಿ. ಯವರು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕೇವಲ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿ ಈ ಐದನೆಯ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದೆನು. ಹಿಂದಿನ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥಾತಿತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದಂಟಾಗಿರುವ ದೋಷಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುಣಜ್ಞರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮುಂದಣ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸುವೆನು.

ಮೈಸೂರು,
ಅಕ್ಟೋಬರ್, 1932.

}

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ಪುತ್ರ,
ಬಿ. ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜ ಲೇಟ್ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್‌ರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾದ ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳವರಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕದ ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪುಸ್ತಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದ್ದುವು. ಅನೇಕರು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರತಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಮುದ್ರಣಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲವಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಘನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅವರು ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಕೊಡುವೆವೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟ ದರಿಂದ ಈಗ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಮುದ್ರಣವೂ ಪೂರ್ತಿಮಾಡಿದುದಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಯಾಳುಗಳೂ ಗುಣಜ್ಞರೂ ಆದ ವೈಸ್‌ಭಾನ್ಸಲರ್ ಡಾ|| ವ್ರಜೇಂದ್ರನಾಥಶೀಲ್, ಬಿ.ಎ., ಪಿ.ಎಚ್‌ಡಿ., ಯವರಿಗೂ ಮ|| ರಾ|| ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಯ್ಯರ್, ಬಿ.ಎ., ಯವರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕೃತಜ್ಞ ನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮೂರನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಅಕ್ಷರಸ್ಥಾತಿತ್ಯಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಿ ಸಂಶಯ ಬಂದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಾತಾಂತರಗಳಂ ತೋರಿಸಿ ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ ಆಸ್ಥಾನ ಮಹಾವಿದ್ವಾನ್ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾರತ್ನಂ ವೇ|| ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅಕ್ಷರಸಂಯೋಜಕರ ಪ್ರಮಾದದಿಂದಂಟಾದ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧ ಶುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನೇನಾದರೂ ಪ್ರಮಾದವಶದಿಂದಂಟಾಗಿರುವ ದೋಷಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಗುಣಜ್ಞರಾಗಿದ್ದವರು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸುವೆನು.

ಮೈಸೂರು,
ಅಕ್ಟೋಬರ್, ೧೯೨೨. }

ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃ ಪುತ್ರ,
ಬಿ. ಮಹದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ.

ಕವಿಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆ

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು ವೀರಶೈವರು. ಇವರ ಮೂಲಪುರುಷರು ಮುರುಡು ಬಸವಸ್ವಾಮಿಗಳು. ಇವರು ಬೆಂಗಳೂರು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್‌ಗೆ ಸೇರಿದ ನಾರುಸಂದ್ರ ಗ್ರಾಮದ ವೀರಮಾಹೇಶ್ವರವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ರುದ್ರಾಕ್ಷಿ ಮಠಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಇವರ ಮಕ್ಕಳು ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮಹಾದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು. ಇವರನ್ನು ಈ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಐದ್ವತ್ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ಮುಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಸದ್ಗೂರ್‌ರವರು ಸಮ್ಮುಖದ ಪುರೋಹಿತರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಶುಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ೧೮೪೩ರಲ್ಲಿ ಬಸವಸ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪಿತೃವಿಯೋಗವುಂಟಾಗಲು ಇವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅಳಿಯ ಲಿಂಗರಾಜ ಅರಸರವರ ಆಶ್ರಯಬಲದಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡಭಾಷೆಗಳನ್ನೂ, ಸಂಗೀತ ಕಲಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡಿ ಉಭಯ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಮೋಘವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರು. ತಮ್ಮ ೧೮ನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿ, ಮಹಾಸನ್ನಿಧಾನದ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷ ಪೂಜಾವಿಧಿಯನ್ನೂ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜಾಭ್ಯುದಯವೆಂಬ ಚಂಪೂ ಗ್ರಂಥವನ್ನೂ ಬರೆದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರವರಿಗೆ ವಿದ್ಯಾಬೋಧಕರಾಗಿಯೂ, ತದಾಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಕವಿತಾಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ 'ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ' ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಕುಂತಲ, ರತ್ನಾವಳಿ, ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ, ಮಾಲತೀಮಾಧವ, ಚಂಡಕೌಶಿಕ, ಶೂರಸೇನಚರಿತ್ರೆ (ಜೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮಹಾಕವಿಯ ಒಥೆಲೊ ನಾಟಕದ ಭಾಷಾಂತರ) ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ—ಬಾಲಕಬಾಲಿಕೆಯರಿಗಾಗಿ ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಭರ್ತೃಹರಿ ಸುಭಾಷಿತದ ನೀತಿಶತಕ, ಶೃಂಗಾರಶತಕ, ವೈರಾಗ್ಯ ಶತಕ, ಶಂಕರಶತಕ, ನೀತಿಸಾರಸಂಗ್ರಹ, ಸಾವಿತ್ರೀಚರಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಎದ್ದಜ್ಜ ಸರಿಗಾಗಿ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ದಮಯಂತೀಸ್ವಯಂವರ, ಶ್ರೀ ಹರ್ಷ ಚರಿತ್ರೆ, ರೇಣುಕವಿಜಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಶಿವಭಕ್ತಿ ಸುಧಾತರಂಗಿಣಿ, ಆರ್ಯಾಶತಕ, ನಕ್ಷತ್ರಮಾಲಿಕಾ, ಅಂಬಾಷೋಡಶಮಂಜರಿ, ಅಷ್ಟಮೂರ್ತಿತನಯಾಷ್ಟಕ, ದಕ್ಷಿಣಾಮೂರ್ತ್ಯಾಷ್ಟಕ, ಶಿವಾಷ್ಟಕ, ಸದಾಶಿವಾಷ್ಟಕವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ರಚಿಸಿ ೧೮೮೧ನೆಯ ಇಸವಿ ಫೆಬ್ರವರಿ ವಿಕೃತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘಶುದ್ಧ ತ್ರಯೋದಶೀ ಶನಿವಾರ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರು.

ಪ್ರಕಾಶಕ

ಈ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರ ವಿಷಯದಲ್ಲ ವಿಧ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು

ಕಂದ || ಸರ ವರವ ವಿಕೃತಿಸಂವ | ತ್ವರಗತಮಾಘಾಖ್ಯಮಾಸನಿತಪಕ್ಷ ಪಂ ||
ಸ್ಫುರಿತತ್ರಯೋದಶೀತಿಥಿ | ವರಪೋಷಿತಕಮಲಮಿತ್ರಸುತವಾಸರದೋಳ ||
ಅರಸುಸೆಯಾಸ್ಥಾನಕವೀ | ಶ್ವರಸಂಬ ನೆಗಳ್ಳೆವಡೆದು ರಂಜಿಸುತಿರ್ದಾ ||
ವರಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಪಿರಿದ | ಚ್ಚರಿಯಿಂಪರಲೋಕಕಹಹ ಪಯಣಂಗೊಂಡಂ ||
ಈನಸುಧಾಬುಧಜನಕ | ಕಾರ್ವನಿಯೊಳ್ಳೊಕ್ತಿರಸಮನುರೆಸುರಿಯುತ್ತುಂ ||
ತೀವಿದುರ್ಜೀವನಂಕಿಡ | ಲೇವೇಳ್ವೆಂಮುಗಿಲತೆರದೆಮರೆಯಾದನಿವಂ || ೩ ||

(ಆತನ ಚರಿತ್ರಮಂ ಸಂಕ್ಷೇಪದಿಂ ಪೇಳ್ವೆನದೆಂತೆ)

ಶುಭಕೃದ್ವತ್ಸರದೊಳ್ಳ | ದ್ವಿಭವದೆ ಜನಿಸುತ್ತೆ ಬಾಲ್ಯದೊಳೆ ನಲವಿಂದಂ ||
ಉಭಯಸುಭಾಷೆಗಳೊಳ್ಳ | ಲಭಮಪ್ಪವಿಚಕ್ಷುಣತೆಯನುರೆಕೈಕೂಂಡಂ ||
ಪದಿನೆಂಟುವಯಸ್ಸಿನೊಳೊಡ | ವಿದಕವಿತಾಶಕ್ತಿಯಿಂದೆಬುಧನಿವಹಕ್ಕಂ ||
ಮುದಮೊಗೆಯೆಕೃಷ್ಣರಾಜಾ | ಭೃಗುದಯಮೆನಿವೊಂದುಕೃತಿಯನಿರದಾ
ಗಿಸಿದಂ || ೫ ||

ವರಕೃಷ್ಣಭೂಮಿಪಾಲಂ | ನಿರವಿಸೆ ತಾಂ ಜಿಲ್ಲವೃಕ್ಷ ಪೂಜಾಪಧಿಯಂ ||
ಸುರಚಿರಸಂಸ್ಕೃತಭಾಷೆಯೊ | ಇಂದಿನೆ ವಿರಚಿಸಿದನಾತ್ಮಕಾಶಲದಿಂದಂ ||
ಕನ್ನಡಭಾರತಮೊದಲಾ | ದುನ್ನತಮೆನಿಪಖಿಲಕಾಂಕ್ಷನಿಕರವನೆಲ್ಲರ್ ||
ಮನ್ನಿಪ ತೆರದಿಂರಾಗದೆ ಚೆನ್ನೆ ಸೆವನಮೋದಿವೋದದೊಳಗಾಳಿಸಿದಂ || ೬ ||

ಸ್ರೃಷ್ಟ || ಶೃಂಗಾರಕಾಘರಂ ತಾನೆನಿಸಿಮೆರೆವ ಶಾಕುಂತಲಾಭಿವ್ಯಮಾದು |
ತ್ತುಂಗಾಲಕಾರಮಂ ನಾಟಕಮನಲಸದುದ್ದಾಮಸಾಹಿತ್ಯಮುಂಮೇಣ್ ||
ಸಂಗೀತಪ್ರಾಧಿಯುಂ ಸಂಗಳಿಸೆ ರಚಿಸಿಕರ್ಣಾಟವಾಗ್ಧಾಟಿಯಿಂದಂ |
ರಂಗಾಚಾರ್ಯಾಖ್ಯಮಂತ್ರಿಪ್ರವರ ಸಭೆಯೊಳೊಲ್ಲೊದಿದಂಜಾಣ್ಣೆ
ಯಿಂದಂ ||

ಕಂದ || ಕರ್ಣಾನಂದಮದಾಗಲ | ಕರ್ಣಾಟಕಕಾಳಿದಾಸನೆಂಬಿಬಿರುದಂ ||
ತೂರ್ಣದಿನಿತ್ತಂ ವಿದ್ವ | ತ್ಯೂರ್ಣ ಸಭಾಮಂಡಲಿಯೊಳಗಾಮಂತ್ರೀಶಂ ||
ಉತ್ತರರಾಮಚರಿತ್ರಮ | ಸುತ್ತಮಮಾಗೊಪ್ಪುತಿರ್ಪ ರತ್ನಾ ವಳಿಯಂ ||
ಬಿತ್ತರಿಸಿಕನ್ನಡದೆತಾ | ನಿತ್ತಂ ಶ್ರೀಚಾಮರಾಜನಾಟಕಸಭೆಗಂ || ೧೦ ||

ನಳಭೂಪಚಂಪುವಂಮಂ | ಗಳಕರಸಂದರ್ಭ ಚಂಡಕೌಶಿಕಮಂ ಕೋ ||
 ಮಲವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯಮ | ನೋಲಿದೆಸಗಿದನಲ್ಲೆ ಚಿತ್ರಮೆನೆಕನ್ನ ಡದೊಳ್ ||
 ವರಶೂರಸೇನಚರಿತವ | ಸುರುಚಿರವಹಸರನಮಾಲತೀಮಾಧವಮಂ ||
 ವಿರಚಿಸಿದಂಕವಿಕಲಭಂ | ನಿರುಪಮಮಹದಕ್ಕಿಣಾಸುಮೂರ್ತ್ಯಷ್ಟಕಮಂ ||
 ಸಾವಿತ್ರೀಸುಚರಿತ್ರಮ | ನಾವಿಬುಧವಿಸುತ್ಯ ಭರ್ತೃಹರಿವಿರಚಿತಮ ||
 ಪ್ವಾವಿತತಸುಭಾಷಿತಮಂ | ಕೋವಿದರುರೆಮೆಚ್ಚೆ ಮಾಡಿದಂಕನ್ನ ಡದೊಳ್ ||
 ಶಂಕರಶತಕಮನುರಯಕ | ಳಂಕಲಸನ್ನಿತಿ ಸಾರಸಂಗ್ರಹಮಂ ಮೇಣ್ ||
 ಶಂಕಾವಿಹೀನಧೀರ ನಿ | ರಂಕುಶಮತಿರಚಿಸಿದಂವಲಂನಲವಿಂದಂ || ೧೪ ||
 ಪೊಸತೆನೆಗೀರ್ವಾಣೋಕ್ತಿಯಿ | ನುಸಿದ್ಧಂಮುದದಿಂದ್ರಿಷ್ಟಪ್ತಿಗಣನುತಿಶಿವಭ
 ಕ್ತಿ ಸುಧಾತರಂಗಿಣಿಗಳಂ | ರಸಿಕಂನಕ್ತೃತ್ರಮಾಲೆಯಂಪರಶಿವೆಯಾ || ೧೫ ||
 ಆರ್ಯಾಶತಕಮನತಿಮಾ | ಧುರ್ಯಸಮೇತಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿತನಯಾಷ್ಟಕಮಂ ||
 ಚರ್ಯಾಧಿಕಾರ್ಯನತ್ಯಾ | ಶ್ವರ್ಯಾಮರವಾಣಿಯಿಂದಮೆಸಗಿದನೊಲವಿಂ ||
 ಅಂಬಾಷೋಡಶಮಂಜರಿ | ಯೆಂಬಾಮೋದಪ್ರದಾಯಕಸ್ತವಮಣಿಯಂ ||
 ಇಂಬಾಗಿರೆಸಂಸ್ಕೃತದಿಂ | ಕುಂಬಿಣಿಯಬುಧರ್ಕಳೊಲಿವತೆರದಿನೆಗಳ್ದಂ ||
 ಬಸವೇಶಾಷ್ಟಕಮಂ ಸಂ | ತಸದಿಂದೆ ಸದಾಶಿವಾಷ್ಟಕಮನತಿಮುದದಿಂ ||
 ವಸುಧೆಯಜನದೊಳ್ಳಕ್ಕಿ | ಪ್ರಸರಣಮಪ್ಪಂತೆ ಮಾಡಿದಂ ಸದ್ರುಚಿಯಿಂ ||
 ರೇಣುಕಚರಿತ್ರೆಯಂನೆರೆ | ಜಾಣೆಂಸಮೆಯುತ್ತುಮಿರ್ಪ ಸಮಯದೊಳಕಟಾ ||
 ಪ್ರಾಣವಿಯೋಗಂಸಮನಿಸಿ | ತಾಣಂಕವಿಪುಂಗವಂಗೆವಿಧಿವಶದಿಂದಂ ||
 ಕನ್ನಡಗಬ್ಬದ ಹಬ್ಬಮ | ದಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮನೋಜ್ಞಮೆನಿಸ ಪುಸ್ತಕಪಠನಂ |
 ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಸುಕವಿತಾಂಗನೆ | ಯುನ್ನ ತಮಾದುತ್ತಮಾಂಗಕಾದುದನನುಂ ||
 ಹರ್ಷಚರಿತ್ರಮನದನೀ | ವರ್ಷಂ ಪೂರೈಸವೇಳ್ಕು ಮೆಂದಿರೆ ಮೃತಿಯಾ |
 ಕರ್ಪಿಸಿತವನಂಬಲುಹಿಂ | ಘರ್ಪಿಸಲೇವಾರ್ಪರಾರದೃಷ್ಟಮನಿಳೆಯೊಳ್ ||
 ರಸಿಕಶಿರೋಮಣಿಯಾತಂ | ರಸೆಯೊಳ್ಪಲಕಾಲವಿನ್ನು ಮಿರದೀಗಳೆ ತಾ ||
 ನಸುವಂಬಿಟ್ಟುದರಿಂಬೇ | ವಸವಡೆಯದರಾರ್ಗುಣಜ್ಞ ರಾಗಿಹವಿಬುಧರ್ ||

26-2-1891.

ಪಿ. ಆರ್. ಕರಿಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ

ಮಹಾರಾಜಾಕಾಲೇಜ್ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೀನಿಯರ್ ಪಂಡಿತ.

|| ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿ ||

ರಸಕವಿತ್ವದೊಳಸಮನನಿಸುವ |
 ಜಸವು ಸಸರಿಸುತಿರಲು ಜಗದೊಳು |
 ಮನಣದೊಡೆಯನ ಸೇರ್ದನಾ ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೆನೆ ||
 ವಸುಧೆ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟ್ಯತವೊ ಮೇಣ್ |
 ರಸಿಕಲೋಕದ ದುರ್ದಶೆಯೊ ವೊಂ |
 ಬಸಿರನೀಪರಿ ಬರೆದನೇತಕೆ ಹಾ ಮಹಾದೇವ || ೧ ||

|| ಕಂದಪದ್ಯ ||

ನವಕಾಳಿದಾಸನೆಂದಾ |
 ಕವಿಸಂಭೆಯೊಳ್ ಪೆಸರನಾಂತ ಜಸಮುಜ್ವಳಿಸಲ್ ||
 ಶಿವನ ಮಹಾವಾದಸರೋ |
 ಜವ ಸೇರ್ದಂ ಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ ಜೀವಿಪನಲ್ತೀ || ೨ ||

ಶೋಕಿಪುದೇನಿದ ತೆಗೆ ಪರ |
 ಲೋಕಕೆ ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪೋದುದಕೀಗಳ್ ||
 ಲೋಕೋತ್ತರಕವಿಯೆಂದು ವಿ |
 ವೇಕಿಗಳಿಂ ಶ್ಲಾಘ್ಯನಾದನಾತನೆ ಧನ್ಯಂ || ೩ ||

ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯಳಿಯಲ್ |
 ವ್ಯಸನಮದೆಳ್ಳಿಸಿತುಮೆನ್ನ ಮನದೊಳಗಿಲ್ಲಂ ||
 ರಸಕವಿತಾಂಗನೆ ಹಿಮದೊಳ್ |
 ಬಸವಳಿದಬ್ಬಿನವೊಲಾದಳೆಂಬುದೆ ದುಗುಡಂ || ೪ ||

ಕನ್ನಡದ ಕಬ್ಬಮೂಹಿಸ |
 ಲಿನ್ನೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೆ ರಸಿಕ ರಂಜನ ಚತುರಂ ||
 ಮುನ್ನೆ ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯೆ |
 ಚೆನ್ನೆನೆ ಪೇಳಿರ್ಪ ಕೃತಿಯನುಳಿದೀಜಗದೊಳ್ || ೫ ||

ಅಸ್ಥಾನಕವಿ,

ನಂಜನಗೂಡು ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ತಾತ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಟಿ. ಯವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸೂಕ್ತಿ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತದ ಸುಬಂಧವಾದ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ|| ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಭಾರತಪಠನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕವಿತಾ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನೂ ಈ ರೀತಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ—

ಬರಿವನ್ನಂ ಸುಚ್ಛ ಸೂರಪ್ಪಿನಮೆದೊ ಬೆಳಗಲ್ ಬೆಳ್ಳಸಂ ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿ |
ಸ್ತರಮಂ ತನ್ನೊಂದು ನಲ್ಲಬ್ಬದ ಗುಣಮೆ ಕರಂ ಮೌರ್ವಿಯಾಗಲ್ ಮನಂಗೊ |
ಳ್ವ ರಸಕ್ಕಿಂಬಾದ ಪದ್ಯಂಗಳ ಸೆರವಿಯರಲ್ಲಿಲ್ಲನಾಂತಕ್ಕಿ ಟಂಕಾ |
ರವಂದೀವುತ್ತಿರಲ್ವಾ ಬಸವಕವಿವಚೋಧಾರಮೇಂ ಕರ್ಣವೂರಂ ||

ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಬಸವಪ್ಪ ಕವಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವನ್ನು) ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಇವರಂತೆ ಭಾರತವನ್ನೋದುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುವ ವುಣ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ಭಾರತದ ಶೈಲಿಯಂತೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬರು! ಅವರೂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಇದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಭಾಷೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಸತ್ತು ಬಂತೆಂದು ಕನ್ನಡನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯುಳ್ಳವ ರೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿಸಬಹುದು. ಇವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಸಾಲದು. ಇವರ ಮರಣವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಇವರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ,

ಕೇಳಲೊಡನೊಡನೆ ಕುದಿಗೊಂ |
ಡೇಳುವಕ್ಕೆಯ ಬೊಬ್ಬೆಯುಬ್ಬನ |
ಗೋಳು ಪಸರಿಸಿ ತೀವಿ ತುರುಗಿತು ಸಕಲದಿಕ್ತಟವ ||

ಆರ್. ತಾತ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಟಿ.

|| ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿ ||

ರಸಕವಿತ್ವದೊಳಸಮನೆಸುವ |
 ಜಸವು ಪಸರಿಸುತಿರಲು ಜಗದೊಳು |
 ಮಸಣದೊಡೆಯನ ಸೇರ್ದನಾ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಯೆನೆ ||
 ವಸುಧೆ ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟ್ಯತವೊ ಮೋಣ್ |
 ರಸಿಕಲೋಕದ ದುರ್ದಶೆಯೊ ವೊಂ |
 ಬಸಿರನೀಪರಿ ಬರೆದನೇತಕೆ ಹಾ ಮಹಾದೇವ || ೧ ||

|| ಕಂದಪದ್ಯ ||

ನವಕಾಳಿದಾಸನೆಂದಾ |
 ಕವಿಸಂಭಿಯೊಳ್ ಪೆಸರನಾಂತ ಜಸಮುಜ್ವಳಿಸಲ್ ||
 ಶಿವನ ಮಹಾಪಾದಸರೋ |
 ಜವ ಸೇರ್ದಂ ಬಸವಶಾಸ್ತ್ರ ಜೀವಿಪನಲ್ಲೇ || ೨ ||

ಶೋಕಿಪುದೇನಿದ ತೆಗೆ ಪರ |
 ಲೋಕಕೆ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ ಪೋದುದಕೀಗಳ್ ||
 ಲೋಕೋತ್ತರಕವಿಯೆಂದು ವಿ |
 ವೇಕಿಗಳಿಂ ಶ್ಲಾಘ್ಯನಾದನಾತನೆ ಧನ್ಯಂ || ೩ ||

ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಯಳಿಯಲ್ |
 ವ್ಯಸನಮದೆಳ್ಳಿಸಿತುಮೆನ್ನ ಮನದೊಳಗಿಲ್ಲಂ ||
 ರಸಕವಿತಾಂಗನೆ ಹಿಮದೊಳ್ |
 ಬಸವಳಿದಬ್ಬನಿವೊಲಾದಳೆಂಬುದೆ ದುಗುಡಂ || ೪ ||

ಕನ್ನಡದ ಕಜ್ಜಮೂಹಿಸ |
 ಲಿನ್ನೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೆ ರಸಿಕ ರಂಬನ ಚತುರಂ ||
 ಮುನ್ನೆ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಯೆ |
 ಚೆನ್ನೆನೆ ಪೇಳಿರ್ಪ ಕೃತಿಯನುಳಿದೀಜಗದೊಳ್ || ೫ ||

ಅಸ್ಥಾನಕವಿ,

ನಂಜನಗೂಡು ಸುಬ್ಬಾಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಆರ್. ತಾತ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಟಿ. ಯವರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸೂಕ್ತಿ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತದ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಕೈ|| ಬಸವಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಭಾರತಸಠನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕವಿತಾ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನೂ ಈ ರೀತಿ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ—

ಬಿರಿವನ್ನಂ ಸುಜ್ಞಾನೂರಪ್ಪಿನಮೆದೊ ಬೆಳಗಲ್ ಬೆಳ್ಳಸಂ ಚಂದ್ರಿಕಾ ವಿ |
 ಸ್ವರಮಂ ತನ್ನೊಂದು ನಲ್ಲಬ್ಬದ ಗುಣಮೆ ಕರಂ ಮೌರ್ವಿಯಾಗಲ್ ಮನಂಗೊ |
 ಳ್ವ ರಸಕ್ಕಿಂಬಾದ ಸದ್ಯಂಗಳ ಸೆರವಿಯರಲ್ಲಿಲ್ಲನಾಂತಣ್ಮಿ ಟಂಕಾ |
 ರವಂದೀವುತ್ತಿರಲ್ಪಾ ಬಸವಕವಿವಚೋಧಾರಮೇಂ ಕರ್ಣಪೂರಂ ||

ನಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ಬಸವಪ್ಪ ಕವಿಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು (ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಭಾರತವನ್ನು) ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಇನ್ನೂ ಬಹಳ ಜನರು ಇದ್ದಾರೆ. ವೈಸೂರೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಇವರಂತೆ ಭಾರತವನ್ನೋದುವವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿರಲಿಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ನಾವು ಕೇಳುವ ಪುಣ್ಯವೆಲ್ಲಿದೆ? ಭಾರತದ ಶೈಲಿಯಂತೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಒರೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು ಒಬ್ಬರು! ಅವರೂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದರೆಂದು ಕೇಳಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಇದರಿಂದ ಕರ್ನಾಟಭಾಷೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ಏಸತ್ತು ಬಂತೆಂದು ಕನ್ನಡನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯುಳ್ಳವ ರೆಲ್ಲರೂ ದುಃಖಿಸಬಹುದು. ಇವರು ಕನ್ನಡಕ್ಕಾಗಿ ಪಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಯಾಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಬಣ್ಣಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗ್ರಂಥವಾದರೂ ಸಾಲದು. ಇವರ ಮರಣವಾರ್ತೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಇವರೇ ಹೇಳಿರುವಂತೆ,

ಕೇಳಲೊಡನೊಡನೆ ಕುದಿಗೊಂ |
 ಡೇಳುವಕ್ಕೆಯ ಬೊಬ್ಬೆಯುಬ್ಬಿನ |
 ಗೋಳು ಪಸರಿಸಿ ತೀವಿ ತುರುಗಿತು ಸಕಲದಿಕ್ತಟವ ||

ಆರ್. ತಾತ, ಎಂ.ಎ., ಎಲ್.ಟಿ.

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾದ
ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು.

ಜನನ 1843.

ಮರಣ 1891.

೨೫

ಕರ್ಣಾಟಕ

ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕಂ

ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ

*ವೃತ್ತ || ಅವುದು ಧಾತೃಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲ್ ಹುತಹವ್ಯಮನಾಂವುದಾವುದಿ
ನ್ನಾವುದು ಹೋತೃ ಶಬ್ದಗುಣಮಾವುದಾವುವು ಕಾಲಕರ್ತೃಗಳ್ |
ಅವುದುಸಿರ್ ಜಗಕ್ಕು ಸಿರ್ದರಾವುದ ಭೂತಕುಲಪ್ರಧಾನಮೆಂ
ದಾ ಮೊಡಲೆಂಟರಿಂದೆ ಮೆರೆವೀಶನೊಡರ್ಚುಗೆ ನಿಮ್ಮಭೀಷ್ಟವಂ || ೧ ||

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—(ತೆರೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ) ಆರೈ, ಅಲಂಕಾರ ನೆರವೇರಿದ್ದರೆ
ಇತ್ತ ಬಾ.

ನಟಿ—ಅಯ್ಯಾ, ಇದೋ ಬಂದೆನು. ನಾನು ಮೊಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವೇನು?
ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಸೂ—ಆರೈ, ಸಭಾಸದರಿವರು ಸಕಲಕಲಾಪ್ರವೀಣರು. ಈಗಲಾ ಕಾಳಿದಾಸ
ಮಹಾಕವಿರಚಿತವಾದ ಅಭಿಜ್ಞಾನಶಾಕುಂತಲವೆಂಬ ನಾಟಕವು ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆ
ಯಲ್ಲಿ ಅಭಿನವಕಾಳಿದಾಸ ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ನಾಟಕ
ವನ್ನಾಡಿ ಇವರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾತ್ರವೂ ತಮ್ಮ
ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು.

ನಟಿ—ಅಯ್ಯಾ, ತಾವು ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳ ಅಭಿನಯರೂಪ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಂತೆ
ಪಾತ್ರವನ್ನು ನೇರವಾಗಿರಿಸಿರುವ ಕಾರಣ ತಮಗೇನೂ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಲಾರದು.

ಸೂ—ಆರೈ, ಆದರೂ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು.

ಕಂದ || ರಸಿಕರ್ಕಳೊಪ್ಪುವನ್ನಂ

ರಸಾಭಿನಯ ಕೌಶಲಂಗಳೊಳ್ಳಿದುವೆನುತಾ |

*ವೃತ್ತ || ಶ್ರೀಮದ್ವಾಮಾಂಕಪಠ್ಯಂಕಗತಗಿರಿಸುತಾಶ್ವೇರವಕ್ತಾಬ್ಜಭೃಂಗಂ
ವ್ಯೋಮಾಪ್ತೇಜೋನಿಲಕ್ಷ್ಮಾರುಣಶಶಿಯಜಮಾನಾಷ್ಟಮೂರ್ತಿಪ್ರಪನ್ನಂ |
ಸೋಮಾರ್ಥೋತ್ತಂಸಮೂರ್ಧಂ ಜಗದವನಸಮುತ್ಕಂಠನಾ ನೀಲಕಂಠಂ
ಚಾಮೋರ್ವೀಪಾಲನಂ ಪಾಲಿಸುಗೆ ಗರಪುರೀಕ್ಷೇತ್ರವಾಸಂ ಮಹೇಶಂ ||

ಸುಸಿರೆಂ ವಲಮೋದಿದ ಮಾ

ನಿಸರ್ಗಂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಮಗೆ ನಂಬುಗೆಯಿಲ್ಲಂ || ೨ ||

ನಟಿ—(ನಮ್ರಳಾಗಿ) ಅಯ್ಯಾ, ಮುಂದಣ ಕಾರ್ಯವೇನಾಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಸೂ—ಆರೈ, ಸಭಾಸದರಿಗೆ ಕರ್ಣಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ
ಜೇರೆ ಕಾರ್ಯವೇನುಂಟು ?

ನಟಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಯಾವ ಋತುವನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ಗಾನವಂ ಮಾಡಲಿ ?

ಸೂ—ಆರೈ, ಈ ಗ್ರೀಷ್ಮಋತುವು ಬಂದು ಬಹುದಿವಸಗಳಾಗದ ಕಾರಣ
ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವುದು ; ಇದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಗಾನವಂ ಮಾಡು.
ಈಗಲಾದರೊ—

ಕಂದ || ಸಲಿಲಾವಗಾಹನಕ್ಕತಿ

ಲಲಿತತೆಯಂ ಬನದೆಲರ್ಗೆ ಪಾದರಿಗಂಪಂ |

ಸುಲಭತೆಯಂ ನಿದ್ರೆಗೆ ನೆಳ

ಲೋಳಗಿತ್ತುವು ಪರಿಣತಿಯೊಳೆ ಸೊಗಯಿಪ ಪಗ್ಗಳ್ || ೩ ||

ನಟಿ—ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. (ಎಂದು ಗಾನವಂ ಮಾಡುವಳು)

*ಕಂದ || ಯೋಷಾಜನಮೊಲವಿಂದೆ ಶಿ

ರೀಷಮನತಿಮೃದುಲಕೇಸರಾಗ್ರಮನಳಿಯಿಂ |

ದೀಷಚ್ಚುಂಬಿತಮಂ ಸವಿ

ಶೇಷದಯಂ ಕನ್ನ ವುರವನೆಸಗುವುದಲ್ಲೇ || ೪ ||

ಸೂ—ಆರೈ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಡಿದೆ ; ನಿನ್ನ ರಾಗದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಸಭಾಸದರೆಲ್ಲರೂ

ರಾಗ—ಮೋಹನಕಲ್ಯಾಣಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಶ್ರೀಚಕ್ರಾವಾಸಿನಿ | ಶ್ರೀತಲೋಕೋಲ್ಲಾಸಿನಿ || ಪಲ್ಲ || ಶುಂಭನಿಷಾದಿನಿ | ಜಂಭಾರಿಪೋ
ಷಿಣಿ | ಶಂಭುಸಂತೋಷಿಣಿ || ೧ || ಮಹಿತಮಹಾಬಲ | ಮಹಿಧರಾವಾಸಿನಿ | ಮಹಿಷವಿಧ್ವಂ
ಸಿನಿ || ೨ || ಶ್ರೀಚಾಮನ್ಯಪಮನೋ | ಗೋಚರಪದೆ ಜಯ | ಶ್ರೀಚಾಮುಂಡೇಶ್ವರಿ || ೩ ||

* ರಾಗ—ಬೆಹಾಗ್.

ಆದಿತಾಳ.

ನಟಿ—ಭಾಸುರಮಾದುಡೊ | ಬೇಸಗೆ ಜನಗಳ | ಬೇಸರನೆಲ್ಲವ ಕಳೆಯುತ್ತಲಿಂ || ಪ ||
ದರದಳಿತೋಜ್ವಲಪಾಟಲವಾಳಿ | ಸುರಭಿಮನೋಜ್ವ ಮಧೂಳಿ | ವೆರೆಯುತ್ತಲೊಡನನು || ಸಂಸೆ
ಮದಾಳಿ | ಬರುವುದು ಮಗಮಗಿಸುತೆ ಬನಗಾಳಿ || ೧ || ತಲೆಯನು ತಗ್ಗಿಸೆ ಗತಿಗೆ ಮರಾಳಿ | ತಳರ್
ತರುಣಿಯರ ಜಲಕೇಳಿ | ಚಲಿತಕಚಚ್ಯುತಕೌಸುಮಧೂಳಿ | ಕಲನಾಸುರಭಿಸರೋವರ ಪಾಳಿ
|| ೨ || ತರುಗಳ ನೆಳಲೊಳು ಪಥಿಕನಿಕಾಯಂ | ನೆರೆಮಲಗಿರೆ ತಾಪಿತಕಾಯಂ | ಬರೆ ಪರಿ
ಣಾಮಸಮಯರಮಣೀಯಂ | ಮೆರೆವ ದಿವಸವಾದರಣೀಯಂ || ೩ ||

ಚಿತ್ರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಂತಾದರು. ಹೇಳು, ಈಗ ಯಾವ ನಾಟಕವನ್ನಾಡಿ ಈ ಸಭಾಸದ
ರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸೋಣ ?

ನಟಿ—ಅಯ್ಯಾ, ಮೊದಲೇ ಅಭಿಜ್ಞಾನಶಾಕುಂತಲವೆಂಬ ಅಪೂರ್ವ ನಾಟಕ
ವನ್ನು ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಿಂದಾಡುವಂತೆ ತಾವು ಅವ್ಯಣಿಯಂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲವೇ ?

ಸೂ—ಅರ್ಹ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿದೆ; ಈಗ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಈಗಲೇ ಮರೆದೆನಲ್ಲಾ !
ಏತಕ್ಕಂದರೆ,

ಕಂದ || ಅಂಗನೆ ಹೃತನಾದೆಂ ಹೃದ

ಯಂಗೊಳ್ಳೀ ನಿನ್ನಗೀತರಾಗದೊಳೀಗಳ್ |

ತುಂಗತರವೇಗಶಾಲಿ ಕು

ರಂಗದೆ ಹೃತನಾದ ತೆರದೊಳೀ ದುಷ್ಯಂತಂ

|| ೫ ||

ಇದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

(ಆಮೇಲೆ ಶರಚಾಪಹಸ್ತನಾದ ರಾಜನು ರಥಾರೂಢನಾಗಿ ಮೃಗವನ್ನು
ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೂತನೊಡನೆ ಬರುವನು.)

ಸೂತಂ—(ರಾಜನನ್ನೂ ಮೃಗವನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ !

ಕಂದ || ಹರಿಣಸುಮನಧಿಜ್ಯಧನು

ಧರಸೆಸಿದ ನಿನ್ನಮಂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವೆನಗೇ |

ನೊರೆದಪೆನಮಮಾ ದೃಗ್ಗೋ

ಚರನಾದಂತಿದೆ ಸಿನಾಕಿ ಹರಿಣಾನುಗತಂ

|| ೬ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೇ, ಈ ಮೃಗವು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಹುದೂರ ಸೇಡು
ಕೊಂಡು ಬಂದಿತು. ಇದು ಈಗಲೂ ಕೂಡ,

*ವೃತ್ತ || ಕೊರಲಂ ತಾಂ ಕೊಂಕುಗೆಯ್ಯುತ್ತಡಿಗಡಿಗೊಡನೈತರ್ಪ ತೇರಲ್ಲಣಂ ನ
ಮಃ ಪ್ರಾಂ ಟ್ಟಿರೆ ನೋಟಂ ಬಾಣವಾತಕ್ಕಗಿದಿರುಕಿಸುತಂ ಪೃಷ್ಠಮಂ ಮಾರ್ಗ

ದೊಳ್ ತೀ

*ರಾಗ—ಜಲಾಬು.

ಆದಿತಾಳ.

ರಾಜಂ—ಪಾರಿತು ಪಾರಿತು ಫಡ ಮೃಗಘೋತ | ತೇರನಿದರ ಬಳಿ ಸೇರಿಸು ಸೂತ || ಪ || ಕೊರ
ಲನು ಕೊಂಕಿಸಿ | ಬರುವ ರಥವ ತಾ | ತಿರುತಿರುಗೀಕ್ಷಿಸ | ಪರಿಯ ನೋಡಿದೆಯಾ || ೧ || ಶರಪತನದ
ಭಯ | ಕಿರದಿದು ಪೃಷ್ಠವ | ನಿರುಕಿಸಿ ಮುಂಬರಿ | ದರರೆ ಧೀಂಕಿಡುತಾ || ೨ || ಶ್ರಮವಿವೃತಾ
ಸೃದಿ | ಸಮದ ಗಳತ್ಕುಶ | ಸಮತಿ ವನ್ನೋರಿಯ | ನಮಮ ಮುಸುಕಲು || ವೇಗವದಂತೊ ಭೂ |
ಭಾಗದೆ ಕಾಣಿಪು | ದಾಗಳೆ ಬಾನೊಳೆ | ಪೋಗುವುದಹಹಾ || ೪ ||

ಎರೆ ನೀಡುಂ ಬಿಟ್ಟ ಬಾಯಿಂ ಶ್ರಮದುದಿವ ರೆಮೆಲ್ದಿ ದ್ವ ದರ್ಭಾಂಕು

ರಂಗಳ್

ಧರೆಯಲ್ಲೋರೊರ್ಮೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಹಹ ನಿರುಕಿಸೈ ಬಾನೊಳೇ ಸಾರಿ

ವೋಕುಂ || ೭ ||

ರಾಜಂ—(ಆಶ್ಚರ್ಯಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಇದೇನು! ನಾನು ಬಿನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದಾಗ್ಯೂ ಈ ಮೃಗವನ್ನು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸೂತಂ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ! ಭೂಮಿಯು ಹಳ್ಳವಾಗಿರುವುದೆಂದು ಕಡಿ ವಾಣವನ್ನು ಸೆಳೆದಕಾರಣ ರಥವೇಗವು ಮಂದವಾಯಿತು, ಅದ್ದರಿಂದ ಮೃಗವು ನಮಗೆ ಬಹುದೂರಗತವಾಯಿತು. ಸಮಸ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಿನಗಿನ್ನು ಮೃಗವು ಸಿಕ್ಕದೆ ಇರಲಾರದು.

ರಾಜಂ—ಆದರೆ ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಸಡಿಲಬಿಡು.

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಮಂತನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ರಥವೇಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ! ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿದೊಡನೆ, ನೋಡು ನೋಡು,

ಕಂದ || ನಡೆ ಮಿಡುಕದ ಚಮರದ ನೀ

ಳೊಡಲೆತ್ತಿದ ಕಿವಿಯ ತಮ್ಮ ಪದರಬಮುಂ ಪಾ |

ಯೊಡೆ ಸಿಲ್ಕದಶ್ವಗಳ್ ಧೀಂ

ಕಿಡುವುವು ತನ್ಮೃಗಜವಾಸಹಿಷ್ಣುಗಳೆಂಬೋಲೆ

|| ೮ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ, ಸಾರಥಿಯೇ! ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕುದುರೆಗಳು ಸೂರ್ಯಾಶ್ವಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿರುವುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

೧. ವೃತ್ತ || ಆವುದು ನೋಡೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮದೆ ವಿಸ್ತೃತಮವುದು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾ

ನಾವುದು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದಂತದೆ ಜೋಡಿಸಿದಂತೆ ತೋರ್ಪುದೈ |

ಆವುದು ವಕ್ರಮಿರ್ಪುದದೆ ತಾಂ ಋಜುವಾಗುತೆ ಕಾಣ್ಬದೆನ್ನ ಕ

ಣ್ಣಾವುದುಮಿಲ್ಲ ದೂರದೆ ಚಣಂ ರಥವೇಗದೆ ಪಾರ್ಶ್ವದಲ್ಲಿಯುಂ || ೯ ||

ಎಲೈ ಸೂತನೇ! ಇದೊ, ಮೃಗವನ್ನು ಹೊಡೆಯುವೆನು; ನೋಡು. (ಎಂದು ಶರಸಂಧಾನವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವನು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಓಹೋ! ಮಹಾರಾಜನೇ, ಆಶ್ರಮಮೃಗವಿದು ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ! ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ!

ಸೂತಂ—ಎಲೈ, ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ! ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು! ನಿನ್ನ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ಈ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಮುನಿಗಳು ಬಂದರು.

ರಾಜಂ—(ತ್ವರೆಯಿಂದ ನೋಡಿ) ಹಾಗಾದರೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು.

ಸೂತಂ—ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನು)

(ಅನಂತರ ಮೂವರು ವೈಖಾನಸರು ಬರುವರು)

ಮೂರನೆಯ ವೈಖಾ—(ಕೈಯೆತ್ತಿ ಮೃಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ, ರಾಯನೇ !

*ವೃತ್ತ || ಸಲ್ಲದು ಸಲ್ಲದಂಬದನಿಸಲ್ಲಡ ಮೆಲ್ಲಿತರಿದೆ ಕೂಡಿದೀ
೬೦. ಪುಲ್ಲಿಯ ಮೆಯ್ಯೊಳಕ್ಕಟಿಡುವಂತೆವೊಲಗ್ನಿಯ ತೂಲರಾಶಿಯೊಳ್ |
ಎಲ್ಲಿ ಕುರುಂಗಳಿಗಂಗಳಿಚಂಚಲಮಪ್ಪ ಬದ್ಧಂಕು ಭೂಪ ಪೇ
ಳೆಲ್ಲಿ ಸಿಡಿಲೈ ಸಾಟಿಯೆನೆ ಬಿರನೆ ಬೀಳ್ವ ಭವಚ್ಚಳೀಮುಖಂ || ೧೦ ||

ಕಂದ || ಅದರಿಂದೆ ತೊಟ್ಟ ಬಾಣವ
ಸಿದನಿಳುಹೈ ಜನಪ ದೀನರಂ ಪೊರೆವುದಕ |
ಲ್ಲದೆ ನಿರಪರಾಧಜಂತುವ
ಸದೆಯಲ್ ನಮಗಲ್ಲ ಶಸ್ತ್ರಮವನೀತಳದೊಳ್ || ೧೧ ||

ರಾಜಂ—ಇದೋ, ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿದೆನು. (ಎಂದು ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸುವನು)

ವೈಖಾ—ಪುರುಕುಲತೀಲಕನಾದ ನಿನಗಿದು ತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಂದ || ಖ್ಯಾತಪುರುರಾಜಕುಲಸಂ
ಜಾತಂ ನೀಂ ನಿನಗೆ ಎನಯವಿಂತಿದು ಸಹಜಂ |
ಈ ತೆರದ ಗುಣವನಾಂತ ವಿ
ನೀತಾತ್ಮನ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುತ್ರನ ಪಡೆಯೈ || ೧೨ ||

ಉಳಿದವರು—(ಕೈಯೆತ್ತಿ) ಸರ್ವಥಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆ.

ರಾಜಂ—(ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಚನವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದೆನು.

*ಕಂ || ಬಿಡಬೇಡಿದರೊಳ್ಳಾಣವ

ನಿಡುವಂತಿರೆ ಕಿಡಿಯ ಕುಸುಮರಾಶಿಯೊಳಕಟಾ |

ಬಡಮಿಗವಿದೆಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಯ

ಸಿಡಿಲಂದದ ಸರಳಿದಲ್ಲಿ ನುಡಿ ಮನುಜೇಂದ್ರಾ ||

ವೈಖಾ—ಎಲೈ ರಾಜನೆ! ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತರುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿರುವೆವು. ಇದೋ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರಾಶ್ರಮವು ಮಾಲಿನೀತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು; ಅವಕಾಶವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಕಂದ || ಇನಿಸುಂ ವಿಘ್ನಮದಿಲ್ಲದ

ಮುನಿಗಳ ತಪಮಂ ವಿಲೋಕಿಸುತ್ತಂ ಮೌರ್ವೀ |

ಜನಿತ ಕಿಣವಾಂತ ಮದ್ಭುಜ

ಮೆನಿತೆಡೆಯಂ ಪೊರೆವುದೆಂದು ತಿಳಿವೈ ಸೃಪ ನೀಂ

|| ೧೩ ||

ರಾಜಂ—ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವರೆ ?

ವೈಖಾ—ಇಲ್ಲ. ಪುತ್ರಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿ ಆಕೆಯ ಪ್ರತಿಕೂಲದೈವತಮನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸೋಮತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಈಗತಾನೆ ಹೋಗಿರುವರು.

ರಾಜಂ—ಆಗಲಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ನನ್ನ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಆಕೆಯೇ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಳು.

ವೈಖಾ—ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆವು. (ಎಂದು ಮೂವರೂ ಹೋಗುವರು.)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೆ! ಕುದುರೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸು. ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದರ್ಶನ ದಿಂದ ಪವಿತ್ರನಾಗುವೆನು.

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಯಂತನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ರಥವನ್ನು ನಡೆಸುವನು)

ರಾಜಂ—(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಸಾರಥಿಯೆ! ಯಾರು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಇದು ತಪೋವನವೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು.

ಸೂತಂ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ರಾಜಂ—ಇದೇನು, ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ ?

ವೃತ್ತ || ಆರಯೆ ಸೂಚಿಕುಂ ಗಿಳಿಗಳೆರ್ಪಗಕೋಟಿರದಿಂ ಜಗುಳ್ಳ ನೀ

ವಾರಮುಮಿಂಗುದೀಫಲವಿಭೇದದೆ ಸುಣ್ಣಿಡಿದಿರ್ವ ಕಲ್ಲುಂ |

ತೇರಿನ ಶಬ್ದಮಂ ಸಹಿಸಿ ನಂಬುಗೆಯಿಂ ಮಳಿವೇಣಬೃಂದಮುಂ

ನಾರುಡೆಯಂಚಿನಿಂದಿಳಿದ ನೀರೆಗೆ ರೆಯಾಂತ ತಟಾಕಮಾರ್ಗಮುಂ || ೧೪ ||

ಉ*ವೃತ್ತ || ಗಾಳಿಯ ಸೋಂಕಿನಿಂ ಚಲಿಸ ಕಾಲುವೆನೀರೊಳೆ ಧೌತಮೂಲಮಾ
ಸಾಲಸಮೂಹಮಾ ಕಿಸಲಯಂಗಳ ಕಾಂತಿ ಹುತಾಜ್ಯಧೂಮದಿಂ |
ಕ್ರಾಳಿತರಾಗಮೇಣಶಿಸಂತತಿ ಲೂನಕುಶಾಂಕುರೋರ್ವಿಯೊಳ್
ಕಾಲನಿಡುತ್ತೆ ಶಂಕೆಯಣಮಿಲ್ಲದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮೆಲ್ಲನೈದುಗುಂ || ೧೫ ||

ಸೂತಂ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸರಿ.

ರಾಜಂ—(ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ತಪೋವನವಾಸಿಗಳಿಗೆ
ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲೇ ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು. ಇದೊ
ಇಳಿಯುವೆನು.

ಸೂತಂ—ಇದೊ ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವೆನು, ಇಳಿಯಬೇಕು.

ರಾಜಂ—(ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಸೂತನೆ! ತಪೋವನಗಳು ಸೌಮ್ಯವೇಷದಿಂದ
ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಆಭರಣಗಳನ್ನೂ ಧನುರ್ಬಾಣ
ಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿ. ನಾನು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು
ನೀರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಪೃಷ್ಠವನ್ನು ತೊಳೆದು ದಣುವನ್ನಾರಿಸು.

ಸೂತಂ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ ಆಶ್ರಮದ ಬಾಗಿಲು; ಇದನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ, ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ)

†ಕಂದ || ಮುನಿವಸತಿ ನಿರ್ವಿಕಾರಮಿ

ದೇನಗಾದೊಡೆ ತೋಳು ಪಾರ್ವದಿದಕೆಲ್ಲಿಂದಂ |

ಜನಿಯಿಸುವುದೊ ಸುಫಲಂ ಮೇಣ್

ತನಗಪ್ಪುದು ತಪ್ಪದಕ್ಕು ಮೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಗಂ

|| ೧೬ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಸಖಿಯಿರಿರಾ.

*ಕಂ || ದೂರದೆ ಕಂಡೊಡೆ ಬೆದರುತೆ

ಪಾರುವ ಮೃಗವಿತತಿ ಬಳಿಯೊಳಾವೈತರೆಯುಂ |

ಸೈರಿಸುವಿರವಿಂದೇಂ ವಿ

ಸ್ತಾರಿಪುದೊ ದಯಾಪರತ್ವಮಂ ಮುನಿಜನದಾ ||

†ರಾಗ—ಜಂಗಲ.

ಆದಿತಾಳ.

ಪದ || ಶಾಂತಮಿದಾಶ್ರಮಪದವಾದೊಡು ಮಿಗೆ ಪಾರುವುದೀ ಬಲದೋಳ್ | ಎಂತಿದ
ಕೆತ್ತಣಿನೇಂ ಫಲಮೋ ಬಿಡದೈತಹುದೆಲ್ಲಿಡೆಯೊಳ್ || ಚಿಂತಸಲೀಕಿನ್ನಿದನಾಂ ಪರಿಭಾವಿಸೆ ಭವಿತ
ವ್ಯಂಗಳ್ | ಕಾಂತಾರಮದೇನಂತಪುರಮೇಂ ತಾಂ ತಗುಳುವುವಿಯೊಳ್ ||

ರಾಜಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ) ಇದೇನು! ಈ ವೃಕ್ಷ ವಾಟಿಯ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ತರುಣಿಯರ ಸಲ್ಲಾಪ ಕೇಳಿಬರುವಂತಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಇದೊ! ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸೇವನ ಘಟಗಳಿಂದ ಎಳಸಿಸಿಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲೇ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು. (ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಆಹ! ಇವರ ರೂಪ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಮನೋಹರ ವಾಗಿರುವುದು.

ಕಂದ || ಓವೊ ತವೋವನವಧುಗಳ

ಲಾವಣ್ಯಂ ರಾಣಿವಾಸಕರಿದೆನೆ ಪಡೆಯ |

ಲೈವೇಳ್ ಪೆನುದ್ಯಾನಲ

ತಾವಳಿ ವನಲತೆಗಳಿಂ ತಿರಸ್ಕೃತವಲ್ಲೇ

|| ೧೭ ||

ಒಳ್ಳೆಯದು! ಈ ಮರದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು)

(ಶಕುಂತಲೆ ಮೊದಲು ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಶಕುಂ—ಇತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಸಖಿಯಿರರಾ.

ಅನಸೂಯೆ—*ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಲೆ! ನವಮಾಲಿಕಾಕುಸುಮದಂತೆ ಕೋಮಲೆಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳ ಪಾತೆಗೆ ನೀರನ್ನೆರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿದಕಾರಣ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಆಶ್ರಮವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಶಕುಂ—†ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯೇ ಅಲ್ಲ; ಈ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಸೋದರಸ್ನೇಹವಿರುವುದು. (ಎಂದು ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ—ಈಕೆ ಆ ಕಣ್ವರ ಕುವರಿಯೇ! ಈಕೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಮಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಿದ ಆ ಕಣ್ವರು ಔಚಿತ್ಯವನ್ನರಿತವರಲ್ಲ; ಏತಕ್ಕೊಂದರೆ—

ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣದ ನೋಟು.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಬಿಜಯಂಗೈಯಿತ್ತಲ್ ನೀರಜಮುಖಿಯೆ ಸಖಿಯೇ || ಪ || *ಅನಸೂಯೆ—ತಾತೆಗೆ ಸಖಿ ನಿನ್ನ ತ್ತಣೀ ತರುಲತೆಗಳೊಳು | ಪ್ರೀತಿಯು ಪಿರಿದೆನುತೀ ಕ್ಕಿ ಪೆನಾತೆಗೆ ಚಿತ್ತದೊಳು || ೧ || ಏತರಿನೀ ತರುಲತೆಗಳ ಪಾತೆಗೆ ನೀರೆರೆಯು | ತಾತನಿನ್ನಾಪ್ತಳೊ ನೀಂ ಜಾತೀ ಕೋಮಲೆಯು || ೨ || †ಶಕುಂ ತಳೆ—ಪಿತನಾಣತಿಯಲ್ಲದೆ ತರುಲತೆಗಳೊಳೆನಗಿಹುದು | ಸುತಸೋದರ ಸೌಹೃದವೀ ಮತಿಯೊಳು ಸಖಿ ಪಿರಿದು || ೩ ||

ಕಂದ || ಇವಳವ್ಯಾಜಮನೋಜ್ಞೆ ಗ
ಡಿವಳಂ ತಪಕೀಡನಾಗಿವಲ್ಕೆಳಸಿರ್ಪಾ |
ತವಸಿ ನಿಜಮುಜ್ಜುಗಿಪ್ಪಂ
ಕುವಲಯದಳಧಾರೆಯಿಂದೆ ಪೋಳಲ್ ಶಮಿಯಂ || ೧೮ ||

ರಾಜಂ—ಆಗಲಿ ; ಈ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ನಂಬಿಕೆಮಿಗೆ ಈಕೆಯನ್ನು
ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವನು)

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೇ ! ಈ ಪ್ರಿಯಂವದೆಯು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಿದ
ವಲ್ಕುಲದಿಂದ ನನ್ನ ಎದೆಯು ಬಿಗಿಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನೀನು ಸಡಿಲಿಸು.

ಅನ—ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. (ಎಂದು ಸಡಿಲಿಸುವಳು)

ಪ್ರಿಯಂ—(ನಮನಕ್ಕು) ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ನಿಂದಿಸುವೆ ?
ಎದೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತಾರಪಡಿಸುವ ನನ್ನ ಯೌವನವನ್ನು ನಿಂದಿಸು.

ರಾಜಂ—ಈಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಂದ || ಗುರುಕುಚವಂ ಮುಸುಕುತೆ ಭುಜ
ಶಿರದೊಳ್ ಕುರುಗಂಟನಾಂತ ವಲ್ಕುಲದಿಂ ಸುಂ |
ದರಿಯ ತನು ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯ
ಪೊರೆಯದು ಬೆಳ್ಳೆಲೆಯ ಮರೆಯ ಕುಸುಮದ ತೆರದಿಂ || ೧೯ ||

ಒಂದುವೇಳೆ ಈ ವಲ್ಕುಲವು ಈಕೆಯ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾಂತಿ
ಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡುವುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ,

ವೃತ್ತ || ಶೈವಲದಿಂದೆ ತಾವರೆ ಮುಸುಂಕಿದೊಡಂ ರಮಣೀಯಮಿಂದುಂ
ಗೀವುದು ಕಾಂತಿಯಂ ಮಲಿನಮಾದೊಡಮೇಂ ಕರೆ ವಲ್ಕುದಿಂದಿವಳ |
ಪ್ರಾಪ್ತವೆಯಾದೊಡಂ ಬಹುಮನೋಜ್ಞೆ ಮನೋಹರವಾದ ರೂಪುಗ
ಳ್ಳಾ ವುದುತಾನೆ ತಾಳಿದೊಡೆ ಭೂಷಣವಾಗದೆ ಪೋವುದುರ್ವಿಯೊಳ್ ||

ಶಕುಂ—(ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಎಳದಾದ ಈ ಕೇಸರವೃಕ್ಷವು ಗಾಳಿಯಿಂದ
ಚಲಿಸುವ ಚಿಗುರೆಂಬ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತ್ವರೆಗೊಳಿಸುವಂತಿದೆ. ಇದನ್ನು
ಆದರಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಲ್ಲು.

ಶಕುಂ—ನಿಮಿತ್ತವೇನು ?

ಪ್ರಿಯಂ—ನೀನು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕೇಸರವೃಕ್ಷವು
ಲತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ಶಕುಂ—ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ಪ್ರಿಯಂವದೆ.

ರಾಜಂ—ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೂ ನಿಜ
ವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದಳು.

ಕಂದ || ತುಟಿ ತಳಿಗ್ಗೆ ಸಾಟಿ ಕೋಮಲ

ವಿಟಪಂಗಳನನುಕರಿಸುವುವೀ ನಳಿದೋಳ್ಯಾಳ್ |

ಕುಟಿಲಾಳಕೆಯ ಶರೀರದೆ

ಘಟಿಸಿದ ಯೌವನವೆ ಸುಮದವೋಲ್ ಸ್ವೈಹಣೀಯಂ || ೨೧ ||

ಅನ—ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಎಳಮಾವಿನ ಮರಕ್ಕೆ ಈ ನವಮಾಲಿಕಾಲತೆಯನ್ನು
ಸ್ವಯಂವರವಧುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಇದಕ್ಕೆ ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಯೆಂದು ನೀನು ಹೆಸರಿ
ಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ? ಇದನ್ನು ಮರೆತೆಯಾ?

ಶಕುಂ—ಈ ಲತೆಯನ್ನು ಮರೆಯುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೂ ಮರೆಯು
ವೆನು. (ಎಂದು ಆ ಲತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ನನಕುಸುಮ
ವೆಂಬ ಯೌವನವನ್ನು ಹೂದ್ದಿದ ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಗೂ ಪಲ್ಲವಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ
ಉಪಭೋಗಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಎಳಮಾವಿಗೂ ರಮಣೀಯವಾದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ಸಂಬಂಧವುಂಟಾಯಿತು. (ಎಂದು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತಿರುವಳು)

ಪ್ರಿಯಂ—(ನಮನಕ್ಕು) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಶಕುಂತಲೆ ಏಕೆಂತು ಈ ವನ
ಜ್ಯೋತ್ಸೆಯನ್ನು ನೋಡುವಳು ಬಲ್ಲಿಯಾ?

ಅನ—ನಾನರಿಯೆ, ಅದೇನು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಈ ವನಜ್ಯೋತ್ಸೆಯು ಅನುರೂಪವಾದ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಹೇಗೆ
ಸೇರಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ತಾನೂ ತನಗೆ ತಕ್ಕ ವರನನ್ನು ಸೇರಬೇಕೆಂದು.

ಶಕುಂ—(ಅಸೂಯೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ನಿಜ. ಈ ಮನೋರಥ ನಿಮ್ಮ ಮನೋ
ಗತವಾದುದು. (ಎಂದು ನೀರೆರೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ—ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿ ಈಕೆ ಅಸರ್ವಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ
ಜನಿಸಿರಬಹುದೆ? ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇತಕ್ಕೆ?

ವೃತ್ತ || ಎಣಿಸಲ್ ಕ್ಷತ್ರಪರಿಗ್ರಹೋಚಿತೆ ನಿಜಂ ಸಂದೇಹಮಿನ್ನೇತಕೀ

ಫಣಿರಾಡ್ವೇಣಿಯೊಳಾಯ್ ಮೆಂದೆನಿಸಿದೀ ಮನ್ಮಾತನಂ ನಟ್ಟ ಕಾ |

ರಣದಿಂದ ಸಂಶಯಪಾತ್ರವಸ್ತುಗಳೊಳಗಾದಂ ಸಂತರಾದರ್ಗಿ ಧಾ
ರಿಣಿಯೊಳ ತಮ್ಮ ಮನಃಪ್ರವರ್ತನಮೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ವರಂ
|| ೨೨ ||

ಆದರೂ ಪ್ರಮಾಣಾಂತರದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ಈಕೆಯ ಸಂಗತಿ
ಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಶಕುಂ—(ತ್ವರೆಪಟ್ಟು) ಓಹೊ! ನೀರೆರೆದುದರಿಂದ ಬೆದರಿ ನವಮಾಲಿಕಾಲತೆ
ಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ತುಂಬಿಯು ನನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಗುವುದು. (ಎಂದು ಭೃಂಗ
ಬಾಧೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವಳು)

ರಾಜಂ—(ಅಭಿಲಾಷಯುಕ್ತನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಭಾವು, ಈಕೆ ಬಾಧೆಪಡುವುದು
ಕೂಡ ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದು.

ಕಂದ || ತುಂಬಿಯಿದೆರಗಿದ ಕಡೆ ತ

ನ್ನಂಬಕಮಂ ತಿರುಗಿಸುತ್ತೆ ಕಾಮನಿಕಾರ |

ಕ್ಕಿಂಬಾಗದೊಡಂ ಭಯದೆ ನಿ

ತಂಬಿನಿ ನೋಟದ ಬೆಡಂಗ ಕಲಿಯುತ್ತಿರ್ಪಳ್ || ೨೩ ||

(ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ)

ವೃತ್ತ || ನಡುಕಂಪಿತ್ತಿರ್ಪಳಂ ಸೋಂಕುವೆಯಿಡಿಗಡಿಗಂ ಚಿಲ್ಲವೆತ್ತೋರೆನೋಟ
ಮುಕ್ತ ಕೈಡೆಯಾಗೇಕಾಂತಮಂ ಪೇಳ್ವವೊಲೆ ಜಿನುಗುತಿರ್ದಪೈ ಕರ್ಣಾಂತ

ದೊಳ್ ಕೈ |

ಗೊಡಹುತ್ತಿರ್ಪಬ್ಬ ಪತ್ರಾಕ್ಷಿ ಯ ನವರತಿಸರ್ವ ಸ್ವಬಿಂಬೋಷ್ಠಮಂ ಮು

ದ್ದಿಡುವೈ ರೋಲಂಬ ನೀನೇ ಕೃತಿ ನಿಜವರಸುತ್ತಾವಣಂ ಕಟ್ಟಿವಲ್ಲೇ ||

ಶಕುಂ—ಈ ದುಷ್ಟಭೃಂಗವು ಸುಮ್ಮನಿರದು. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು
ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಂತು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ)
ಇದೇನಿಲ್ಲಿಗೂ ಬಂದಿತು! ಎಲಾ ಸಖಿಯರೆ, ಈ ದುರುದಂಬಿಯಿಂದ ಬಾಧೆಪಡುವ
ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸಿ.

ಸಖಿಯರು—(ನಮನಕ್ಕು) ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಯಾರು?
ದುಷ್ಯಂತನಿಗೆ ಮೊರೆಯಿಡು; ತವೋವನಗಳು ರಾಜರಕ್ಷಿ ತಗಲವೆ?

ರಾಜಂ—ನಾನು ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸಮಯ. ಹೆದರಬೇಡಿ. (ಎನ್ನು

ವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಒಹೊ ! ನಾನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ರಾಜಭಾವವು ತಿಳಿದೀತು. ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು.

ಶಕುಂ—(ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು) ಇಲ್ಲಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವುದು !

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ದುರುಳರ ಶಿಕ್ಷೆ ಪ ವುರುಕುಲ

ದರಸಂ ವಸುಮತಿಯ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಲಾವಂ |

ವಿರಚಿಸನವನಯಮಂ ನಿ

ಸೇರಮತಿಮುಗ್ಧಿಯರೆನಿಪ್ಪ ಮುನಿಪುತ್ರಿಯರೊಳ್ || ೨೫ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭ್ರಾಂತಿಯರಾದಂತೆ ನಟಿಸುವರು)

ಅನ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ಅಂಥ ಭಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮಾ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯು ಭೃಂಗಬಾಧೆಯಿಂದ ಕಾತರಿಸಿದಳು.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ತಪಸ್ಸು ವರ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವುದೆ ?

ಶಕುಂ—(ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ಅನ—ಅತಿಥಿವಿಶೇಷಲಾಭದಿಂದ ಈಗ ನಮ್ಮ ತಪಸ್ಸು ವರ್ಧಿಸುವುದು. ಆರ್ಯನಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ ? ಎಲೆ ಸಖಿ, ಶಕುಂತಲೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ ಫಲಮಿಶ್ರವಾದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ; ಈ ಕಲಶೋದಕವೇ ಪಾದ್ಯವಾಗುವುದು.

ರಾಜಂ—ನಿಮ್ಮ ಸವಿಸುಡಿಗಳಿಂದಲೇ ಸತ್ಕೃತನಾದೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಆದರೆ, ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ನೆಳಲಿಂದ ತಂಪಾದ ಈ ಏಳೆಲೆಬಾಳೆಯ ಬುಡದ ಜಗಲಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದು.

ರಾಜಂ—ನಿಜ, ಈ ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರೆರೆದು ನೀವೂ ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿರುವಿರಿ.

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಲೆ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾದರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ನಮಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಕಾರ್ಯ ; ಆದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ. (ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳುವರು)

ಶಕುಂ—(ವಿಚಾರಮಾಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದೇನು ! ಈತನನ್ನು ನೋಡಿ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದೆನು !

ರಾಜಂ—(ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಆಹ ! ನಿಮ್ಮ ಮೈತ್ರಿಯು ಸಮಾನವಾದ ವಯಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ರೂಪಿನಿಂದಲೂ ರಮಣೀಯವಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಿಯಂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಈತನಾವನು? ಗಂಭೀರವಾದ ಈತನ ಆಕೃತಿಯನ್ನೂ ಮಧುರಾಲಾಪಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಭುವಿನಂತೆ ಕಾಣುವನು.

ಅನ—ನನಗೂ ಕುತೂಹಲವುಂಟು; ಈತನನ್ನೇ ಕೇಳೋಣ. (ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ನಿನ್ನ ಸವಿಸುಡಿಗಳಿಂದುಂಟಾದ ಸಲುಗೆಯು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾತಾಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಆರ್ಯನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಯಾವ ರಾಜವಂಶವು ಅಲಂಕೃತವಾಗಿರುವುದು? ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಯಾವ ದೇಶದ ಜನವು ಕಳವಳ ಪಡುವುದು? ಸುಕುಮಾರನಾದರೂ ನೀನು ಈ ತಪೋವನಸಂಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಶಕುಂ—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಕಳವಳಿಸಬೇಡ; ನೀನು ಚಿಂತಿಸಿದುದನ್ನು ಈ ಅನಸೂಯೆ ವಿಚಾರಿಸುವಳು.

ರಾಜಂ—(ಆತ್ಮಗತಂ) ಈಗ ನನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ! ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಆತ್ಮವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ! ಒಳ್ಳೆಯದು; ಈಕೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು: (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲಾ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಪುರುಕುಲದ ಅರಸರಿಂದ ಧರ್ಮಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಯುಕ್ತನಾದ ನಾನು, ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವೆನು.

ಅನ—ಈಗ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ಸನಾಥರು.

(ಶಕುಂತಲೆ ಶೃಂಗಾರಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸುವಳು)

ಸಖಿಯರು—(ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಂಗಿತವನ್ನೂ ತಿಳಿದು ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರು ಇದ್ದರೆ—

ಶಕುಂ—(ಕೋಪದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಇದ್ದರೇನಾಗುತ್ತಿತ್ತು?

ಸಖಿಯರು—ತಮ್ಮ ಬೇವಿತಸರ್ವಸ್ವದಿಂದಲೂ ಈ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಕುಂ—ಬಿಡಿಬಿಡಿ; ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಿ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಾರೆ.

ರಾಜಂ—ನಾವು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೇಳುವೆವು.

ಸಖಿಯರು—ಆರ್ಯನೇ, ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಅನುಗ್ರಹವಾದಹಾಗೆ.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ನಿರಂತರಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಈ ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯು ಅವರಿಗೆ ಮಗಳೆಂಬುದು ಹೇಗೆ?

ಅನ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಕೇಳು: ಕೌಶಿಕನೆಂದು ಕುಲದ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಒಬ್ಬ ರಾಜರ್ಷಿಯುಂಟು.

ರಾಜಂ—ಉಂಟು, ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆ ನು.

ಅನ—ಅವರನ್ನು ಈ ನಮ್ಮ ಸೆವಿಗೆ ಜನಕರೆಂದು ತಿಳಿ. ಅವರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಈಕೆಯನ್ನು ತಾತ ಕಣ್ವರು ಸಾಕಿದುದರಿಂದ ತಂದೆಯು.

ರಾಜಂ—ಅವರಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟಳೆಂಬ ಮಾತಿನಿಂದ ನನಗೆ ಕುತೂಹಲ ಉಂಟಾಗಿರುವುದು. ಆದಕಾರಣ ಮೊದಲಿನಿಂದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಅನ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಕೇಳಬೇಕು; ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗೌತಮೀತೀರದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯ ನಿಯಮವಿಘ್ನಾರ್ಥವಾಗಿ ಭೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮೇನಕೆಯೆಂಬ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳು.

ರಾಜಂ—ಇತರರ ತಪಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಭಯವು ದೇವತೆಗಳಿಗುಂಟೇ ಉಂಟು; ಆಮೇಲೆ ?

ಅನ—ಆಮೇಲೆ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ವಸಂತಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹಜನಕವಾದ ಆ ಮೇನಕೆಯ ರೂಪಾತಿಶಯವನ್ನು ನೋಡಿ, (ಎಂದು ಅರ್ಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ರಾಜಂ—ಆಮೇಲೆ ತಿಳಿದೇ ಇದೆ. ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಈಕೆ ಅಪ್ಸರಾ ಕನ್ಯಕೆಯೇ ?

ಅನ—ಅಹುದು.

ರಾಜಂ—ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು !

ಕಂದ || ಈ ಮಧುರಾಕೃತಿ ಮಾನುಷ

ಕಾಮಿನಿಯರ ಬಸಿರೊಳಿಂತು ಪುಟ್ಟುಗುಮಿಳೆಯೊಳು |

ವೈದ್ಯಮದೊಳುದಯಿಪ ಮಿಂಚೀ

ಭೂಮಾತಲದತ್ತಣಿಂದದೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೇ ?

|| ೨೬ ||

ಶಕುಂ—(ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವಳು.)

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ) ನನ್ನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ದೊರಕಿತು ! ಆದರೆ ಸಖಿಯು ಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ಆಡಿದ ಈಕೆಯ ವರಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎರಡು ವಿಧವಾಗಿ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಪ್ರಿಯಂ—(ನಸುನಕ್ಕು, ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರಸನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ) ಆರ್ಯನು ಮತ್ತೂ ಏನನ್ನೋ ಆಡಲಿಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ತೋರುವುದು.

ಶಕುಂ—(ಸಖಿಯನ್ನು ಬಿರಳಿನಿಂದ ಬಿಡರಿಸುವಳು)

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯಳಾದ ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಊಹಿಸಿದೆ. ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬೇಕೆಂಬ ಆಶೆಯಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಇನ್ನೊಂದೂ ಉಂಟು.

ಪ್ರಿಯಂ—ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಶಂಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಬಹುದಷ್ಟೆ. ಆಲೋಚನೆಯೇತಕ್ಕು ?

ರಾಜಂ—ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಕಂದ || ಪರಿಣಯಮಪ್ಪನ್ನೈಗಮಾ

ಸರಸಿಜಮುಖಿ ಮದನರೋಧಿನಿಯಮವನಂಗೀ |

ಕರಿಪಳೊ ತಾನಲ್ಲದೊಡೀ

ಹರಿಣಿಗಳೊಡನಾಡುತೆಂದುಮಾವಾಸಿಪಳೋ ?

|| ೨೭ ||

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈಕೆ ಪರಾಧೀನ ; ಈಕೆಯ ತಂದೆಗಾದರೋ, ಈಕೆಯನ್ನು ಅನುರೂಪನಾದ ವರನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿರುವುದು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೆ) ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವೇ ?

ಕಂದ || ಎಲೆ ಹೃದಯವೆ ಸಂದೇಹಂ

ತೊಲಗಿದುದುಭಿಲಾಷಯುಕ್ತನಾಗಾವುದ ನೀಂ |

ಅಳುಕಿದೆಯೊ ಕಂಡಮೆನುತದು

ತಳದಿಂ ಮುಟ್ಟಲೈ ತಕ್ಕ ನವಮಾಣಿಕ್ಯಂ

|| ೨೮ ||

ಶಕುಂ—(ಕೋಪಗೊಂಡವಳಂತೆ) ಅನಸೂಯೆ, ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ಅನ—ನೀನು ಹೋಗುವುದೇತಕ್ಕು ?

ಶಕುಂ—ಅಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವ ಪ್ರಿಯಂವದೆಯ ನಡತೆಯನ್ನು ಆರ್ಯ ಯಾದ ಗೌತಮಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೈ.

ಅನ—*ಎಲೆ ಸಖಿ, ಸತ್ಯಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅತಿಥಿ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹೋಗುವುದು ಆಶ್ರಮವಾಸಿಜನಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

* ರಾಗ—ದೇಶಿಕಾಪಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಫೋಗಬೇಡವೆ ಸಖಿ ನೀಂ ಫೋಗಬೇಡವೆ || ಪಲ್ಲವಿ || ಆರ್ಯನು ಬರೆ ಪರಿ | ಚರ್ಮವ ಮಾಡದೆ | ಕಾರ್ಯವಾವುದನಿ | ವಾರ್ಯವೆಮಗೆ ಸಖಿ | ಫೋಗ || ೧ || ಅತಿಥಿವಿಶೇಷವ | ಪತಿಕರಿಸದ ಬಗೆ | ಮತವೇನಾಶ್ರಮ | ಗತಗೇ ಸಖಿ ನೀಂ | ಫೋಗ || ೨ || ಸಮ್ಮತವಲ್ಲಿದು | ನಮ್ಮನುಳಿದು ನೀಂ | ಸುಮ್ಮನೆ ಫೋಗದಿ | ರವ್ವು || ಶಕುಂತಲೆ | ಫೋಗ || ೩ ||

ಶಕುಂ—(ಯಾವುದನ್ನೂ ಆಡದೆ ಹೊರಡುವಳು)

ರಾಜಂ—(ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಚ್ಛಿಸಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆದು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ)
ಆಹ! ಕಾಮಿಗಳ ಮನೋವ್ಯಾಪಾರವು ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಪ್ರತಿರೂಪವಾದುದು. ಏತ
ಕೈಂದರೆ—

ಕಂದ || ಮುನಿಸುತೆಯನನುಸರಿಸುತೊಡ

ನನುಸಯದಿಂ ಮೋವುದಲ್ಲವೆಂದಿದೊಡೆಯಿಂ |

ದಿನಿಸುಂ ಚಲಿಸದೊಡಂ ತ

ದ್ವನಿತೆಯ ಬಳಿಗೈದಿ ಮಗುಳ್ಳು ಬಂದಮೊಲಾದೆಂ

|| ೨೯ ||

ಪ್ರಿಯಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ತಡೆದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಹೋಗುವುದು ನಿನ
ಗುಚಿತವಲ್ಲ.

ಶಕುಂ—(ಹುಬ್ಬನ್ನು ಗಂಟೆಕ್ಕಿ) ಏತಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು?

ಪ್ರಿಯಂ—ಸಸಿಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಸಾರಿ ನೀರೆರೆಯುವ ಸಾಲವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವೆ.
ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ, ಬಾ. (ಎಂದು ಒಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ
ಎಳೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ಕಾರುಣ್ಯವತಿಯೆ, ಗಿಡಗಳಿಗೆ ನೀರೆರೆದುದರಿಂದಲೇ ಈಕೆ ಇಷ್ಟು
ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿರುವಂತೆ ಎಣಿಸುವೆನು; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಈಕೆಯು

ವೃತ್ತ || ಕಲಶೋತ್ಕೃಷ್ಣಪಣದಿಂ ಕರಂ ಕರತಲಂ ಕೆಂಪಾಂತು ತೋರ್ಕುಂ ಕುಚಂ
ಗಳೊಳಿನ್ನುಂ ಮಿತಿಮಿಾರಿ ಬರ್ಪ ನಿಡುಸುಯ್ಯಳ್ ಕಂಪಮಂ ಪುಟ್ಟಿಕುಂ
ವಿಳಸತ್ಕರ್ಣ ಶಿರೀಷರೋಧಿ ಬೆಮರಾದಂ ವಕ್ತದೊಳ್ ನಿಂದುದಾ
ಕುಲಮಾಯ್ತೊರ್ತಳದಿಂದೆ ಕಟ್ಟಿದುದರಿಂ ಬಿರ್ಚಿದ್ ಕೇಶೋತ್ಕರಂ ||

ಆದುದರಿಂದ ಈಕೆಯ ಸಾಲವನ್ನು ನಾನು ತೀರಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಉಂಗುರವನ್ನು
ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುವನು)

ಸಖಿಯರು—(ಉಂಗುರದಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿರುವ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು
ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು)

ರಾಜಂ—ಈ ಉಂಗುರದ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಬೇರೆಯೆಣಿಸಬೇಡಿರಿ; ನಾನು
ರಾಜಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಪುರುಷನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಹಾಗಾದರೆ ಈ ಉಂಗುರವು ಆರ್ಯನ ಅಂಗುಲಿಯನ್ನು ಅಗಲಕೂಡದು.
ಆರ್ಯನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಈಕೆ ಈಗ ಋಣಮುಕ್ತಿಯಾದಳು. (ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕುಂತಲೆಯು

ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ) ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಕರುಣಾಳುವಾದ ಆರ್ಯನಿಂದ ಅಥವಾ ಮಹಾ ರಾಜನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ; ಇನ್ನು ಹೋಗು.

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಹೋಗುವುದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವುದಾದರೆ! (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕೂ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ನೀನಾವಳು?

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಹೇಗೋ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈಕೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವಳೆ? ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕೈಗೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ || ಸುಡಿಯುತ್ತಿರೆ ನಾಂ ಸುಡಿಯಳ್

ಕುಡುವಳ್ ಕಿವಿಯಂ ಮದುತ್ತಿಗವಲೋಕಿಸೆ ನಾ |

ನೋಡನೆ ತಲೆವಾಗಿಪಳ್ ಕ

ಣ್ಣಡೆಯಂ ಪಿರಿದಿತರವಿಷಯದೊಳಗಿಡಳಾದಂ

|| ೩೧ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೆ ಎಲೆ, ತಪಸ್ವಿಗಳಿರಾ! ತವೋವನಪ್ರಾಣಿಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ನನ್ನದ್ದಿರಾಗಿ! ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತ ಒಂದ ದುಷ್ಯಂತಮಹಾರಾಜನು ನಿಮ್ಮ ಸಮಾಪ ದಲ್ಲಿರಬೇಕಷ್ಟೆ!

ಕಂದ || ಸಳಿಳದೊಳೆ ನಾಂದ ವಲ್ಕಂ

ದಳದಾಶ್ರಮತರುಗಳಲ್ಲಿ ಹಯಮುರಹತಿಯಿಂ |

ದಳುದೆಳ್ಳ ಧೂಳಿ ಪರಿಣತ

ಜಳಜಸಖಾಧಂ ಪತಂಗತತಿವೋಳ್ ಬೀಳ್ಕಂ

|| ೩೨ ||

ಮನ್ವ.

ವೃತ್ತ || ಪರವೃತ್ತಂ ಪುಲಿಗೆಂಪಂ ಪದಕೆ ತೋಡರ್ ಪರ್ಬಳ್ಳಿಗಳ್ ಪಾಶದಂತೊ ಪ್ಪಿರೆ ನೋಡಲ್ ಪೊಯ್ಲ ಒಲ್ವಿಂ ಮುರಿದ ಮರದ ಪೆರ್ಗೊಂಬಿನೊಳ್

ಕೊಂಬದೊಂದಂ |

ಟಿರೆ ಧರ್ಮಾರಣ್ಯಮಾರ್ಗಂಬಿಡಿದುರದೆ ತವೋವಿಘ್ನವೇ ಮೂರ್ತಿವೆತ್ತಂ

ತಿರೆ ಸೂರ್ಯಾಂತಾನಯೈತಂದವುದು ನೃಪರಥಾಲೋಕದಿಂದಂಜುತೀಗಳ್ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭ್ರಾಂತೆಯರಾದಂತೆ ಇರುವರು)

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಓಹೋ! ಛಿ! ಪುರಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದು ತವೋವನವನ್ನು ಮುತ್ತುವರು; ಆಗಲಿ ಹೋಗುವೆನು.

ಅನ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ಆನೆಯು ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ಕಳವಳಪಟ್ಟಿರುವೆವು. ಪರ್ಣ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಜ್ಞೆ ಗೊಡು.

ರಾಜಂ—ನೀವು ಹೋಗಿರಿ ; ನಾವೂ ಕೂಡ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗದಿ
ಹಾಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಹೋಗುವೆವು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವರು)

ಸಖಿಯರು—ಆರ್ಯನೆ, ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದದ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಶ್ಚ ನೋಡುವ
ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಆರ್ಯನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆ ಪಡುವೆವು.

ರಾಜಂ—ಹೀಗೆನ್ನ ಬೇಡಿ ; ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ಸತ್ಕೃತನಾದೆನು.

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಸೂಜಿಯಂತಿರುವ ದರ್ಭೆಯ ತುದಿಯು ನನ್ನ
ಕಾಲಿಗೆ ಚುಚ್ಚಿತು ; ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ಗೋರಂಟಿ ಮರದ ಕೊನೆಗೆ ನನ್ನ ನಾರ ಸೀರೆಯ
ಸೆರಗು ಸಿಕ್ಕಿತು ; ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಪರ್ಯಂತ ನನ್ನನ್ನು ಕಾದಿರಿ. (ಎಂದು
ರಾಯನನ್ನೇ ನೋಡುವ ನೆವದಿಂದ ತಡಮಾಡುತ್ತಾ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಹೊರಟು
ಹೋಗುವಳು)

*ರಾಜಂ—ನನಗೆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕುತೂಹಲವು ಕಿರಿದಾಯಿತು. ನನ್ನ
ಹಿಂದೆ ಬಂದವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಅತಿದೂರವಲ್ಲದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸುವೆನು.
ನಾನಾದರೋ ಶಕುಂತಲೆಯ ಅನುರಾಗಜೇಷ್ಠೆಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು
ಹಿಂದಿರುಗಿಸಲಾರೆನು.

*ಕಂದ || ಮುಂದಕೆ ಪೋವುದು ತನುವಿದು

ಪಿಂದೆಸೆಗೋಡುವುದು ಬಳಕೆಗೈದದ ಮನವೇ |

ನೆಂದಪೆನೊ ಪವನನಿದಿರೊಳ್

ತಂದ ಪತಾಕಿಕೆಯ ಚೀನವಸನಮಿದೆಂಬೊಲ್

|| ೩೪ ||

* ರಾಗ—ನೀಲಾಂಬರಿ.

ತ್ರಿಪುಟತಾಳ.

ಕಾಂತೆಯನುಳಿದಂತು ಪೋಪೆಂ | ಚಿಂತೆಯ ಸೈಪೆಂ || ಪ || ದಂತಿವಾರ್ತೆಯೊಳಂಜಿ ತನ್ನದೈ |
ಗಂತದಿಂದಿಕ್ಕಿಸುತ ಪ್ರಿಯ ಪೋಗೆ | ಬಂದುದೀ ಬೇಗೆ || ಅನು || ಕೆಳದಿಯರೊಳು ನೆವವಾಂತು |
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತಳರುತಲೆ ಪಿಂದಿರುಗಿದರಸಿಯ | ವಲಿತಕಂಧರವಾದ ವದನೇಂದು ವೆದೆಯೊಳಿದೆ
ನಿಂದು || ೧ || ನಗರೀಗಮನವೆನ್ನ ಬಗೆಗೆ | ಬಾರದೀಗಳಿಗೆ | ಯುಗದ ಪಯಲಿ ತೋರ್ಪುದೆಂದಿಗೆ |
ಬೊಗಸೆಗಣ್ಣಿನ ಮುಗುದೆಯನು ನೋಳ್ವೆ | ನನ್ನಾರ ಬೇಳ್ವೆ || ೨ || ಪೋಗುವುದೊಡಲಿದು ಮುಂದೆ |
ಹೃದಯವಿದು ಹಿಂವೆ | ಬೇಗೆ ನೋಡುವುದಿದಿರುಗಾಳಿಯೊಳ್ | ಸಾಗಿಸುವ ಪಳವಿಗೆಯ ಪಟದಂತೆ |
ವಿಗೈವೆ ಮುಂತೆ || ೩ ||

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ

(ಬಳಿಕ ದುಃಖಿತನಾದ ವಿದೂಷಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ವಿದೂಷಕ—*(ನೆಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೇ! ಬೇಟೆಯಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾದ ಈ ರಾಯನ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ! ಇದೋ ಹುಲ್ಲೆ! ಇದೋ ಹಂದಿ! ಇದೋ ಹುಲಿ! ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇಸಗೆಯಿಂದ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಮರದ ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಅಡವಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಸಾಕಾಯಿತು! ಉದುರಿದೆಲೆಗಳಿಂದ ಒಗರಾಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಗಿರುವ ಬಿಟ್ಟದ ಜೋಗಿನ ನೀರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕುಡಿದುದಾಯಿತು. ಇದು ಹೊರತಾಗಿ ಹೊತ್ತುಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ಸುಟ್ಟಮಾಂಸವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಆಹಾರವು ಭುಂಜಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು; ಕುದುರೆಯ ಹಿಂದೋಡಿ ಶರೀರದ ಕೀಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಡಿಲಿ ನೋವಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಲಗಲಿಲ್ಲ. ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಹರಿಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವ ತೊತ್ತಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಹಕ್ಕಿಯ ಬೇಟೆಗಾರರ ಕಲಕಲಧ್ವನಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು; ಇಷ್ಟಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಕಷ್ಟ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ! ಈಚೆಗೆ ಕುರುವಿನ ಮೇಲೆ ಬೊಕ್ಕೆಯೆದ್ದಂತಾಯಿತು. ನೆನ್ನೆಯ ದಿವಸ ನಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದೆ ಬಿಟ್ಟು ಹುಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕ ನಮ್ಮ ರಾಯನಿಗೆ ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟವು ಶಕುಂತಲೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಬೇರೆ ತೋರಿಸಿತು. ಈಗ ನಮ್ಮ ರಾಯನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಸಮಾಚಾರವನ್ನೇ ಎತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಈಗಲೂ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನೇ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಮಾಡತಕ್ಕುದೇನು? ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವ ಆತನನ್ನು ಯಾವಾಗ ಕಂಡೇನು? (ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ ಕಾಡುಹೂಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಯವನಸ್ತ್ರೀಯರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಈ ಕಡೆಯೇ ನನ್ನ

* ರಾಗ—ಧೀರಶಂಕರಾಭರಣ ನೋಟು.

ಆದಿತಾಳ.

ವಿದೂಷಕ—ಹಾಹಾ ಇದೇನಿದು | ಮೋಹವಾದುದು || ಊಹೆಗೈಯದಲರಸನೊಡನೆ | ಸ್ನೇಹವಾಂತುದು || ಪ || ಎಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆ | ಎಲ್ಲಿ ಗೈದುವೆ || ಹುಲ್ಲೆಯೊಡನೆ ಹೋದ ನೃಪನ | ನೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುವೆ || ೧ || ಹೊತ್ತು ಹೊತ್ತಿಗೆ | ತುತ್ತು ಬಾಯಿಗೆ | ಇತ್ತ ಕಾಣೆ ಹತ್ತಿತು ಬಲು | ಓತ್ತನೆತ್ತಿಗೆ || ೨ || ಬೇಡಬೇಡವು | ಬೇಟೆಯಾಟವು || ಕಾಡುತಿರುಗಿ ಮೈ ಬಾಡಿತಲ್ಲವು || ೩ ||

ಮಿತ್ರನು ಬರುವನು. ಆಗಲಿ; ಅಂಗಭಂಗವಿಕಲನಂತೆ ನಿಂದಿರುವೆನು. ಹೀಗಾದರೆ ತಾನೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. (ಎಂದು ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು ನಿಲ್ಲುವನು)

ಇದು ಪ್ರವೇಶಕ

(ಅನಂತರ ಪುರೋಕ್ತ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ರಾಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ಮುನಿತನಯೆ ಸುಲಭೆಯಲ್ಲಂ

ಮನಮಾದೊಡೆ ಕಳವಳವುಡು ತದ್ಭಾವಾರೋ |

ಕನದಿಂ ಕಾಮಂ ಸಾರ್ಥಕ

ಸೆನಿಸದೊಡಂ ಮಾಳ್ವದಿವರಾಸಯೆ ರತಿಯಂ || ೩೫ ||

(ನಸುನಕ್ಕು) ಇಷ್ಟಜನದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಮುಕನು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ವೃತ್ತ || ಬೇರೆಡೆಯಿಟ್ಟ ದಿಟ್ಟಿಯಿನಭೀಕ್ಷಿಸುವಾಕೆಯ ನೇಹನೋಟಮುಂ

ತೋರನಿತಂಬಭಾರಕಲಸುತ್ತವೆ ಪೋಪಳ ಮಂದಯಾನಮುಂ |

ಸಾರದಿರೆಂದ ತನ್ನ ಸಖಗುತ್ತರನಂ ಮುನಿದಾಕೆಯಿತ್ತುದಂ

ತೋರಿದುದೆನ್ನ ದಾಗಹಹ ಕಾಮುಕನೀಕ್ಷಿಸನಲೆ ಸೈಜಮಂ || ೩೬ ||

ವಿದೂ—(ಮೊದಲಿನಂತೆ ದಂಡವನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು ನಿಂತು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನನ್ನ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಆಡಿಸಲಾರೆನು. ಅದುದರಿಂದ ಬಾಯವಾತಿಸಿಂದಲೇ ಹರಸುವೆನು; ಜಯಶೀಲನಾಗು.

ರಾಜಂ—ಏತರಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಈ ವಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು ?

ವಿದೂ—ಏತರಿಂದಲೆ? ತಾನೇ ಕಣ್ಣಿಚುಚ್ಚಿ ಕಣ್ಣೀರು ಏತರಿಂದ ಒಂತೆಂದು ಕೇಳುವೆ? ಚೆನ್ನಾಯಿತು! ಚೆನ್ನಾಯಿತು !!

ರಾಜಂ—ನಾನರಿಯೆನು; ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನೀರಹಬೈಗಿಡ ಬಾಗಿರುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ನದೀವೇಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೋ ?

ರಾಜಂ—ನದೀವೇಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ವಿದೂ—ನಾನು ಹೀಗಾದುದೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ರಾಜಂ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ವಿದೂ—ಹೀಗೆ : ನೀನು ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜಿಟ್ಟು ಮನುಷ್ಯಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದ ಇಂಥ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕಾಡುಮನುಷ್ಯನಂತೆ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವೆ ; ನಿಜವಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ದುಷ್ಟಜಂತುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸುವುದರಿಂದ ನನ್ನ ಶರೀರದ ಕೀಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಡಿಲಿ ಸೋವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಂಗಗಳೇ ನನಗೆ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲದಹಾಗಾಯಿತು ; ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಒಂದುದಿನವಾದರೂ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇವನೂ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವನು ; ಕಣ್ಣುಪುತ್ರಿಯನ್ನು ನೆನೆದು ನನಗೂ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಕಂದ || ಕಣೆದೊಟ್ಟು ಹರಣಗಣದೊಳ

ಮಣಿಯಿಸಲಾರೆಂ ಗುಣಾಂಕಚಾಸವನದು ಪೆ |

ಣ್ಣಿಗೆ ಸವಿಸೋಟಮಂ ತಾಂ

ಪ್ರಣಯದಿನೊಡನಿದು ಕಲಿಸಿದಂತಿರಲರಿದಾಂ

|| ೩೭ ||

ವಿದೂ—(ಅರಸನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ) ನೀನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನೋ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆಲೋಚಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು ; ನಾನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆ ಹಾಗಾಯಿತು !

ರಾಜಂ—(ನಸುನಕ್ಕು) ಮತ್ತೇನೂ ಅಲ್ಲ ; ಮಿತ್ರನ ಮಾತು ಮಾರತಕ್ಕುದಲ್ಲ ವೆಂದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆನು.

ವಿದೂ—ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕು. (ಎಂದು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವನು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನಿಲ್ಲು ; ನನ್ನ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ—ಅದೇನು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ.

ರಾಜಂ—ನೀನು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಾಯಾಸಕರವಾದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಬೇಕು.

ವಿದೂ—ಏನು, ಕಡುಬು ಮೆಲ್ಲುವುದರಲ್ಲೋ ?

ರಾಜಂ—ನಾನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ.

ವಿದೂ—ಇದೋ ತೆಪ್ಪಾಗಿರುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಅದು ಯಾರು ಹೊರಗೆ ?

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—(ಒಂದು) ಸ್ವಾಮಿ, ಆಚ್ಛಾ ಪಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ರೈವತಕನೇ, ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—ಮಹಾರಾಜನಾಡ್ವೈ. (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಸೇನಾಪತಿಯೊಡನೆ ಪುನಃ ಬಂದು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ಇದೋ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಇತ್ತಲೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂದಿರುವನು; ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಸೇನಾಪತಿ—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ವೃಗದ ಬೇಟೆಯು ದುಷ್ಟವಾದಾಗ್ಯೂ ನಮ್ಮ ರಾಯನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೇ ಆಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ವೃತ್ತ || ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರ್ಪಂತರಿಂ ಮೌರ್ವಿಯ ಕಠಿನತೆವೆತ್ತಿರ್ಪ ಪೂರ್ವಾಂಗದಿಂ ಕಂ
ಗೊಳಿಸುತ್ತುಂ ಸೂರ್ಯನುಗ್ರಾತಪವ ಸಹಿಪ ಮೇಣ್ ಸ್ವೇದಲೇಶಂಗಳಿಂದಂ |
ಕಳೆಯೇನುಂ ಕುಂದದಿರ್ಪಿತನ ತನು ಬಡವಾಗಿದೊಡಂ ದಾರ್ಢ್ಯದಿಂದಂ
ಬಳಮಂ ತಾಳ್ವಿರ್ಕುಮುರ್ವೀಧರ ಕಟಕಚರದ್ವೃದ್ಯದಂತಾವಳಂಬೊಲ್ ||

(ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವಂತಾಗಲಿ! ಈ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಮೃಗಸಂಚಾರವು ನಿರೋಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇನ್ನು ತಡವೇತಕ್ಕು ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸೇನಾಪತಿಯೇ, ಬೇಟೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವ ಮಾಧವ್ಯನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಉತ್ಸಾಹಭಂಗವಾಯಿತು.

ಸೇನಾಪತಿ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನೀನು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿಯೇ ಇರು; ನಾನಾದರೋ, ಪ್ರಭುವಿನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಈ ಮೂಢನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟಲಿ; ಬೇಟೆಯು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ದೃಷ್ಟಾಂತವಲ್ಲವೇ ?

ಕಂದ || ಮೇದಶ್ಛೇದನದಿಂದೆ ಕೃ
ಶೋದರಮೆಂದೆನಿಸಿದೊಡಲಿದುತ್ತಾಹಕ್ಕಿಂ |
ಬಾದವುದು ಬಸದ ಮಿಗಗ
ಳ್ಗಾದಂಬಿಕೆ ಮುಳಿಸಿವೆರಡುಮರಿಯಲ್ವರ್ಕುಂ || ೩೯ ||

ಮತ್ತಂ

ಕಂದ || ಚಲಮಾದ ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗಂ
ಫಲಿವುದು ಧನ್ವಿಗಳ ಬಾಣವಿಾಬೇಟೆಯುಮಂ |
ಸೆಲದೊಳ್ ವ್ಯಸನಮೆಸುತ್ತಂ
ಪಳಿವುದು ಪುಸಿಯಿಂತು ಬಸದಮೇತರಿನಕ್ಕುಂ || ೪೦ ||

ವಿದೂ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಎಲೋ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕನೆ! ತೆಗೆ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಭು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮುಖನಾದನು. ನೀನಾದರೋ ಅಡವಿಯಿಂದಡವಿಗೆ ಸುತ್ತುತ್ತಾ ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಗಿನ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯುಳ್ಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಮುದಿ ಕರಡಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಳುವೆ.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯನಾದ ಸೇನಾಪತಿಯೆ, ಒಹಳ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನಾವು ಆಶ್ರಮದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಹೇಳುವುದು ಅಭಿನಂದಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಈಗಲಾದರೋ—

ವೃತ್ತ || ಮುಳುಗುಗೆ ಕೋಡುಗುಟ್ಟುತೆ ಜಲಾಶಯಮಧ್ಯದೆ ಕಾಡಕೋಣಗಳ್
 ೨೫ || ಸೆಳೆಲೊಳೆ ಮೆಲ್ಲಮಾಡುಗೆ ಮೃಗಾವಳಿ ಸೇರುತೆ ಸೂಕರಾಳಿ ಪ |
 ಲ್ತಲದೊಳೆ ಮುಸ್ತೆಯಂ ಬಗಿದು ಕೀಳುಗೆ ನೆಮ್ಮದಿವೆತ್ತು ವಿಶ್ರಮಂ
 ದಳೆಗೆ ಮದೀಯಚಾಪಮಿದುವುಂ ಶಿಥಿಲೀಕೃತರಜ್ಜು ಬಂಧನಂ || ೪೧ ||

ಸೇನಾಪತಿ—ಪ್ರಭುವಿನ ಇಷ್ಟವಿದ್ದಂತಾಗಲಿ.

ರಾಜಂ—ಒಳ್ಳೆಯದು; ಮೊದಲು ಬಂದ ಬೇಟೆಗಾರರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರನ್ನೂ ತಪೋವನದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಾರದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸು. ಕೇಳು—

ಕಂದ || ಶಾಂತಿಪ್ರಧಾನಮುನಿಗಳೊ
 ಕಂತರ್ಗತಮಿವುರಿದುರಿಪ ತೇಜಂ ಪರತೇ |
 ಒಂ ತಗುಳ್ಳೊಡೆ ಸಲೆ ತೋರ್ಪರ
 ದಂ ತಾಂ ಸ್ವರ್ಶಾನುಕೂಲರವಿಕಾಂತಂಬೊಲ್ || ೪೨ ||

ಸೇನಾಪತಿ—ಪ್ರಭುವಿನಾಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

ವಿದೂ—ಎಲೆ ತೊತ್ತಿನಮಗನೆ, ನಿನ್ನ ಉತ್ಸಾಹಸಮಾಚಾರವು ಧ್ವಂಸವಾಯಿತು; ಇನ್ನು ನಡೆ.

(ಸೇನಾಪತಿ ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—(ಪರಿಜನವನ್ನು ನೋಡಿ) ನಿಮ್ಮ ಬೇಟೆಯ ವೇಷವನ್ನು ತೆಗೆದು ಬಿಡಿ; ಎಲೈ ರೈವತಕನೆ, ನೀನು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡು.

ಪರಿಜನರು—ಪ್ರಭುವಿನಾಜ್ಞೆಯಂತೆ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೋಣವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ. ಮರದ ಸೆಳಲಿಂದ ಶೀತಲವಾದ ಈ ಶಿಲಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊ. ನಾನು ಕೂಡ ಕುಳಿತು ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಮುಂದೆ ನಡೆ.

ವಿದೂ—ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಶಿಲಾಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾಧವ್ಯನೇ, ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣು ಹುಟ್ಟಿದುದು ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು ; ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ—ಅಂಥ ವಸ್ತು ನನ್ನ ಇದಿರಿಗೇ ಇರುವುದಲ್ಲವೇ !

ರಾಜಂ—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವಸ್ತು ತಮಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ; ನಾನಾದರೋ, ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಪ್ರಾಯಳಾದ ಆ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನೇ ಕುರಿತು ಕೇಳುವೆನು.

ವಿದೂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು) ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಇವನ ಮಾತಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ ಇರುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸ್ತಿದ್ದತಕ್ಕವಳಾಗಿರುವಳೇ ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಗ್ರಾಹ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪುರುಕುಲದರಸರ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದೇ ?

*ಕಂದ || ಸುರಯುವತಿಭವೆಯಲಾ ಮುನಿ

ವರಕಾಶಿಕವುತ್ರಿ ಮಾತೃ ತೊರೆದೈದಲ್ ಕ |

ಣ್ವರ ಬಳಿಸೇರ್ದಳ್ ಮಾಲತಿ

ಯರಲೆಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಜಗಕ್ಕುರುಳಿದವೋಲ್ || ೪೩ ||

ವಿದೂ—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಪಿಂಡಖರ್ಜೂರದಲ್ಲಿ ಬೇಸರಪಟ್ಟು ಹುಣಿಸೆ ಹಣ್ಣನ್ನು ತಿನ್ನಲು ಬಯಸಿದವನಂತೆ ರಾಣೀವಾಸದ ಉತ್ತಮಾಂಗನೆಯರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ನೀನು ಮುನಿವುತ್ರಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನಾದೆ !

ರಾಜಂ—ಆಕೆಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದ್ದರೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ—ಆದರೆ ನಿನಗೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಸ್ತು ರಮಣೀಯ ವಾದುದೇ ಸರಿ.

*ರಾಗ—ಧನಾಸರಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಸಖನೆ ಕೇಳಾ ಶಶಿ | ಮುಖಿಯನೇಂ ವರ್ಣಪೇಂ || ಪಲ್ಲ || ನಿಖಿಲವಧೂಕುಲ | ಶಿಖಾಮಣಿ
ಯನುನಾಂ || ಅನು || ಮೊದಲೊಳಾ ಮೇನಕೆ | ಯುದರದೊಳಾಕೆ | ಉದಿಸಿದ ಕನ್ಯಕೆ | ಮದನ
ಪತಾಕೆ || ೧ || ಆ ಕಾಶಿಕ ಮುನಿ | ಯಾಕೆಗೆ ಜನಕನು | ಆ ಕಣ್ವನವಳನು | ಸಾಕಿದ ಪಿತನು || ೨ ||
ಅವಳನದೇಪರಿ | ವಿವರಪೆ ನಿರ್ಗರೀ | ಭವೆಯಲಾ ಸುಂದರಿ | ನವರಸಲಹರಿ || ೩ || ವರನನದಾವನ
ದೊರೆಯಪನೋ ವಿಧಿ | ಅರಿಯೆನಾನಾಕೆಗೆ | ಸರಿಯನೀಜಗದಿ || ೪ ||

೧೫ ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ?

*ವೃತ್ತ || ಪ್ರಾಣಂಬೊಯ್ದನೊ ಚಿತ್ತಿಸುತ್ತುಮವಳಂ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರಂಗಳಿಂ
ವಾಣೀವಲ್ಲಭನೋವೊ ನಿರ್ಮಿಸಿದನೋ ಮೇಣ್ ಚಿತ್ತದಿಂ ಗೆಯ್ದನೊ |
ಜಾಣಂ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮತ್ತಮಾಕೆಯೊಡಲಂ ನೋಡಲ್ಕದೇಸಂದಪೆಂ
ಕ್ಲೋಣೀಭಾಗದೆ ಬೇರೆ ತೋರ್ಕುಮೆನಗಾಸ್ತೀರತ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮಂ || ೪೪ ||

ವಿದೂ—ಹೀಗಿದ್ದುದೇ ಆದರೆ ಆಕೆ ರೂಪವತಿಯರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರಸ್ಕರಿಸತಕ್ಕವಳೆ !

ರಾಜಂ—ಇದು ಬೇರೆ ಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲುಂಟು.

ವೃತ್ತ || ಎಣಿಸೆ ನಖಂಗಳಿಂದುದಿಯದಿದ್ ಚಿಗುರ್ ಕಡೆಜ್ಜಿವಿಕ್ಕದೊ
೧೬ ಕೃಣಿ ಸವಿನೋಡದಿದ್ಭಿನವಂ ಮಧು ವಾಸಿಸದಿದ್ ಪೂವು ಧಾ |
ರಿಣಿಯೊಳುಂಡಪುಣ್ಯಫಲಮಾಕೆಯ ರೂಪನಳಂ ಗಡಾ ಅದ
ಕ್ಲೇಣಿಯೆನೆ ಭೋಕ್ತೃವಂ ವಿಧಿಯದಾವನನೊಂದಿಸನಾಹ ಕಾಣೆನಾಂ ||

ವಿದೂ—ಹಾಗಾದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊ. ಇಂಗುದೀ
ತೈಲದಿಂದ ಬೆಡ್ಡಾದ ತಲೆಯುಳ್ಳ ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ದರಿದ್ರನಾದ ಕಾಡಮನುಷ್ಯನ
ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದಾನು.

ರಾಜಂ—ಆಕೆಯಾದರೋ ಪರಾಧೀನ; ಅಲ್ಲಿ ಗುರುಜನಗಳೂ ಸಮಾಪ
ದಲ್ಲಿರಲಿಲ್ಲ.

ವಿದೂ—ಹಾಗಾದರೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಕಟಾಕ್ಷ ನುರಾಗ ಹೇಗಿತ್ತು ?

ರಾಜಂ—ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತಪಸ್ವಿಕಸೈಯರು ಚದುರೆಯರಲ್ಲ; ಆದರೂ

ಕಂದ || ಬರೆ ನಾನಿದಿರೊಳ್ ಸೋಟವ
ತಿರುಪುತ್ತಂ ನಗೆಯ ಪರನಿಮಿತ್ತಂಗೈದಾ |
ತರುಣಿಯ ನಾಣಿಂ ಮದನಂ
ನೆರೆಮರೆಯೆನಿಸಿಲ್ಲಮಂತೆ ಮೆರೆದನುಮಲ್ಲಂ || ೪೬ ||

ವಿದೂ—ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲೇ ಆಕೆ ನಿನ್ನ ತೊಡೆಯನ್ನೇರುವಳೆ ?

ರಾಜಂ—ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಹೊರಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹುಲಜ್ಜೆಯುಳ್ಳವಳಾದಾಗ್ಯೂ
ಆಕೆ ಸನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಮಾಡಿಡಳು ;
ಹೇಗೆಂದರೆ—

* ೨೪ನೆಯ ಪುಟದ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ಹಾಡನ್ನು ನೋಡಿ.

ಕಂದ || ನಡೆಯುತ್ತೊಡನೆ ಕುಶಾಂಕುರ

ಮುಖ ತಾಗಿದುನೆನುತ್ತೆ ನಿಂದಳ ಮೇಣ್ ಪೂ |

ಗಿಡದೊಳ ಸಿಲ್ಪದೊಡಂ ನಾ

ರುಡೆಯಂ ಬಿಡಿಸುತ್ತೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿದಳೆನ್ನಂ

|| ೪೭ ||

ವಿದೂ—ಹಾಗಾದರನ್ನೇನು? ಬುತ್ತಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟು; ಈಗ ನಿನಗೆ ತಪೋ ವನವೂ ಉಪವನವಾಯಿತೆಂದೂಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನಾನಿಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕೆಲವರು ತಪಸ್ವಿಗಳು ಬಲ್ಲರು; ಯೋಚಿಸು; ಯಾವ ಸೆವದಿಂದ ಪುನಃ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ?

ವಿದೂ—ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಸೆವವೇತಕ್ಕು? ನೀನು ಅರಸಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ—ಆದರೇನು?

ವಿದೂ—ತೃಣಧಾನ್ಯದ ಆರಸೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಸಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೋಗುವುದು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮೂರ್ಖನೇ, ಕೇಳು; ಈ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಮತ್ತೊಂದು ವಿಧವಾದ ಭಾಗವನ್ನು ಸಮಗೆ ಕೊಡುವರು; ರತ್ನರಾಶಿಯನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ನೋಡು—

ಕಂದ || ಜನಪರ್ಗೇ ನಿಖಿಲವರ್ಣದ

ಜನಗಳ ಕುಡುತಿರ್ಪ ವಷ್ಠಭಾಗಮದಳಿಗುಂ |

ಮುನಿಗಳ ಕುಂದದ ತಪದಾ

ರಸೆಯಂಶವನೆಮಗೆ ಸಖನೆ ಕೊಟ್ಟಪರತ್ತೇ

|| ೪೮ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಆಹಾ! ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸಿತು.

ರಾಜಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ! ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ ಸೌಮ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಧ್ವನಿಯು ಮುನಿಗಳದಾಗಿರುವುದು.

(ದ್ವಾರಪಾಲಕ ಬಂದು)

ದ್ವಾರಪಾಲಕ—ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಇದೋ, ಇಬ್ಬರು ಋಷಿ ಕುಮಾರಕರು ಬಾಗಿಲಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವರು.

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದ್ವಾರಪಾ—ಸ್ವಾಮಿ, ಕರೆತರುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಋಷಿಕುಮಾರಕ ರೊಡನೆ ಬಂದು) ಪೂಜ್ಯರು ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಅಂಬುರೂ ಅರಸನನ್ನು ನೋಡಿ)

ಮೊದಲನೆಯವನು—ಆಹಾ! ಈತನ ಶರೀರವು ತನ್ನ ಮಯವಾದಾಗ್ಯೂ
ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದ್ದಾಗಿರುವುದು. ಋಷಿಕಲ್ಪನಾದ ಈ ರಾಜನಲ್ಲಿ
ಇದ್ದು ಯುಕ್ತವೇ. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ—

೨೪೦

ವೃತ್ತ || ಪರಿಕಿಸೆ ಸರ್ವಭೋಗ್ಯಮನಿಪಾಶ್ರಮದೊಳ್ ನೆಲಸಿಸರ್ವಸುಖಿಯಂ

ಮೊರೆವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದೆ ತಪಮಂ ತವೆ ಪೆರ್ಚಿಪನೆಂದುಮಾತನುಂ |

ಕರಣಜಯಿತ್ಪಮಂ ಧರಿಸಿದಂತರಿನೀತನಸಂತರಿಕ್ಕದೊಳ್

ಕರಗಳಸತ್ತಿ ರಾಯರಿಸಿಯೆಂದುರೆ ಕೀರ್ತಿಪರಲೈ ಚಾರಣರ್ || ೪೯ ||

ಎರಡನೆಯವನು—ಎಲೈ ಗೌತಮನೇ, ಈತನು ಇಂದ್ರಸಖನಾದ ಆ ದುಷ್ಯಂತ
ಮಹಾರಾಜನು.

ಮೊದಲನೆಯವನು—ಹೌದು.

ಎರಡನೆಯವನು—ಆದುದರಿಂದಲೇ

೨೪೧

ವೃತ್ತ || ಪುರಪರಿಘಾಯತಾತ್ಮಭುಜನಾದಿವನೋರ್ವನೆ ಸಾಗರಂಗಳಿಂ

ಕರಿದೆನಿಸಿದ್ ನೀಮೆದಳೆದೀನೆಲನೆಲ್ಲಮನಾಚ್ಚನೆಂಬುದ |

ಚ್ಚರಿಯೆ ಸಮೌರ್ವಿಯಾದಿವನ ಬೆಲೊಳಮಿಂದ್ರನ ವಜ್ರದಲ್ಲಿಯುಂ

ಸುರರಮಣೀಜನಂಗಳಭಿಕಾಂಕ್ಷಿ ಸುವರ್ ಚಯಮಂ ರಣಂಗಳೊಳ್ || ೫೦ ||

ಇಬ್ಬರೂ—(ರಾಜನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ರಾಯನೇ, ಜಯಶೀಲನಾಗು !

ರಾಜಂ—(ಪೀಠದಿಂದೆದ್ದು) ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ! (ಎಂದು ಫಲ
ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು)

ರಾಜಂ—(ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಫಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಪೂಜ್ಯರೆ,
ತಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯೇನು ? ಕರುಣಿಸಬೇಕು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ನೀನಿಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ಆಶ್ರಮ
ವಾಸಿಗಳು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು :

ರಾಜಂ—ಎನೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸುವರು ?

ಇಬ್ಬರೂ—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ರಾಕ್ಷಸರು ನಮ್ಮ
ಯಾಗಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನವನ್ನಾಚರಿಸುವರು ; ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಥಿ

ಯೋಡನೆ ನೀನು ಆಯುಧವಾಣಿಯಾಗಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸನಾಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು.

ರಾಜಂ—ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ವಿದೂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಈಗ ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ರೈವತಕನೇ, ಧನ್ವರ್ಜಾಣಗೋಡನೆ ರಥವನ್ನು ತರುವಂತೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಸಾರಥಿಗೆ ಹೇಳು.

ದೌವಾರಿಕ—ಮಹಾರಾಜನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದಂತೆ. (ಎಂದು ಹೋಗುವನು)

ಖುಷಿಕುಮಾರರಿಬ್ಬರೂ—(ಸಂತೋಷಯುಕ್ತರಾಗಿ)

ಕಂದ || ಚಿತ್ರಮಿದೇಂ ಪೂರ್ವಿಕರ ಚ

ಛತ್ರಂಗಳನನುಕರಿಸಿದ ನಿನಗಿದು ಸಹಜಂ |

ಧಾತ್ರಿಯೊಳಾಸನ್ನಾಭಯ |

ಸತ್ತದೆ ಧೃತದೀಕ್ಷ ರತ್ನ ಪುರಕುಲದರಸಂ

|| ೫೧ ||

ರಾಜಂ—ತಾವು ನೋಡಲು ದಯಮಾಡಬೇಕು; ನಾನೂ ಸಂಗಡಲೇ ಬಂದೆ ನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೈ ರಾಯನೇ, ಜಯಶೀಲನಾಗು ! (ಎಂದು ಹರಸಿ ಹೋಗುವರು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾಧವ್ಯನೇ, ನಿನಗೆ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟೊ ?

ವಿದೂ—ನೋಡಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ಕುತೂಹಲ ತುಂಬತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ರಾಕ್ಷಸರ ಸಮಾಚಾರದಿಂದ ಬಿಂದುಮಾತ್ರವೂ ಉಳಿಯದಂತಾಯಿತು.

ರಾಜಂ—ಅಂಜಬೇಡ, ನೀನು ನನ್ನ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ ?

ವಿದೂ—ನಾನು ರಾಕ್ಷಸರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಬದುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

(ದೌವಾರಿಕನು ಬಂದು)

ದೌವಾರಿಕ—ಸನ್ನದ್ಧವಾದ ರಥವು ಸ್ವಾಮಿಯ ಜಯಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು; ಇದಲ್ಲದೆ ದೇವಿಯರಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕರಭ ಕನು ಈಗಿತಾನೇ ಬಂದಿರುವನು.

ರಾಜಂ—(ವಿಶ್ವಾಸಯುಕ್ತನಾಗಿ) ಮಾತೃಶ್ರೀಯವರು ಕಳುಹಿಸಿರುವರೆ ?

ದೌವಾ—ಅಹುದು.

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ಬೇಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ದೌವಾ—ಅಪ್ಪಣೆ (ಎಂದು ಹೋಗಿ ಕರಭಕನೊಡನೆ ಬಂದು) ಇದೋ ಸ್ವಾಮಿಯು ; ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

ಕರಭಕ—(ಸಮಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ ! ಬರುವ ನಾಲ್ಕು ನೆಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಪಿಂಡಸಾಲಸವೆಂಬ ಉಪವಾಸವ್ರತವು ನಡೆಯುವುದು ; ಆ ವ್ರತಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘಾಯುವಾದ ನೀವು ಬಳಿಸೇರಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಆದರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವಿಯರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವರು.

ರಾಜಂ—ಈ ಕಡೆ ತಪಸ್ವಿಗಳ ಕಾರ್ಯ, ಆ ಕಡೆ ಗುರುಜನಾಜ್ಞೆ ; ಎರಡೂ ಮಾರತಕ್ಕುದಲ್ಲ ; ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ?

ವಿದೂ—ತ್ರಿಶಂಕುವಿನಂತೆ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಿಲ್ಲಬೇಕು !

ರಾಜಂ—ನಿಜವಾಗಿ ವ್ಯಾಕುಲನಾಗಿರುವೆನು :

ಕಂದ || ಹೃದಯವಿದಿರ್ತರನಾಯ್ತನ

ಗೊದವಿದ ಕಾರ್ಯಗಳ ಭಿನ್ನದೇಶತೆಯಿಂದಂ |

ಇದಿರೊಳ್ ಸಂಗಡಿಸಿದ ಶೈ

ಲದೆ ತಾಗಿದ ಪೊಳೆಯ ಪೊನಲ ಮಾಳ್ಕೈಯಿನೀಗಳ್ || ೫೨ ||

(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಮಾತೃಪ್ರೀಯವರಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯ ವಿದುವುದು ; ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯನಾದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿ ತಪಸ್ವಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಅವರ ಪುತ್ರಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸತಕ್ಕವನಾಗು.

ವಿದೂ—ನನ್ನನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಭಯಪಡತಕ್ಕವನೆಂದು ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಹಾಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿದು ಹೇಗೆ ಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕಾದೀತು ?

ವಿದೂ—ಹಾಗಾದರೆ, ರಾಜಸಹೋದರನು ತೇಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದೋ ಹಾಗೆ ಹೋಗುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಆಗಲಿ ; ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಬಾರದೆಂದು ನನ್ನ ಅನುಚರ ರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಿಸ್ಸೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು.

ವಿದೂ—ಹಾಗಾದರೆ ಈಗ ನಾನು ಯುವರಾಜನಾವೆನು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈ ವಟು ಚಪಲನು ; ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ರಾಣೀವಾಸದ ಜನಕ್ಕೆ ಬಂದುವೇಳೆ ಹೇಳಾನು ! ಒಳ್ಳೆಯದು, ಇವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆನು :—(ವಿದೂಷಕನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಋಷಿಗಳ ಗೌರವದಿಂದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು ; ತಪಸ್ವಿಕನ್ಯೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಅನುರಾಗವಿಲ್ಲ.

ಕಂದ || ಹರಿಣಂಗಳೊಡನೆ ಕಾಮನ

ಪರಿಯರಿಯದೆ ಬಳೆದಳೆಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲಿ ಕರಂ |

ಪರಿಹಾಸಕುಸಿದುರ್ದಂ ನೀಂ

ಪರನಾರ್ಥಮಿದೆಂದು ಬಗೆಯಬೇಡೈ ಮಿತ್ರಾ

|| ೫೩ ||

ವಿದೂ—ಅಹುದು, ಅಹುದು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ತೃತೀಯಾಂಕಂ

(ಅನಂತರ ಯಜಮಾನಶಿಷ್ಯನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು)

ಶಿಷ್ಯ—ಆಹ! ಮಹಾನುಭಾವನಲ್ಲವೆ! ದುಷ್ಯಂತಮಹಾರಾಜನು! ಆತನು ನಮ್ಮಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲಾ ನಿರ್ವಿಘ್ನಗಳಾದುವು:

ಕಂದ || ಆ ಸರನಾಥನ ಶರಸಂ

ಧಾನದೊಳೆಂ ಕಥೆಯೊ ಚಾಪಹುಂಕಾರನಿಭ |

ಜ್ಯಾನಾದಮಾತ್ರದಿಂದವ

ನೇನೆಂಬೆಂ ವಿಘ್ನವೆಲ್ಲವಂ ಪರಿಹರಿಸುಂ

|| ೫೪ ||

ವೇದೀಸಂಸ್ತರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೊಡುವೆನು. (ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು, ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಈ ಲಾಮಂಚದ ಅನುಲೇಪನವನ್ನೂ ದಂಟುಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳನ್ನೂ ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆ? (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಏನುಹೇಳುವೆ? ಶಕುಂತಲೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಳಲಿರುವಳು; ಆಕೆಯ ಶರೀರಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದಕ್ಕೆಂದೋ? ಹಾಗಾದರೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಉಪಚರಿಸು; ಆಕೆಯಾದರೋ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕುಲಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಯಳು; ನಾನು ಕೂಡ ಶಕುಂತಲೆಗೋಸ್ಕರ ಯಾಗಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಶಾಂತ್ಯುಡಕವನ್ನು ಗೌತಮಿಯ ಕರದಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು. (ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಇದು ಶುದ್ಧ ವಿಷ್ಕಂಭ

(ಅನಂತರ ವಿರಹಾವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ರಾಜನು ಬರುವನು)

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ತಿಳಿವೆಂ ಮುನಿಶಕ್ತಿಯನಾ

ಯೆಳೆಯಳ್ ಪರವಶೆಯೆನಿವ್ವುದುಮನಾದೊಡಮಾಂ |

ಸೆಳೆಯಲ್ಕಾರೆಂ ವಲಮಾ

ನಳಿನಾಂಬಕಿಯತ್ತಣಿಂದಮೆನ್ನೀ ಮನಮಂ

|| ೫೫ ||

(ಮದನಬಾಧೆಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಪುಷ್ಪಾಯುಧನೇ, ನಿನ್ನ ಸ್ನೋ ಚಂದ್ರನನ್ನೂ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಕಾಮಿಜನರನ್ನೂ ನೀವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ವಂಚಿಸುವಿರಿ! ಏತಕ್ಕಂದರೆ—

*ವೃತ್ತ || ನಿನ್ನಯ ಪುಷ್ಪಬಾಣತೆಯುಮಿಂದುವ ಶೀತಕರತ್ನಮುಂ ದಲೆ
 ಸ್ನ ಸ್ನ ರೋಳಾರಯಲ್ಕ ಸೃತಮಂದನೆ ತೋರ್ಪುದದೇತಕಂದೊಡೀ |
 ಜೊನ್ನೊಡಲಂ ನಿಮಿರ್ಚಿದಪಸಗ್ನಿಯ ತಣ್ಣದಿರಿದಮೋಹೊ ನೀ
 ನುನ್ನನೆಗೋಲ್ಕಂ ಸಿಡಿಲೆ ಸಾಟಿಯನಾಗಿಪೆ ಪಂಚಸಾಯಕಾ || ೫೬ ||

(ವ್ಯಸನದೊಡನೆ ಕೂಡಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು) ಯಾಗಕರ್ಮ ಮುಗಿಯಲು, ಋತ್ವಿಜರಿಂದ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಾನು ಕಾಂತೆಯ ವಿರಹದಿಂದ ಕಳವಳಪಡುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ವಿಸೋದಪಡಿಸಲಿ! (ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ನಾನು ಬದುಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ! ಒಳ್ಳೆಯದು, ಆಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುವೆನು. (ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ) ಈ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯವನ್ನು ಶಕುಂತಲೆ ಲತಾಗೃಹಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಮಾಲಿನೀತೀರದಲ್ಲಿ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಸೇರಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರಬಹುದು; ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಶೋಭನಾಂಗಿಯಾದ ಆ ಶಕುಂತಲೆ ಎಳದಾದ ಈ ಸಾಲುಮರಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಈಗತಾನೆ ಹೋಗಿರುವಳೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು. ಏತಕ್ಕಂದರೆ—

*ಕಂದ || ಕುಸುಮಶರನೆಂದು ನಿನಗಾರ್
 ಪೆಸರಿಟ್ಟರೊ ಕಾಣೆನಕಟ ಸುಮಬಾಣಮುಮಂ |
 ಪೊಸತನೆ ಸಿಡಿಲೆ ಸಾಟಿಯ
 ನೆಸಗುತೆ ಸುಡುತಿರ್ಪೆಯೆಂತು ಸಹಿಪೆಂ ಕಂತೊ || •

ಕಂದ || ಜಗಕೆಲ್ಲ ತಂಪನೆಸಗುವ
 ಮೃಗಲಾಂಛನನಕಟ ತನ್ನ ಹಿಮರಶ್ಮಿಗಳಿಂ |
 ಮಿಗೆ ಕಿಡಿಯನುಗುಳುತಂ ಪ್ರಿಯೆ
 ಯಗಲಿಕೆಯಾಂತನ್ನ ಸುಡುವನೇ ಗೈದವೆನಾಂ ||

ರಾಗ—ತೋಡಿ.

ಅದಿತಾಳ.

ನಂದಿಪುದೇಕೆ ಕಂದರ್ಪ ನಿನ್ನ ನಾಂ || ಪ || ಹರಕೋಪತಿಖಿ ನನ್ನೊ | ಛುರಿವುದೀಗಳು
 ಮಲ್ಲ | ದಿರೆ ಭೂತಿಶೇಷನಾ | ದರು ತೀಕ್ಷ್ಣನಹೆ ಯೆಂತು || ೧ || ಆ ಶಶಿಮುಖಿಯನು | ದ್ವೇಶಿಸಿ
 ಹೊಡೆವೆಯೆಂ | ಬಾಶಯದಿಂದಲಾ | ಕ್ರೋಶಮಿಲ್ಲೆ ನಗನ್ನು || ೨ || ಬರಿದನ್ನ ಹಂಬಲಂ | ನೆರೆಬಳಿ
 ಧೆನ್ನೊಳ | ಶರಗಳ ಬಿಡುವುದು | ಸ್ವರ ನಿನಗುಚಿತವೆ || ೩ ||

ಕಂದ || ಪೂಗೊಯ್ದು ಸರಸಿಜಾನನೆ
ಪೋಗಲ್ ನೆರೆ ಮುಗಿದುದಿಲ್ಲ ಬಂಧನಕೋಶಂ |
ಕೈಗಳಿಸುಡಿದೀ ತಳಿಗಳ
ಪೂಗಂ ಪಾಲಿಡಿದು ನಾಡೆ ಕಾಣಿವುದಿನ್ನುಂ || ೫೭ ||

(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ಸ್ವರ್ಣಸುಖವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ)

ಆಹ! ತಂಪಾದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶವು ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು.

ಕಂದ || ಮಾಲಿನಿಯ ತೆರೆಯ ತುಂತುರ
ತಾಳುತ್ತಂ ಬರ್ಪ ಪದ್ಮ ಸುರಭಿಸಮೀರಂ |
ಆಲಿಂಗಿಸೆ ಯೋಗ್ಯಂ ಸ್ಮರ
ಕಾಲಾನಲತಪ್ತಮೆನಿಸಿದೆನ್ನಂಗಗಳಿಂ || ೫೮ ||

(ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ನಿಜವಾಗಿ ಈ ನೀರುಹಬ್ಬೆ ಬಳ್ಳಿಯನ್ನು ಹೊದಿಸಿರುವ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆ ಇರಬಹುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ಕಂದ || ಮುಂಗಡೆಯುಬ್ಬಾಗಿ ನಿತಂ
ಬಂಗಳ ಗೌರವದೆ ಪಿಂತೆ ತರ್ಗಾಗಿ ಕರಂ |
ಕಂಗೊಳಿವುದು ಪೊಸಪಜ್ಜೆ ಕು
ರಂಗಾಕ್ಷಿಯ ಜಿಯ ಮಳಲ ಬಾಗಿಲೊಳಿದರಾ || ೫೯ ||

ಆಗಲಿ, ಈ ಮರದ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಂತು ನೋಡಿ) *ಆಹ! ನೇತ್ರಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ಇದೋ ನನ್ನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಪ್ರಿಯತಮೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು, ಕುಸುಮಾಸ್ತರಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶಿಲಾಫಲಕದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ, ಸಖಿಯರಿಂದ ಸಂತೈಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ಬಳ್ಳಿಯದು; ಇವರ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. (ಎಂದು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವನು) —

(ಅನಂತರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಶಕುಂತಲೆ ಸಖಿಯರೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

*ರಾಗ—ಬೀಹಾಗ್.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಕಂಡೆನೆನ್ನ ಕಾಮಿತಾರ್ಥ ಕಲ್ಪವಲ್ಲಿಯಾ | ಸ್ತ್ರೀಮಂಡಲಮಣಿಯಾ || ಪ || ಪಾಸಿದ ಪೂ |
ವಾಸಿನೊಳು ಸ್ಮ | ರಾಸಿಯಂದದಿ | ಮಲಗಿಹಳೀ ಮದದಿ || ೧ || ಬಳಸಿ ಚಿತ್ತವೆಳಸಿದಂತೆ | ಕೆಳ
ದಿಯರ್ಕಳು | ಬಳಿಯೊಳು ಸೇವಿವರು || ೨ || ಕೇಳುತಿರ್ಪೆನಿಲ್ಲ ಮುದದಿ | ಪೇಳುವಿವರ |
ಸ್ವೇ | ಚಾಲ್ಪಲಾಪಗಳ || ೩ ||

ಸಖಿಯರು—(ಬೀಸುತ್ತ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ ಶಕುಂತಲೆ, ತಾವರೆ ಯೆಲೆಯ ಗಾಳಿಯು ನಿನಗೆ ಹಿತವಾಗಿರುವುದೆ ?

ಶಕುಂ—ಎಲಾ ಸಖಿಯರೆ, ತಾವರೆಯೆಲೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಎತಕ್ಕೆ ಬೀಸುವಿರಿ ?

(ಸಖಿಯರು ದುಃಖವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು)

ರಾಜಂ—ಅಯ್ಯೋ! ಶಕುಂತಲೆ ಬಹಳ ಬಳಲಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವಳು; (ಆಲೋಚಿಸಿ) ಇದೇನು ಆತಪದೋಷವಾಗಿರಬಹುದೆ ? ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಇದ್ದೀತೆ ? (ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ನೋಡಿ) ಅಥವಾ ಸಂಶಯವೇತಕ್ಕೆ ?

ವೃತ್ತ || ಕರವಿಸ್ರಂಸಿಮೃಣಾಳಕಂಕಣದೆ ವಕ್ಷೋಜಾರ್ವಿತೋಶೀರದಿಂದ
ಬೆರೆದೀ ಮತ್ತಿಯೆಯಂಗಮಿಂತುಮಳಲಾಂತುಂ ನೋಡೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪುಗುಂ |
ಪರಿತಾಪಂ ಸಮಮಾದೊಡಂ ಮನಸಿಜಗ್ರೀಷ್ಮಪ್ರಸಾರಂಗಳೊಳ್
ತರುಣೀಸಂಕುಲದೊಳ್ ನಿರಾಘಪರಿತಾಪಂ ರಮ್ಯಮತ್ತೀತರಂ || ೬೦ ||

ಪ್ರಿಯಂ—(ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆ ಪರೈತ್ಯುಕಳಾಗಿರುವಂತಿದೆ. ಈಕೆಯ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಆತನೇ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿರಬಹುದೋ ಎನೋ !

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಹೀಗೇ ತೋರುವುದು. ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಇವಳನ್ನು ಕೇಳುವೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಸಖಿ ಶಕುಂತಲೆ, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪವಾದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದು.

ಶಕುಂ—(ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಅರ್ಧ ಎದ್ದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಏನನ್ನು ಕೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆ ?

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಮೃದುವೃತ್ತಾಂತವನ್ನಾದರೂ ನಾವು ಅರಿತವರೇ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತೆಯರಾದವರ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆವು. ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವುದು. ಹೇಳು, ನಿನ್ನ ಸಂತಾಪಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ತಾಪಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಪರಿಹರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಕೂಡದಷ್ಟೆ ?

ರಾಜಂ—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ವಿಚಾರವು ಅನಸೂಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭವಿಸಿತು.

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯಾದರೂ ಬಲೀಯವಾಗಿದೆ. ಅದನು, ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಇವರಿಗೂ ತಿಳಿಸಲಾರೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಸಖಿ ಶಕುಂತಲೆ, ಈಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದಳು. ಏತಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಆತಂಕವನ್ನು ನೀನೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವೆ? ದಿನೇದಿನೇ ಬಡವಾಗುತ್ತಿರುವೆ; ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಕಾಂತಿ ಕುಂದದಿರುವುದು.

ರಾಜಂ—ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಹೇಳಿದುದು ನಿಜ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ವೃತ್ತ || ಇಳಿದತ್ತಂಸಂ ಕವೋಲಂ ಕಡುಬಡವೆನಿಕುಂ ಬಿಣ್ಣು ನೀಗಿತ್ತುರೋಜಂ
ಬೆಳವ್ವಣ್ಣಂ ಮೆಯ್ಯೆ ತೀವಿತ್ತಸಿಯನಡು ಬಳಲಿ ಪುರ್ದಿಂತಿರ್ದುಮಾಕೋ |
ಮಳೆ ಕಾಮಕ್ಕಿಷ್ಟೆ ಚಿತ್ತಕ್ಕಳಲನೊಲವುಮಂ ಪುಟ್ಟಿಪಳ್ ನೋಡೆ ಪತ್ರಾ
ವಳಿ ಶೋಷಂಬೆತ್ತ ಚೈತ್ರಾಗಮಪವನಪರಿಸ್ಪೃಷ್ಟ ವಾಸಂತಿಯಾವೋಲ್ ||

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ಸಖಿ ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಲಿ? ಆದರೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಯಾಸಪಡಿಸುವವಳಾಗುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ಬಂಧವು. ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ದುಃಖವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ?

ರಾಜಂ—ವೃತ್ತ || ಸಮಸುಖದುಃಖಮಾದ ಜನವೀಕೆಯನೀಪರಿಯಿಂದ ಕೇಳಲೀ
೧೩೬ ರಮಣಿಯವರ್ಗೇ ಪೇಳದಿರಲಾರ್ಪಳೆ ಮಾನಸದಾಧಿಕೇತುವಂ |
ಗಮಿಸುತೆ ಪಿಂದಿರುಂಗಿದಿವಳೊಲೈಯ ನೋಟದೆ ಕೂರ್ತ

ಳೆಂಬ ಭಾ

ವಮನರಿದಿದೊಡಂ ಕಳವಳೆಂಬಡುಗುಂ ಮನಮಾಲಿಪನ್ನೆಗಂ ||

ಶಕುಂ—*ಎಲೆ ಸಖಿ, ತವೋವನರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಬಂದ ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ—(ಎಂದೊಡನೆ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಟಿಸುವಳು)

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿ, ಹೇಳು ಲಜ್ಜೆಯೇತಕ್ಕೆ ?

ಶಕುಂ—ಆತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು.

*ರಾಗ—ಕಾಫಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಎಂತು ಸೈರಿವೆ ಸಖೀ | ಚಿಂತೆಯ ರಾಕೇಂದುಮುಖೀ || ಪ || ಎಂದಾರಾಯನ ನಗೆಮೊಗ |
ದಂದವನಾಣಿಕ್ಕಿ ಸಿದನೊ || ಅಂದುಮೊದಲೀಕಾಮನ | ದಂದುಗೊಳಗಾದನೊ || ೧ || ತಾಪವನಾ
ರಿಸಲಾವುದು | ಭೂಪನ ಕಾರುಣ್ಯಾತ್ಮತ || ಲೇ ಪವದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇ | ಲೇ ಪರಿಯಿಂದವ್ವುದೊ || ೨ ||
ಅಭಿಮತವಾದೊಡೆ ನಿಮಗಾ | ವಿಭುವನು ಕೈಗೊಡಿಸೆವೆ || ದಭಯನ ಕೊಡಿಯಲ್ಲದೊಡೆ | ನ್ನ
ಭಿಲಾಷೆಯನೇ ಬಿಡಿ || ೩ ||

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಕೇಳತಕ್ಕದನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು !

ಕಂದ || ಮನಸಿಜನೆ ತಾಪಕಾರಣ

ನೆನಿಸಿದನೆನಗವನೆ ಸೌಖ್ಯಕಾರಕನಾದಂ |

ಘನನೀಲಮಾದ ದಿವಸಂ

ಜನಮಂ ಸಂತೋಷಿಸಂತೆ ಬೇಸಗೆ ಪೋಗಲ್

|| ೬೩ ||

ಶಕುಂ—ಅದು ನಿಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದರೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜಯುಷಿಗೆ ದಯೆ ಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸಿರಿ; ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಲೋದಕ ವನ್ನು ಬಿಡಿ.

ರಾಜಂ—ಇದೀಗ ಸಂದೇಹಪರಿಹಾರಕವಾದ ಮಾತು.

ಪ್ರಿಯಂ—(ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಮರೆಯಾಗಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಇವಳ ಮನ್ಮಥಾವಸ್ಥೆ ವೀರುತ್ತಾ ಬಂದಿತು; ಇನ್ನು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಇವಳು ಸೈರಿಸಲಾರಳು. ಈಕೆ ಯಾವ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತೆಯಾಗಿರುವಳೋ ಆತನು ಪುರುಕುಲಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಭೂತನು ; ಆದುದರಿಂದ ಇವಳ ಅಭಿಲಾಷೆ ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದುದು.

ಅನ—ಹೌದು ; ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿ.

ಪ್ರಿಯಂ—(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಇವಳ ಅಭಿಲಾಷೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಅನುರೂಪವಸ್ತುವನ್ನೇ ಸೇರಿತು. ಮಹಾನದಿಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ತಾನೆ ಸೇರುವುದು ? ಮಾವಿನ ಮರವಲ್ಲದೆ ಪಲ್ಲವಿಸಿದ ಮಲ್ಲಿಕಾಲತೆಗೆ ಇನ್ನಾವ ಮರ ತಾನೇ ಆಶ್ರಯವಾದೀತು ?

ರಾಜಂ—ವಿಶಾಖಾನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಚಂದ್ರಕಳೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ಅನ—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೇ, ನಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಮನೋರಥವನ್ನು ಶೀಘ್ರವಾಗಿಯೂ ಗುಟ್ಟಾಗಿಯೂ ನೆರವೇರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಗುಟ್ಟಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವುದು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸತಕ್ಕದಾಗಿದೆ ; ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸುವುದೇನೂ ಕಷ್ಟವಲ್ಲ.

ಅನ—ಆದು ಹೇಗೆ ? ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಕೇಳು, ಆ ರಾಜಯುಷಿಯು ಇವಳಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಯುಕ್ತವಾದ ದೃಷ್ಟಿ ಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೃಶನಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು) ನಿಜ, ಈಕೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುವೆನು. ಹೇಗೆಂದರೆ :

ವೃತ್ತ || ಇರುಳಿರುಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತದನುತಾಪದೆ ತೋಳೆಡೆಗಿಟ್ಟವಾಂಗದಿಂ

೪೯೦ ಸುರಿವ ಕದುಷ್ಟ ಬಾಷ್ಪದೆ ವಿವರ್ಣಮಣೀಕೃತಮಾಗಿ ನಿಂದು ಬಿ |

ಲಿರುವಿನ ಘಾತಜಾತಕಿಣಮೊತ್ತೆ ಸಡಿಲ್ಪು ಸಡಿಲ್ಪು ಬರ್ಪ ರ

ತ್ವರುಚಿರಹೇಮಕಂಕಣವನೇರಿಪನಾಂ ಮಣಿಬಂಧದತ್ತಣಿಂ || ೬೪ ||

ಪ್ರಿಯಂ—(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಅನಸೂಯೆ, ಆತನಿಗೆ ಇವಳು ಒಂದು ಅನುರಾಗ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲಿ; ಅದನ್ನು ಹೂವಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ದೇವತಾ ಪ್ರಸಾದದ ನೆವ ದಿಂದ ಆ ರಾಜನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಸೇರಿಸುವೆನು.

ಅನ—ಈ ಸುಲಭೋಪಾಯವು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿತು. ಶಕುಂತಲೆ ಏನು ಹೇಳುವಳೋ?

ಶಕುಂ—ಸಖಿಯರೆ, ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾರುವೆನೇ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಹಾಗಾದರೆ, ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಲಲಿತವಾದೊಂದು ಪದ್ಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸು.

ಶಕುಂ—ಯೋಚಿಸುವೆನು; ಆದರೆ, ನಾನು ಬರೆದುದನ್ನು ಆ ಮಹಾರಾಜನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವನೇನೋ ಎಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಡುಗುವುದು.

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷಯುಕ್ತನಾಗಿ)

ಕಂದ || ಭೀರುವೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ ತಿರ

ಸ್ವಾರವ ನೀನಾವನತ್ತಣಿಂದವನೀಗಳ್ |

ಪಾರುತ್ತಿರ್ಪಂ ನಿನ್ನನೆ

ಸೇರಲ್ ಬರೆ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬಿಡುವನೆ ಬಡವಂ

|| ೬೫ ||

ಸಖಿಯರು—ಎಲೆ ಸ್ವಗುಣವನ್ನು ಅವಮಾನಿಸುವವಳೆ, ಶರೀರವನ್ನು ಸುಖ ಪಡಿಸುವ ಶರತ್ಕಾಲದ ಬೆಳದಿಂಗಳನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ವಸ್ತ್ರದ ಸೆರಗಿನಿಂದ ನಿವಾರಿಸುವರು?

ಶಕುಂ—(ನಸುನಗುತ್ತ) ಇನ್ನು ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಕುಳಿತು ಯೋಚಿಸುವಳು)

ರಾಜಂ—ರೆಪ್ಪೆಹಾಕುವುದನ್ನು ಮರೆದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನಾನು ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ. ಏತಕ್ಕೇಂದರೆ :

ಕಂದ || ಮೃದುಪದಬಂಧವನೆಸಗುವ

ಸುದತಿಯ ನಿಮಿರ್ದೆತ್ತಿದೊಂದು ಪುರ್ವಂ ಮೆರೆವೀ |

ವದನಂ ಪುಲಕಂಗೂಡಿದ

ಕದಪಿಂ ಕನ್ನಡಿಪುದೆನ್ನೊಳ್ಳಿರ್ದಭರತಿಯಂ

|| ೬೬ ||

ಶಕುಂ—ಎಲಾ ಸಖಿಯರೆ, ಬಂದು ಗೀತಿಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿರುವೆನು; ಲೇಖನ ಸಾಮಗ್ರಿ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಶುಕೋದರದಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ಈ ತಾವರೆಯೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಬರೆ.

ಶಕುಂ—(ಹೇಳಿದಂತೆ ಬರೆದು) ಸಖಿಯರೆ, ಕೇಳಿರಿ; ಇದೇನು ಅರ್ಥ ಸಂಗತವಾಗಿರುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ?

ಇಬ್ಬರೂ—ಹೇಳು; ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವೆವು.

ಶಕುಂ—(ಓದುವಳು)

ಕಂದ || ನಾನರಿದಳಲ್ತು ನಿನ್ನಯ

ಮಾನಸಮಂ ಮದನನಾದೊಡಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ |

ಹಾ ನಿರ್ದಯ ತಪಿಸುವನಕ

ಟಾ ನಿನ್ನೊಳ್ ಕೂಡಲೆಳಸಿದೆನ್ನಂಗಳಂ

|| ೬೭ ||

ರಾಜಂ—(ಬೇಗನೆ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

*ಕಂದ || ತನುಗಾತ್ರಿ ನಿನ್ನ ತಪಿಸಂ

ಮನಸಿಜನಾವಗಮುಮೆನ್ನ ನಾದೊಡೆ ದಹಿಸಂ |

ವನಜಾರಿಯ ಕಂದಿಪವೋಲ್

ದಿನಮದು ಕುಮುದಿನಿಯ ಪಿರಿದು ಕಂದಿಸಿದಪುದೇಂ

|| ೬೮ ||

ಸಖಿಯರು—(ನೋಡಿ ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಎದ್ದು) ಸಾವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ ?

*ರಾಗ—ತೋಡಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಭಾವವನರಿಯದೆ ಕಾಮಿನಿ | ಪೇಳ | ಲೇವೇಳ್ವೆನು ಗಜಗಾಮಿನಿ | ಎನ್ನ ಭಾವ || ಪ ||
 ಸ್ಮರ ನಿನ್ನ ತಪಿಸುತ | ಲಿರುತಿಹನೆನ್ನ ನಾ | ದರೆ ಸುಡುತಿಹನೆಲೆ ಸುಂದರಿ || ೧ || ಹಗಲು ಚಂದ್ರ
 ಮನ ತಾಂ ಹಗರಣಗೊಳಪಂತೆ | ಮುಗುದೆ ನೈದಿಲೆಯನು ಕಾಡದು || ೨ || ಹಾ ನಿರ್ದಯ
 ನೆಂದು | ನೀನೆಂದ ಮಾತೆನ್ನ | ಮಾನಸವನು ಚುರ್ಚುತಿರ್ಪುದು || ೩ ||

ಶಕುಂ—(ಎಳುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುವಳು)

ರಾಜಂ—ಸಾಕು, ಸಾಕು, ಆಯಾಸವೇತಕ್ಕೆ ?

*ಕಂದ || ಪರಿತಾಪದಿನಲರ್ವಾಸೊಳ

ಪೊರಳ್ ಮೇಣ್ ಧೂಸರಾಂತ ಬಿಸಖಂಡಗಳಿಂ |

ಪರಿಮಳಿಸ ನಿನ್ನ ಮೆಲ್ಲೊಡ

ಲರದೇಳುತ್ತೆಂತಿದೆನ್ನ ನಿಂದುಪಚರಿಕುಂ

|| ೬೯ ||

ಅನು—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಈ ಶಿಲಾತಲದ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು.

(ರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು. ಶಕುಂತಲೆ ಲಜ್ಜೆಯೊಡನೆ ನಿಂತಿರುವಳು.)

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಅನುರಾಗವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿರುವುದು ; ಹಾಗಾದರೂ ಸಖೀಸ್ವೇಹವು ನನ್ನನ್ನು ಹೇಳಿದುದನ್ನೇ ಹೇಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

ರಾಜಂ—ಎಲಾ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ, ಇದು ಹೇಳದೆ ಬಿಡತಕ್ಕುದಲ್ಲ ; ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅನುತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಪ್ರಿಯಂ—ರಾಜನಾದವನು ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಜನದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸತಕ್ಕವನು ; ಇದು ನಿಮಗೆ ಧರ್ಮವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ—ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆ ಇನ್ನೊಂದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಿಯಂ—†ಕೇಳು ; ಈ ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯು ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮನ್ಮಥನಿಂದ ಈ ಅವಸ್ಥೆಗೆ ಒಳಗಾದಳು. ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನೀನು ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸತಕ್ಕುದು.

*ರಾಗ—ಮೋಹನಕಲ್ಯಾಣಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಎಳಬೇಡವೇ ಪ್ರಿಯ ನೀನೇಳಬೇಡವೆ || ಪ || ಬಾಲಿಯ ಮೃದಿತಮೃ | ಕಾಳವನಿಪ ನಳ |
ತೋಳನೂರಿ ನೀ | ನೇಳುವುದೆಂತಕಟೇಳಬೇಡವೆ || ೧ || ಗುರುಪರಿತಾಪದೆ | ಕೊರಗಿದೊಡಲಿಮಪ |
ಚರಿಸೆ ಶಕ್ಯವೇ ತರುಣೀಮಣಿ ನೀನೇಳ || ೨ || ಆಯಸವೇಕಿನಿ | ತಾಯತಾಕ್ಷಿ ನೀಂ | ನೋಯ
ದಿರಲು ನನ | ಗಾಯತಖಿಲವರದೇಳಬೇಡವೆ || ೩ ||

†ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ.

ಆದಿತಾಳ.

ಚಿತ್ತವಿಪುಡು ಭೂಪನೆ | ಚಿತ್ತಜರೂಪನೆ || ಪ || ಈ ಶಶಿಮುಖಿಯು | ದ್ವೇಶಿಸಿ ನಿನ್ನನೆ |
ಕ್ಲೇಶಪಡುವಳು ಕು | ಶೇಶಯಶರಣಿಂ || ೧ || ಪೇಳಲೇನಿವಳ | ಬಾಳುವೆ ನಿನ್ನ ಕೃ | ಪಾಲೋಕ
ದೊಳಹು | ದಾಲೋಚಿಸು ನೀಂ || ೨ || ಅದರಿಂದೀಕೆಯ ಮದುವೆಯಾಗಿ ನೀಂ | ಬದುಕಿವುದೊ
ಲವಿಂ | ಸದಯಹೃದಯನೆ || ೩ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ, ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಉಭಯ ಸಾಧಾರಣ ವಾದುದು. ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಶಕುಂ—(ಪ್ರಿಯಂವದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ರಾಣೀವಾಸವನ್ನಗಲಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ರಾಜರ್ಷಿಯನ್ನು ಎತಕ್ಕೆ ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸುವೆ ?

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ಸುಂದರಿ,

ಕಂದ || ಮದಿರಾಕ್ಷಿ ನಿನ್ನೊಳ್ಳದೆ

ಹೃದಯಂ ಪೆರಳ್ಳಲ್ಲಿ ಸೇರದಿರ್ಪುದನರಿದುಂ |

ಹೃದಯಗತೆಯೆನಿಸಿ ನೀನುಸಿ

ರಿದೊಡಂತಾಂ ಮಗುಳೆ ಮದನನಿಂ ಹತನಾದೆಂ || ೭೦ ||

ಅನ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, 'ರಾಜಾನ್ನೋ ಬಹುವಲ್ಲಭಾಃ' ಎಂದು ಕೇಳಿರುವೆವು. ನಮ್ಮಾ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಂಧುಜನರು ವ್ಯಸನಪಡದ ಹಾಗೆ ನೀನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೇ, ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು ?

ಕಂದ || ಪಲವರಸಿಯರೆನಗಿದುಂ

ಕುಲದುತ್ಕರ್ಷಾಸ್ವದಂಗಳೆನಿಸುಗುಮಿರ್ವರ್ |

ಜಲನಿಧಿರಶನಾಂಚಿತೆಯಾ

ದಿಳಿಯುಂ ನಿಮ್ಮಿರ್ವರಿಷ್ಟಸಖಿಯಾದಿವಳುಂ || ೭೧ ||

ಸಖಿಯರಿಬ್ಬರೂ—ನಿಶ್ಚಿಂತರಾದೆವು.

ಪ್ರಿಯಂ—(ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆಯಿಂದ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಈ ಜಿಂಕೆಮರಿಯು ತಾಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಕಳವಳಗೊಂಡು ಇತ್ತತ್ತ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು ; ನಡೆ, ಇದನ್ನು ಸೇರಿಸೋಣ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು)

ಶಕುಂ—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ನನಗೆ ರಕ್ಷಕರು ಯಾರು ? ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರಾ ದರೂ ಒಬ್ಬರು ಬನ್ನಿ.

ಇಬ್ಬರೂ—ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕನಾದವನೇ ನಿನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿರುವನು. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

ಶಕುಂ—ಇನ್ನೇನುಗತಿ, ಹೊರಟೇ ಹೋದರು !

ರಾಜಂ—ಸಾಕು, ಸಾಕು, ಎತಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವೆ ? ಆರಾಧಿಸುವ ಜನವು ನಿನ್ನ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆ ?

೪೨೦

ವೃತ್ತ || ಬಳಲಿಕೆ ಪಿಂಗುವಂತೆ ನಿನಗಾಂ ನಳಿನೀದಳತಾಳವೃಂದದಿಂ
 ಸುಳಿಯಿವೆನೇಂ ಕುಳಿರ್ಮಸವ ತಂಬಿಲರಂ ಕರಭೋಪಮೋರು ಮೇಣ್ |
 ತಳೆದು ಮದಂಕದೊಳ್ ಮಲರ್ದ ತಾವರೆಯಂತಿರೆ ಕೆಂಪನಾಂತು ಕಂ
 ಗೊಳಿಸುವ ನಿನ್ನ ಮೆಲ್ಲಡಿಯನೊತ್ತುವೆನೇಂ ಸುಖಮಪ್ಪ ಮಾಳ್ಕೆಯಿಂ ||

ಶಕುಂ—ಮಾನನೀಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದು ನಾನು ಅಪ
 ರಾಧಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವವಲ್ಲ. (ಎಂದು ಎದ್ದು ಹೋಗುವಳು)

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ಸುಂದರಿ, ಹಗಲಾದರೊ ಇನ್ನೂ ಕಳೆಯಲಿಲ್ಲ; ನಿನ್ನ ಅವಸ್ಥೆ
 ಯಾದರೊ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿರುವುದು.

†ಕಂದ || ಉಳಿದು ಸುಮಶಯನಮಂ ಮೇಣ್
 ನಳಿನೀದಳದಿಂದೆ ರಚಿಸಿದೆಗುಪ್ಪ ಸಮಂ |
 ಬಳಲಿಕೆಯಂ ತಳೆದಂಗದೆ
 ನಳಿನಾಂಬಕೆ ನೀನದೆಂತು ಪೋದವೆ ಬಿಸಿಲೊಳ್ || ೭೩ ||

(ಎಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸುವನು)

ಶಕುಂ—ಪುರುಕುಲೋದ್ಭವನೆ, ನಿನ್ನ ಸುಶೀಲತೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ;
 ನಾನು ಮದನನ ಕೈಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುವವಲ್ಲ.

ರಾಜಂ—ಕೈ ಎಲೆ ಭೀರುವೆ, ಗುರುಜನಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಎತಕ್ಕೆ ಭಯಪಡುವೆ ?
 ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕುಲಪತಿಗಳು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಧರ್ಮಜ್ಞರಾದ
 ಕಾರಣ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ; ಕೇಳು—

ಕಂದ || ಸುದತಿಯೆ ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾ
 ಹದೆ ಬಹುರಾಜರ್ಷಿಕನ್ಯೆಯರ್ ಕೂರ್ತವರಂ |

†ರಾಗ—ನಾಡನಾಮಕೈಯಿ. ಆದಿತಾಳ.

ಪೋವೆಯದೇತಕೆ | ತಾಪಸಕನ್ಯಕೆ | ಈಪರಿ ಬಿಸಿಲೊಳು | ತಾಪವಾಂತೊಡಲೊಳು || ೧ ||
 ಕುಸುಮದ ಶಯನವ | ಬಿಸಜನೀದಳಗಳಿಂ | ದೆಸಗಿದೆದೆಯ ಕು | ಪ್ಪ ಸವನು ಬಿಸುಡುತ || ೨ ||
 ಹೊತ್ತಿಳವನ್ನೆಗೆ | ವಿತ್ತಬಾಬಾರೆಲಿ | ಮತ್ತಕಾಶಿನಿಯೆ ಮಾ | ರುತ್ತರವೀಯದೆ || ೩ ||

‡ ರಾಗ—ಕಮಾಜ್. ಆದಿತಾಳ.

ಅಂಜುವೆಯೇತಕೆ | ಕಂಜಪತ್ತಾಂಬಕೆ || ಪ || ಗುರುಜನವರಿವರಿಂ | ಬುರುತರ ಭೀತಿಯ |
 ಧರಿಸುತ ಚಿತ್ತದಿ || ೧ || ನಮ್ಮ ಭಿಮತವನು | ನಿಮ್ಮ ವರರಿದರು | ಸಮ್ಮತಿಸುವರು || ೨ || ಪಾರ್ಥಿವ
 ನಾದೆನ್ನ | ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನು ನೀಂ | ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿಸೆ || ೩ ||

ಪದಪಿಂದೆ ವರಿಸಿ ನಿಜಪಿತ್ಯ

ಹೃದಯಕೆ ಮುದವಿತ್ತ ಕಥೆಯ ಕೇಳಿದೆಯೆಯ ನೀಂ || ೭೪ ||

ಶಕುಂ—ಆರೈನೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು; ಇನ್ನೊಂದುಬಾರಿ ಸಖೀಜನರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೇಳುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಆಗಲಿ ಬಿಡುವೆನು.

ಶಕುಂ—ಯಾವಾಗ ?

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ತುಂಬಿ ನವಾಂಬುಜದಲರೊಳೆ

ತುಂಬಿದ ಮಕರಂದಕೇಸುತಾಸ್ವಾದಿಪವೋಲ್ |

ಅಂಬುರುಹವದನೆ ನಿನ್ನಯ

ಬಿಂಬಾಧರಮಧುರರಸವನೀಂಟಿದ ಬಳಿಕಾಂ || ೭೫ ||

(ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಿಸುವನು.

ಶಕುಂತಲೆ ನಾಟ್ಯದಿಂದ ಪರಿಹರಿಸುವಳು.)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೆ ಚಕ್ರವಾಕಸ್ತ್ರೀಯೆ, ನಿನ್ನ ಸಹಚರನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತಾಡಿಕೊ ; ಸಂಜೆ ಸಮಾಪಿಸಿತು.

ಶಕುಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ) ಪುರುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನೆ, ನನ್ನ ಶರೀರದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಆರೈಯಾದ ಗೌತಮಿಯು ಇತ್ತಲೆ ಬರುವಳು; ಆದುದರಿಂದ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗು.

(ರಾಜನು ಶಕುಂತಲೆ ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮರದ ಕೊಂಬೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾಗಿರುವನು)

(ಅನಂತರ ಪಾತ್ರಹಸ್ತಳಾದ ತಾಪಸಿಯೂ ಸಖಿಯರೂ ಬರುವರು)

ಸಖಿಯರು—ಎಲಾ ಗೌತಮಿಯೆ, ಹೀಗೆ ಬರಬೇಕು.

ಗೌತಮಿ—(ಶಕುಂತಲೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ತಾಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿರುವುದೆ ಏನು ?

ಶಕುಂ—ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗುಣವಾಗಿದೆ.

ಗೌತಮಿ—ಮಂತ್ರವೂತವಾದ ಈ ದರ್ಭೋದಕದಿಂದ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಬಾಧೆಯೆಲ್ಲಾ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. (ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಯ ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ) ಮಗಳೆ, ಹಗಲು ಕಳೆಯಿತು; ನಡೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು)

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಸುಖದಿಂದ ಮನೋರಥ ಕೈಗೂಡಿದಾಗ ಕಳವಳವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಹೋದೆ. ಈಗ ಅಗಲಿ ಹಂಬಲಿಸುವ ನಿನಗೇನು ಮಾಡಲಿ ?

(ಎರಡನೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಅತನುತಾಪಹರವಾದ ಲತಾಲಯವೆ, ವುನಶ್ಚ ಉಪಭೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಸಂಗಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಅತಿಮುಖದಿಂದ ಇತರರ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವಳು)

ರಾಜಂ—(ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು)
ನಿ ಆಃ ! ಕೋರಿದ ಕೋರಿಕೆಗಳು ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವಿಘ್ನಗಳು ಬರುವುವು !

ವೃತ್ತ || ಅಡಿಗಡಿಗಂಗುಳೀದಳಗಳಿಂದಧರೋಷ್ಯಗಳಂ ಮುಸುಂಕುತುಂ
೧೫೦ ಬಿಡು ಬಿಡು ಬೇಡ ಬೇಡೆನಿಪ ನಲ್ಲುಡಿಗಳ ಕಿವಿಗಳ್ಗೆ ಸೌಖ್ಯವಂ |
ಕುಡೆ ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ತನ್ನ ಪೆಗಲತ್ತ ತಿರುಂಗಿಸಿದಾಸ್ಯಪದ್ಮಮಂ
ಪಿಡಿದತಿಕಷ್ಟದಿಂ ನೆಗಪಿಯುಂ ನೆರೆ ಚುಂಬಿಸದಾದೆನಾನದಂ || ೭೬ ||

ಇನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆ ತಾನೇ ಹೋಗಲಿ! ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆಯಿಂದ ಉಪಭೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಲತಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ನಿಲ್ಲುವೆನು.

ವೃತ್ತ || ಇದು ತಾನಾಕೆ ಪೊರಳ್ ವುಷ್ಪಶಯನಂ ಕಂದಿರ್ಪ ಕಂಜಾತ ಪ
ಮು ತ್ರದೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಗ್ರನಖಂಗಳಿಂ ಬರೆದನಂಗಾಲೇಖನಂ ತಾನಿದಿಂ |
ತಿದು ಹಸ್ತಾಬ್ಜದೆ ಜಾರಿದಾಕೆಯ ಮೃಣಾಲೀಕಂಕಣಂ ನೋಡಲೀ
ಸದನಂ ಶೂನ್ಯಮೆನಿವೊಡಂ ಪೊರಮಡಲ್ಕಾನಾರೆನೀತಾಣದಿಂ || ೭೭ ||

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ,

ಕಂದ || ಸಂಜೆಯ ಸವನದೆ ಶಿಖಿಯಿಂ

ರಂಜಿತಮಾಗಿರ್ಪ ಹೋಮವೇದಿಯ ಸುತ್ತಲ್ |

೧ ರಾಗ—ಜಲಾಬ್.

ಆದಿತಾಳ.

ಆಹ ನೋಡೆ ಬಹುವಿಘ್ನವತಿಗಳು | ಈಹಿತಾರ್ಥ ಸಂಸಿದ್ಧಿಗಳು ||ಪ|| ನಂಬಿಸಿ ಪ್ರಿಯೆಯುಂ
ಮು | ಖಾಂಬುಜವನು ಚುಂಬು | ಕಂಬಿಡಿದತ್ತಿಯೊ | ಚುಂಬಿಸದಾದೆ ||೧|| ನಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸಿದೀ |
ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪದೊಳು | ನಿಲ್ಲುವೆನಕಟಾ ಇ | ನ್ನೆಲ್ಲಿಗೆವೋಪೆ ||೨|| ಆ ಸತಿ ಮಲಗಿದ | ಕೌಸುಮ
ಶಯನವಿ | ದೋಸರಿವುದು ಬಗೆ | ಬೇಸರನಹಹಾ ||೩|| ತಾವರೆಯೆಲೆಯೊಳ | ಗಾವಧು ಬರೆದಹ |
ಭಾವಜಪತ್ರವಿ | ದೋವೋ ಬಿದ್ದಿಹುದು ||೪|| ಆರಮಣಿಯ ಕರ ವಾರಿಜದಿಂದೊ | ಜಾರಿ
ಬಿದ್ದಿಹ ಬಸ | ಚಾರು ಕಂಕಣವು ||೫|| ಬಳ್ಳಿಮಂಟಪಕೆ ತಾಂ | ಸೊಲ್ಲಿಸುವಂತಿರೆ | ವಲ್ಲಭ
ಯೆಂದುದ | ಕೆಲ್ಲಿ ಸೈರಣಿಯು ||೬|| ಸರಸಿಜನೇತ್ರಯಿಂ | ವಿರಹಿತಮಾದೊಡೀ | ಯರಲಮಂಟಪದಿ
ನಾಂ ಪೊರಮಡಲಾರೆ ||೭||

ಅಂಜಿಸುತಸುರಚ್ಛಾಯಾ

ವುಂಜಂ ಸಂಧ್ಯಾಪಯೋದಕಪಿತಂ ಚರಿಕುಂ

|| ೭೮ ||

ರಾಜಂ—ಇದೊ ಬಂದೆ ಬಂದೆ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

ರಾಗ—ಸುರಟಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ರಾಜಂ—ನಾಗವೇಣಿ ನಗರಿಗೆ ನಾಂ ಪೋಗಿ ಬರುವೆನೆ || ಪ || ಅರಸುತನದ ಕಾರ್ಯವೆನ್ನ | ತ್ವರಿತ
ಗೊಳಿಪುದು | ಹರುಷದಿಂದ ಕಳುಹಿಸು ನೀಂ ಮರುಗಲಾಗದು || ೧ ||

ಶಕುಂ—ತಡೆಯಲಾರೆ ನಿನ್ನ ನಾಂ | ಬಿಡಲು ಮಾರೆನು | ಪೊಡವಿಯೊಡೆಯ ಪೋಸರೆ ಸಂ |
ಗಡಲೆ ಬರುವೆನು || ೨ ||

ರಾಜಂ—ಅರಸಿ ನಿನ್ನ ನಗಲಿ ನಿಮಿಷ | ವಿರಲು ಬಲ್ಲಿನೆ | ಕರೆಸಿಕೊಂಬೆ ಬೇಗನೆ ನಾಂ | ಸರಸಿ
ಜಾನನೆ || ೩ ||

ಶಕುಂ—ಇಂತು ಪೇಳಿ ಪೋಗಿ ಸೇರ | ಲಂತವುರವನು | ಅಂತರಂಗವೆಂತಹುದೊ | ಕಾಂತ
ಕಾಣೆನು || ೪ ||

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ಅನುದಿನವೊಂದೊಂದಾಗೆಲೆ | ವನಿತಾಮಣಿಯೆಣಿವುದೆನ್ನ ನಾಮಾಕ್ಷರಮಂ |
ಕೊನೆಮುಟ್ಟುವನಿತರೊಳ್ ನಿ | ನ್ನನು ಕರೆಯುವೆನ್ನ ರಾಣಿವಾಸಕೆ ನಿಜದಿಂ ||

(ಎಂದು ಶಕುಂತಲೆಯ ಬೆರಳಿಗೆ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೊಡಿಸುವನು.)

ಚ ತು ಧಾಂಕಂ

(ಅನಂತರ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವುದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ಇಬ್ಬರು
ಸಖಿಯರು ಬರುವರು)

ಮೊದಲನೆಯವಳು—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹವಿಧಿಯಿಂದ ಮದುವೆ
ಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು, ಅನುರೂಪನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾದ
ಳೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು; ಆದರೂ ಇದೊಂದು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕ
ದಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಅದೇನು ?

ಅನ—ಈಗ ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಯಾಗವನ್ನು ಮುಗಿಯಿಸಿ ಋಷಿಗಳ ಆಪ್ತನಿ
ಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾಣೀವಾಸವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ಇತ್ತಣ
ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದು.

ಪ್ರಿಯಂ—ನಂಬು, ಆತನ ಆಕೃತಿವಿಶೇಷವು ಅಂಥದಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ
ಈಗ ತಂದೆಗಳು ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನು ತಿಳಿಯುವರೋ
ನಾನರಿಯೆನು.

ಅನ—ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಅವರೂ ಅಭಿಮತಿಸುವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಅದು ಹೇಗೆ ?

ಅನ—ಗುಣವಂತನಾದವನಿಗೆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತಂದೆಗೆ ಮುಖ್ಯ
ಸಂಕಲ್ಪ; ಅದನ್ನು ದೈವವೇ ನೆರವೇರಿಸಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಗುರುಜನವು
ಕೃತಾರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ—(ಪುಷ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಪೂಜೆಗೆ ಸಾಕಾದಷ್ಟು
ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಶಕುಂತಲೆಯ ಸೌಭಾಗ್ಯದೇವತೆಯು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕ
ದಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಹೌದು ಹೌದು. (ಎಂದು ಅದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಉಪಕ್ರಮಿಸುವಳು)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಇದೋ ನಾನು ಬಂದಿರುವೆನು !

ಅನ—(ಕೇಳಿ) ಅತಿಥಿಗಳು ಧ್ವನಿಮಾಡುವಂತಿದೆ !

ಪ್ರಿಯಂ—ಶಕುಂತಲೆ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿರುವಳಷ್ಟೆ ! (ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದ್ದರೇನು ? ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರ ಅವಳಲ್ಲಿಲ್ಲ.

ಅನ—ಆಗಲಿ ; ಪುಷ್ಪಗಳಿಷ್ಟೇ ಸಾಕು. (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಆಃ ! ಅತಿಥಿತಿರಸ್ವಾರಿಣಿಯೆ !

ಕಂದ || ನೀನಾವನ ಜಿಂತಿಸುತೆ ತ

ಪೋನಿಧಿಯಾದೆನ್ನ ಸರಿಯದಾದೆಯೊ ನಿನ್ನಂ |

ಎನರಿಪಿದೊಡಂ ಸ್ಮರಿಸಂ

ತಾನಾತಂ ಮುನ್ನ ಗೈದುದಂ ಮರುಳನವೋಲ್

|| ೭೯ ||

ಅನ—ಹಾಹಾ ! ಜಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಿತಲ್ಲಾ ; ಮೈಮರೆತ ಶಕುಂತಲೆಯು, ಪೂಜ್ಯನಾದ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು ; (ಪುನಶ್ಚ ನೋಡಿ) ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬನಲ್ಲ ; ಈತನು ಸುಲಭಕೋಪನಾದ ದೂರ್ವಾಸನು ! ಹಾಗೆ ಶಪಿಸಿ ತಡೆಯಲಶಕ್ಯವಾದ ಗಮನದಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು ; ಬೆಂಕಿಗಲ್ಲದೆ ಸುಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಇನ್ನಾರಿಗುಂಟು ? ನಡೆ, ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಸು ; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಘೋರಾದಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬರುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಹಾಗಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಅನ—(ಎರಡು ಹಜ್ಜೆ ನಡೆದು ಎಡವಿದಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಸರದಿಂದ ಹೋಗುತ್ತಾ ಎಡವಿ ಪುಷ್ಪಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಡಹಿದೆನಲ್ಲಾ ! (ಎಂದು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಆರಿಸುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸುವಳು)

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ದೂರ್ವಾಸನು ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ವಕ್ರನಾದವನು ; ಯಾರು ಹೇಳಿದ ವಿನಯವನ್ನು ತಾನೇ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವನು ? ಆದರೂ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಯಾರ್ಥನನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು.

ಅನ—(ನಮನಕ್ಕು) ಆತನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾದುದೇ ಹೆಚ್ಚು ; ಹೇಳು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಷ್ಟು ನಾನು ಒಡಂಬಡಿಸಿದರೂ ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ ; ಆಗ ಹೀಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡೆನು.

ಅನ—ಹೇಗೆ ? ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ವೃತ್ರಿಯ ಇದೊಂದು ಪ್ರಥಮಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು—ಎಂದು.

ಅನ—ಆಮೇಲೆ ಆಮೇಲೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಅನಂತರ ಅವರು “ನಮ್ಮ ವಚನವು ತಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಭಿಜ್ಞಾನಾಭರಣದರ್ಶನದಿಂದ ಶಾಸವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವುದು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೂಡಲೇ ಮಾಯವಾದರು.

ಅನ—ಈಗ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಯಿತು. ಆ ರಾಜರ್ಷಿಯು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವಾಗ ತನ್ನ ನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದೆಂದು ತಾನೇ ಶಕುಂತಲೆಯ ಬೆರಳಿಗೆಟ್ಟು ಹೋದನು. ಅದರಿಂದ ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಉಪಾಯವು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ನಡೆ, ಇನ್ನು ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸೋಣ. (ಎಂದು ನಡೆಯುವರು)

ಪ್ರಿಯಂ—(ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಎಡದ ಕೈಯಮೇಲೆ ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಟ್ಟು, ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿರುವ ಪ್ರಿಯಸಖೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ? ಪತಿಯ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆತಿರುವಳು; ಇನ್ನು ಬಂದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದಾಳು ?

ಅನ—ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲೇ ಇರಲಿ ಕಂಡೆಯಾ; ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೋಮಲೆಯಾದ ಸಖೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಯಾರು ತಾನೇ ಮಲ್ಲಿಗೆಬಳ್ಳಿಗೆ ಬಿಸಿನೀರನ್ನೆರೆಯುವರು ?

(ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

ಇದು ವಿಷ್ಕಂಭಂ

(ಅನಂತರ ಮಲಗಿದ್ದ ಎದ್ದ ಋಷಿಶಿಷ್ಯನು ಬರುವನು)

ಋಷಿಶಿಷ್ಯ—ವೇಳೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರುವಂತೆ ಸೋಮತೀರ್ಥದಿಂದ ಬಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರಿಂದ ಆಜ್ಞಾಪ್ತನಾಗಿರುವೆನು; ಆದುದರಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರಾತ್ರಿಯೆಷ್ಟು ಉಳಿದಿರುವುದೆಂದು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಓಹೋ! ಬೆಳಗಾಯಿತು! ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ಕಂದ || ಸಸಿ ಮುಳುಗುವನೊಂದೆಡೆಯಿಂದ

ಯಿಸುವನೊಂದೆಡೆ ದಿನೇಶನಿವರ್ಗಳ ಯುಗಪ |

ದ್ವೈಪಸೋದಯಂಗಳಿವು ದುಃ

ಖಮುಖಂಗಳೊಳಿಳಿಯ ನಿರುಮಿಪಂತಿರೆ ತೋರ್ಕುಂ

|| ಅಂ ||

ಕಂದ || ಪೆರೆ ಮರೆಯಾದೊಡೆ ಮುನ್ನಿನ
 ಸಿರಿಯುಳಿದಾಸೈದಿಲೀಯದಕ್ಕಿಗೆ ಮುದಮಂ |
 ತೆರಳಲ್ಕಿಷ್ಟರ್ ದೇಶಾಂ
 ತರಕಬಲಾಜನದ ಚಿಂತೆ ದುಸ್ಸಹಮಲ್ಲೇ || ೮೧ ||
 (ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಸೂಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಅನ—ಹೀಗೆ ವಿಷಯಪರಾಙ್ಮುಖವಾದ ಜನಕ್ಕೂ ಇದು ತಿಳಿಯದೇ ಬೇರೆ ಯಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅಂತಪ್ಪ ರಾಜನಾದ ದುಷ್ಯಂತನೂ ನಮ್ಮ ಶಕುಂತಲೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಯಜಮಾನ ಶಿಷ್ಯ—ಸವಿಸಿಂಹ ಹೋಮಕಾಲವನ್ನು ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಹೋಗುವನು)

ಅನ—ಅಥವಾ ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ ನಾನೇನು ಮಾಡುವೆನು? ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಆಡುವುದಿಲ್ಲ; ಆ! ಸತ್ಯಸಂಧನಲ್ಲದ ದುಷ್ಯಂತನಲ್ಲಿ ಕಪಟವನ್ನರಿಯದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿದ ಕಾಮನು ಈಗ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ! ಒಂದು ವೇಳೆ ದೂರ್ವಾಸನ ಶಾಪವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೀತು; ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ರಾಜಯುಷಿಯು ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಹೋಗಿ ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಾದಾಗ್ಯೂ ಒಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ಕಳುಹಿಸದಿರುವೆನಿ? ಆದುದರಿಂದ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು; ದುಃಖಶೀಲವಾದ ತಪಸ್ವಿ ಜನವನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು? ತಪ್ಪು ಸಖಿಯಾದಾದ್ದರಿಂದ, ಸೋಮತೀರ್ಥದಿಂದ ಬಂದ ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ದುಷ್ಯಂತನನ್ನು ವರಿಸಿ ಶಕುಂತಲೆ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವಳೆಂದು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸಲಿ? ತಿಳಿಸಲಾರೆ; ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೇನು?

ಪ್ರಿಯಂ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಹರ್ಷದಿಂದ) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಏಳು ಏಳು! ಶಕುಂತಲೆಯ ಪ್ರಸ್ಥಾನ ಮಂಗಳವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸೋಣ.

ಅನ—ಇದೇನು!

ಪ್ರಿಯಂ—ಕೇಳು; ಈಗ ನಾನು ಸುಖನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಶಕುಂತಲೆಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆನು.

ಅನ—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಆಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿದ್ದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ತಂದೆಗಳು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡಿದರು; ಯಜಮಾನನು

ಹೊಗೆಯಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆಯದಿದ್ದರೂ ಆತನ ಕೈಯಿಂದ ಆಹುತಿಯು ದೈವ ಯೋಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲೇ ಬಿದ್ದಿತು. ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಸಚ್ಚಿಷ್ಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯೆಯಂತೆ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಳಾದೆ; ಋಷಿಯ ವೋಷಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈಗಲೇ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸುವೆನು—ಎಂದು.

ಅನ—ತಂದೆಯಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದವರು ಯಾರು ?

ಪ್ರಿಯಂ—ಹೋಮಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತಂದೆಗೆ ಛಂದೋಮಯವಾದ ಆಶರೀರವಾಣಿಯು

ಅನ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಹೇಳು ಹೇಳು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಕಂದ || ಶಾಂತಾತ್ಮ ನಿನ್ನ ಸುತೆ ದು

ಷ್ಯಂತನ ಕೈವಿಡಿದು ಧರಿಸಿ ಗರ್ಭವನುರ್ವೀ |

ಸಂತೋಷಾರ್ಥಂ ಮೆರೆದಪ

ಳಂತಶ್ಚಿವಿಯಾದ ಶಮಿಯವೋಲರಿಯೆನುತುಂ || ೮೨ ||

ಅನ—(ಪ್ರಿಯಂವದೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ) ಸಖಿ, ಇದೇ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದ್ದದ್ದು. ಆದರೆ ಶಕುಂತಲೆ ಈಗಲೇ ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳೆಂಬ ಕಳವಳದಿಂದ ನನಗೆ ಸಾಧಾರಣವಾದ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿರುವುದು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ನಮ್ಮ ಕಳವಳವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳೋಣ ; ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದರೆ ಸಾಕು.

ಅನ—ಹಾಗಾದರೆ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಮಾವಿನ ಮರದ ಕೊಂಬೆಗೆ ತಗುಲಿಸಿದ ತೆಂಗಿನಗರಿಯ ಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ಕಂದದ ಹಾಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕೇಸರ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಕೂಡ ಶಕುಂತಲೆಗೋಸ್ಕರ ಗೋರೋಚನ, ತೀರ್ಥಮೃತ್ತಿಕೆ, ದೂರ್ವಾಕಿಸಲಯಗಳ ಮಂಗಳಾನುಲೇಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಹಾಗೆ ಮಾಡು.

(ಅನಸೂಯೆ ಜೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

ಪ್ರಿಯಂ—(ವುಷ್ಪನಾತ್ರೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ನಟಿಸುವಳು)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಎಲೆ ಗೌತಮಿ, ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಶಾರ್ಙ್ಗರವ ಶಾರದ್ವತರನ್ನು ನೇಮಿಸು.

ಪ್ರಿಯಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಬೇಗ ಬಾ, ಹಸ್ತಿನಗರಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಋಷಿಗಳ ಸದ್ಗು ಕೇಳಿಬರುವುದು.

(ಅನುಲೇಪನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅನಸೂಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಅನ—ಸಖಿ ಬಾ! ಬಾ! ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ನಡೆಯುವರು)

ಪ್ರಿಯಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೊ ಸೂರ್ಯೋದಯದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆ ಮಂಗಳಮುಜ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ನೀವಾರಾಕ್ಷತಹಸ್ತಿಯರಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವ ತಾಪಸಿಯರಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ನಿಂತಿರುವಳು. ಇವಳ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. (ಎಂದು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರುವರು)

(ಅನಂತರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಶಕುಂತಲೆ ಪೀಠಗತೆಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಒಬ್ಬ ತಾಪಸಿ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಮಗಳೇ, ಪತಿಯ ಬಹುಮಾನ ಸೂಚಕವಾದ ಮಹಾದೇವೀ ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊಂದು!

ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ವೀರನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆ!

ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು—ಜಾತೆ, ಪತಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರಳಾಗು! (ಹೀಗೆ ಹರಸಿ ಗೌತಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾಪಸಿಯರು ಹೋಗುವರು)

ಸಖಿಯರು—(ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ನಿನಗೆ ಸುಖಮುಜ್ಜನ ಬಳಿಯಿತೆ?

ಶಕುಂ—ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯರಿಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೆ? ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ—(ಮಂಗಳ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಳಿತು) ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಸಿದ್ಧಳಾಗು. ನಿನಗೆ ನಾವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಂಗಳಾನುಲೇಪವನ್ನು ಮಾಡುವೆವು.

ಶಕುಂ—ಇದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಎಣಿಸುವೆನು; ಮುಂದಕ್ಕಿದು ನನಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗುವುದಲ್ಲವೆ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಮಿಡಿಯುವಳು)

ಸಖಿಯರು—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಮಂಗಳಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನಿಂತು ರೋದನಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ.

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸಿ, ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಅಭಿನಯಿಸುವರು)

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಆಭರಣವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ನಿನ್ನ ರೂಪು, ಆಶ್ರಮಸುಲಭವಾದ ಅಲಂಕಾರದಿಂದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು.

(ಅನಂತರ ಆಭರಣಾದಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಋಷಿಳುಮಾರರು ಬರುವರು)

ಋಷಿಕುಮಾರರು—ಇದೋ, ಅಲಂಕಾರವಸ್ತುಗಳು ; ಇವುಗಳಿಂದ ಈ ಪೂಜ್ಯೆಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಯ ಹೊಂದುವರು)

ಗೌತಮಿ—ವತ್ಸ ನಾರದನೆ, ಇದೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂದಿತು ?

ಮೊದಲನೆಯವನು—ತಾತ ಕಣ್ವರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ.

ಗೌತಮಿ—ಇದೇನು ಮಾನಸ ಸೃಷ್ಟಿಯೋ ?

ಎರಡನೆಯವನು—ಅಲ್ಲ, ಕೇಳಬೇಕು ; ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಶಕುಂತಲೆಯ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ವನಸ್ಪತಿಗಳಿಂದ ವುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿರೆಂದು ನಮ್ಮನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು ; ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಾವು ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋದೆವು. ಬಳಿಕ—

೮೧

ವೃತ್ತ || ಇತ್ತುದದೊಂದು ಶಾಖೆ ಶುಭಕಾಗೊಲವಿಂ ಶಶಿಸಾಂಡುವಸ್ತ್ರಮಂ

ಮತ್ತಮದೊಂದು ವೃಕ್ಷಮಿರದಿತ್ತುದು ತಾನಡಿಯೊಡೆ ಲಾಕ್ಷ್ಮಿಯಂ |

ಎತ್ತಿದ ಪಲ್ಲವಪ್ರತಿಮಪಾಣಿಗಳಿಂ ವನದೇವಿಯಿರ್ ಮುದಂ

ಬಿತ್ತೊಡನಿತ್ತರೀತೊಡವನೆಲ್ಲಮನನ್ಯಕುಜಂಗಳತ್ತಣಿಂ

|| ೮೩ ||

ಪ್ರಿಯಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಸಖೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಇವರ ಈ ಅನುಗ್ರಹವು ನೀನು ಪತಿಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವುದು.

ಶಕುಂ—(ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಟಿಸುವಳು)

ಮೊದಲನೆಯವನು—ಎಲೈ ಗೌತಮನೇ, ನಡೆನಡೆ, ಸ್ನಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಳಿದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ವನಸ್ಪತಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡೋಣ.

ಎರಡನೆಯವನು—ಹಾಗಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೋಗುವರು)

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖೆ, ನಮಗೆ ಆಭರಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟ ಅನುಭವವಿಲ್ಲ ; ಆದರೂ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನಿಡುವೆವು.

ಶಕುಂ—ನಿಮ್ಮ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆನು.

ಸಖಿಯರು—(ಅಲಂಕರಿಸುವುದನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವರು)

(ಅನಂತರ ಸ್ನಾನದಿಂದಿದ್ದು ಕಣ್ವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಕಣ್ವರು—*ವೃತ್ತ || ಕಳವಳವಾಂತುದೆನ್ನೆ ದೇ ಶಕುಂತಲೆ ಪೋದಸಳೆಂದು ಕಂಠಮು
ಮೃಳಿಸುವುದೊತ್ತುವಶ್ರಭರದಿಂ ಜಡಮಾದುದು ದೃಷ್ಟಿ
ಚಿಂತೆಯಿಂ |
ದಳಲಿಸಿತಾಗೆ ಕಾಡ ಮನುಜಂಗೆನಗಂ ಕಡುನೇಹದಿಂದಮಿ
ನ್ನಳಿದ ಗೃಹಸ್ಥರಾತ್ಮಭವೆಯಂ ಕಳುಪುತ್ತಕಟಿಂತ್ಯಲ್ಲರೋ ||
(ಎಂದು ಬರುವರು)

ಸಖಿಯರು—ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಅಲಂಕಾರವೆಲ್ಲ ನೆರವೇರಿತು ; ಇನ್ನು ದುಕ್ಕೂಲ
ದ್ವಯವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊ.

(ಶಕುಂತಲೆ ಎದ್ದು ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು)

ಗೌತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇದೋ ತಂದೆಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಆನಂದಬಾಷ್ಪ
ಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ
ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವರು. ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸು.

ಶಕುಂ—(ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ) ತಂದೆಯೇ, ಪಂದಿಸುವೆನು.

ಕಣ್ವರು—ಕಂದ || ಜಾತೆ ನಿಜಗುಣಗಳಿಂದೆ ಯ
ಯಾತಿಗೆ ಶರ್ಪಿಷ್ಠೆಯಂತೆ ಪತಿಹಿತೆಯಾಗು |
ತ್ತಾತರುಣಿ ಪೂರುವಂ ಪಡೆ
ದಾತೆರದಿಂ ಚಕ್ರವರ್ತಿಪುತ್ರನ ಪಡೆ ನೀಂ || ೮೫ ||

ಗೌತಮಿ—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇವು ವರಗಳಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳಲ್ಲ.

ಕಣ್ವರು—ವತ್ತೆ, ಇತ್ತ ಬಾ ; ಈಗಲೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಅಗ್ನಿಗಳನ್ನು
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡು. (ಎಲ್ಲರೂ ಬರುವರು)

ಕಣ್ವರು—(ಖುಷ್ಕೆಂದಸ್ಸಿನಿಂದ ಹರಸುವರು) ಎಲೆ ವತ್ತೆ—

ಕಂದ || ವೇದಿಯ ಸುತ್ತಲ್ ನೆಲೆಗೊಂ
ಡಾದಂ ಸಮಿಧೆಗಳನಾಂತು ಪೊಣ್ಣುವ ಹವ್ಯಾ |

* ರಾಗ—ಭೈರವಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಎಂತು ಕಳುಹುವೇ ಸುತಯ | ನೆಂತು ಕಳುಹುವೇ | ಚಿಂತೆ ಚಿತ್ತಕೆ | ಪಿಂದು ಕಾಂತ
ಸದ್ವಿಕೆ || ೧ || ತಡೆದ ದುಃಖದೆ ನುಡಿಯು | ತಡಬಡಿಸುತಿದೆ || ಇಡಿದ ಬಾಷ್ಪ ಕೆ | ಣ್ಣಡೆಯ
ತುಂಬಿದೆ || ೨ || ಅಹಹ ಮುನಿಗಳಾದೆಮಗು | ದುಃಖವಿಂತಿರೆ || ಗೃಹಿಗಳಣುಗಿಯ ಕಳುಹಿ |
ಸಹಿಸಬಲ್ಲರೆ || ೩ ||

ಮೋದದಿನಘಪರಿಹಾರಕ

ಮಾದೀ ವೈತಾನವಹ್ನಿ ಸಲಹುಗೆ ನಿನ್ನಂ

|| ೮೬ ||

ಇನ್ನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು. (ಕಣ್ಣು ಸನ್ನೆ ಯಿಂದ) ಎಲ್ಲಿ ಶಾರ್ಙ್ಗರವ ಶಾರದ್ವತರು?

(ಶಿಷ್ಯರು ಬರುವರು)

ಶಿಷ್ಯರು—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಇದೋ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು.

ಕಣ್ಣುರು—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೇ, ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ—ಎಲೆ ಪೂಜ್ಯಳೇ, ಹೀಗೆ ಒರತಕ್ಕದ್ದು.

(ರಕುಂತಳೆ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುವಳು)

*ಕಣ್ಣುರು—ಎಲೆ ಎಲೆ, ಸನ್ನಿಹಿತದೇವತೆಗಳಾದ ತವೋವನ ತರುಗಳೆರಾ, ಕೇಳಿರಿ:

ವೃತ್ತ || ಜಲವನದಾವಳೀಂಟೆರೆದಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮಯ ಪಾತೆಗಂಬುವಂ

೧೩೮ ತಳಿಗಳ ಕೊಯ್ಯಳಾವಳೊಲವಿಂ ಮಿಗೆ ಸಿಂಗರದಾಸೆಯುಳ್ಳೊಡಂ |

ಅಲರ್ಗಳ ತಾಳೆ ನೀವು ಮೊದಲುತ್ಸವವಾಂತಪಳಾವಳಾಶಕುಂ

ತಳೆ ಪತಿಸದ್ಮ ಕೈದಿದಪಳಾಕೆಗನುಜ್ಜೆಯನೀವುದೆಲ್ಲರುಂ ||

(ಕೋಕಿಲಧ್ವನಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ)

ಕಂದ || ಬಾಲೆ ಪತಿಗೃಹಕೆ ಪೋವುದ

ಪೇಳಲ್ ವನವಾಸೆಂಬಂಧುವೀ ತರುವೊಂದಂ |

ಕೇಳುತನುಮತಿಸಿ ಕಲಕಂ

ಠಾಲಾಪದ ಸವದೆ ಸುಡಿವುದಿದೊ ಪಡಿನಾತಂ

|| ೮೭ ||

(ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ)

ವೃತ್ತ || ತಾವರೆ ತೀವಿ ತೋರುವ ಸರೋವರದಿಂ ರಮಣೀಯಮಾಗಿ ತ

೧೪ ಕ್ತಾವರಿಸಿದ್ ಸಾಲ್ಮರಗಳಿಂದೆ ಹೃತಾತಪತಾಪಮಾಗಿ ರಾ |

ಜೀವಗಳದ್ರಜೋಮೃದುಲರೇಣುಗಳಿಂದತಿಸಾಂದ್ರಮಾಗಿ ಸೌ

ಖ್ಯಾವಹಮಾಕೆಗಕ್ಕೆಯನುಕೂಲಸಮಾರಣಮಾಗಿ ಮೇಣ್ ಪಥಂ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ವಿಸ್ಮಯಬಟ್ಟು ಕೇಳುವರು)

* ರಾಗ—ಕಮಾಚ್.

ಆದಿತಾಳ.

ನಂದನೆ ಪತಿ | ಮಂದಿರಕೆ ಪೋಪಳು || ಪ || ನೀವೀಂಟದಿರೆ ನೀರ | ನೇವೇಳ್ವೆನಂಬುವ |
ಸೇವಿಸದಿಹಳಾವ | ಇ ನಂದನೆ || ೧ || ಬಗೆಗೆ ಸಿಂಗರದಾಸೆ | ಯೊಗೆದೊಡಂ ನಿಮ್ಮಯ | ಚಿಗುರ
ಮುರಿಯಳಾವ | ಇ ನಂದನೆ || ೨ || ಉದಿಸೆ ನಿಮ್ಮೊಳು ಪುಷ್ಪ | ಮೊದಲು ಮನೋಹರ್ಷ | ಮೊ
ದಗುವದಾವಳಿ | ಗಾ ನಂದನೆ || ೩ ||

ಗೌತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಪ್ರಿಯಬಂಧುಗಳಂತಿರುವ ಈ ತಪೋವನ ದೇವತೆಗಳು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಡೆ.

(ಶಕುಂತಲೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಾ)

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಪತಿಯನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲ ನನಗೆ ಬಹಳ ವಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವ ನನ್ನ ಕಾಲುಗಳು ಅತಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವುವು.

ಪ್ರಿಯಂ—ಎಲೆ ಸಖೆ, ತಪೋವನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದ ದುಃಖ ನಿನ್ನೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಅಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ತಪೋವನಕ್ಕಾದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು.

ಕಂದ || ಕುಣಿವುದನುಳಿದುವು ಶಿಖಿಗಳ್

ತೃಣಕಬಳಂ ಜಗುಳೆ ಬಾಯಿಸರಿಯದು ಹರಿಣೀ |

ಗಣಮುದಿರ್ವೆಲೆಯಿಂ ರಮಣೀ

ಮಣಿ ಕಣ್ಣೀರ್ದಿಡುವ ತೆರದೆ ತೋರ್ಪುವ ಲತೆಗಳ್ || ೯೦ ||

ಶಕುಂ—(ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು) ತಂದೆಯೆ, ಲತಾರ್ಥಗಿಸಿಯಾದ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯೆಗೆ ಹೇಳಿಬರುವೆನು.

ಕಣ್ವರು—ಬಲ್ಲೆನು; ನಿನಗದರಲ್ಲಿ ಬಡಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ನೇಹಪುರುವದಷ್ಟೆ. ಇದೋ ಬಲಗಡೆ ಇರುವುದು.

ಶಕುಂ—(ಲತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯೆ, ಸಹಕಾರ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಈ ಕಡೆಯ ಶಾಖಾಭುಜಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸು; ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ನಾನು ದೂರಗತೆಯಾಗುವೆನಲ್ಲವೆ?

ಕಣ್ವರು—ಕಂದ || ನಂದನೆ ನಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ

ದಂದದೊಳನುರೂಪಪತಿಯ ಸೇರಿದೆ ನೀಂ ಸೈ |

ಪಿಂದೀಮಾಲತಿಯುಂ ಮಾ

ಕಂದವನೊಂದಿತ್ತು ನಿಮ್ಮೊಳಾಂ ನಿಶ್ಚಿಂತಂ || ೯೧ ||

ಇತ್ತಲೇ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನಡೆ.

ಶಕುಂ—ಎಲಾ ಸಖಿಯರೆ, ಈ ವನಜ್ಯೋತ್ಸ್ನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಯ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು.

ಸಖಿಯರು—ಇದನ್ನಂತೂ ನಮ್ಮ ಕಯ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ; ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಈಗ ಯಾರ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ? (ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಮಿಡಿಯುವರು)

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಂವದೆ, ಇದೇನು ! ನೀವೇ ಹೀಗೆ ರೋದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಇನ್ನು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುವರು ಯಾರು ? ಸಾಕು ; ಸುಮ್ಮನಿರಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ನಡೆಯುವರು)

ಶಕುಂ—ಎಲೈ ತಂದೆಯೆ, ಪರ್ಣಶಾಲೆಯ ಬಳಿ ತಿರುಗುವ ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಿಣಿ ಯಾದೀ ಹುಲ್ಲೆಗೆ ಯಾವಾಗ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಗುವದೋ ಆಗ ನನಗೆ ಕುಶಲ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು—ಆಗಲಿ ; ಇದನ್ನು ಮರೆಯದಿರುವೆವು.

ಶಕುಂ—(ಗಮನಭಂಗವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಇದು ಯಾವುದು ? ಮರಳಿ ಮರಳಿ ನನ್ನ ಸೀರೆಯ ಸರಗನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸೆಳೆಯುವುದು ? (ಎಂದು ಹಿಂತಿರುಗುವಳು)

ಕಣ್ವರು—ಕಂದ || ಮಗಳೆ ಕುಶಸೂಚಿ ತಾಗಿದ

ಮೋಗದೊಳ್ ವ್ರಣಹರಣತೈಲವೆರೆಯುತೆ ನೀವಾ |

ರಗಳ ಹಿಡಿಯಿತ್ತು ಮೊರೆದೀ

ಮೃಗಾರ್ಭಕಂ ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗಮಂ ಬಿಟ್ಟವುದೇ ? || ೯೨ ||

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ವತ್ಸ, ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವ ನನ್ನನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸುವೆ ? ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ ತಾಯನಗಲಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆಳಸಿದೆನು ; ಈಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿದ ನಿನ್ನ ಪೋಷಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಂದೆಗಳು ಚಿಂತಿಸುವರು ; ಇನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿಹೋಗು. (ಎಂದು ರೋದಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವಳು)

ಕಣ್ವರು—ಕಂದ || ತಡೆ ಮಗಳೆ ಬರ್ಪ ಕಂಬನಿ

ಗಡಣವನೆನ್ನಾಣೆ ಕಾಣದಿರ್ಪಿ ನೆಲದೊಳ್ |

ನಡೆದೊಡೆ ನಿಮ್ಮೊನ್ನ ತಮಾ

ದೆಡೆಯೊಳ್ ಪಲ್ಲಟವುನಲ್ತೆ ನಿನ್ನ ಪದಂಗಳ್ || ೯೩ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಬಂಧುಜನಗಳು ಜಲಾಶಯದವರೆಗೆ ಸಂಗಡ ಬರ ತಕ್ಕುದೆಂಬುದು ಸಂಪ್ರದಾಯವಲ್ಲವೆ ? ಅದುದರಿಂದ, ಇದೋ ಸರೋವರತೀರವು ; ಇಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವುದನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು—ಆದರೆ ಈ ಕ್ಷೀರವೃಕ್ಷದ ನೆರಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣ ಬನ್ನಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಕಣ್ವರು—(ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವು) ಪೂಜ್ಯನಾದ ಆ ದುಷ್ಯಂತನ ಯೋಗ್ಯತಾನು ಸಾರವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸೋಣ ? (ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುವರು)

ಶಕುಂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೆ ಅನಸೂಯೆ, ಇದೋ ಸೋಡು ; ತಾವರೆಯಲ್ಲಿ ಮರೆಯಾದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಹಚರನನ್ನು ಕಾಣದೆ ಈ ಚಕ್ರವಾಕಸ್ತ್ರೀಯು ಕಳವಳಗೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ! ನಾನಲ್ಲವೆ ಅತಿದುಷ್ಟರವಾದುದನ್ನು ಮಾಡುವಳು !

ಅನ—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಹೀಗೆ ನೀನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಡ.

ಕಂದ || ಉಳಿದಿನಿಯನನಿದುವುಂ ಮನ

ದಳಲಿಂ ಪಿರಿದೆನಿಸಿದಿರುಳ ಕಳೆವುದು ಬಲು ವೆ |

ಗ್ಗಲಿಸಿದ ವಿರಹವ್ಯಥೆಯಂ

ಕಳದಿಯೆ ಸಹಿಸಂತೆ ಮಾಳ್ಕುದಾಶಾಬಂಧಂ

|| ೯೪ ||

ಕಣ್ವರು—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೇ, ಶಕುಂತಲೆಯ ಇದಿರಿನಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು, ನಾನು ಹೇಳಿದನೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು :

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಕಣ್ವರು—ವೃತ್ತ || ಪಿರಿದುಂ ಚಿಂತಿಸಿ ಸಂಯಮಾರ್ಥರೆನಿವೆಮ್ಮಂ ಮೇಣ್ ಭ.
ವದ್ವಂಶದಿ

ಕ್ಷರಮಂ ನಿನೊಳಗೀಕೆ ತಾನೆಯೊಲವೆತ್ತಾವಾಂಗುಮಂ ಪೆಂಡಿರೊಳ್ |

ಸೆರಿಗಂಡೀಕೆಯ ನೀಂ ಬರ್ಬಂಕಿವುದು ಭಾಗ್ಯಾಧೀನಮಿನ್ನಿಂತರಿಂ

ಪೆರತೆಲ್ಲಂ ಬಗೆಯಲ್ಕದಂ ನುಡಿವುದಲ್ಲಂ ದಲ್ ವಧೂಬಂಧುಗಳ್ || ೯೫ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ—ಅಪ್ಪಣೆಯಾದುದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು.

ಕಣ್ವರು—ವತ್ತೆ, ಈಗ ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಕೇಳು : ನಾವು ವನವಾಸಿಗಳಾದರೂ ಲೋಕತಂತ್ರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲೆವು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ—ಬುದ್ಧಿ ಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಯಾವುದು ತಾನೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿ ಇದ್ದೀತು ?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇನ್ನು ನೀನು ಗಂಡನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ,

*ವೃತ್ತ || ಪಿರಿಯರ ಸೇವೆಗೆಯ್ ಸವತಿಯರ್ಕಳೊಳಿಷ್ಟವಯಸೈಯಂದದಿಂ

ದಿರು ಪತಿಯೊರ್ಮೆ ಹೇವಗೊಳಿಸಲ್ ಮುಳಿಸಿಂ ಪ್ರತಿಕೂಲೆಯಾಗದಿರ್ |

*ರಾಗ—ಕಾನಡ.

ಆದಿತಾಳ.

ಅಲಿಸು ಕುವರಿ | ಪೇಳುವುದ ನೀನಾಲಿಸು ಕುವರಿ || ಪ || ಗುರುಜನಗಳನು | ಭಕ್ತಿ
ಯೊಳುಪ | ಚರಿವುದು ನೀನು || ಹರುಸದಿ ಸವತಿಯಾ | ದರೊಳಾಪ್ತಸಖಿಯಳ | ಪರಿಯಿಂದ
ವರ್ತಿಸು | ತಿರು ಗುಣವತಿಯೆ ನೀ || ನಾಲಿಸು || ೧ || ಒಮ್ಮೆ ನಿನೊಳಗೆ | ಪತಿಯ ಬಗೆ | ದುಮ್ಮಾ

ಪರಿಜನವಂ ಕರಂ ಸಲಹು ಭಾಗ್ಯದೆ ಬಾಗಿರು ಪೆಣ್ಣಳಿಂತಿರಲ್
ಗರತಿಯರಪ್ಪರಿಂತಿರದರಪ್ಪಯಕಾಧಿಯನುಂಟುಮಾಳ್ವರೌ || ೯೬ ||

ಇದು ಹೊರತು ಗೌತಮಿ ಇನ್ನೇನು ತಿಳಿದಿರುವಳೊ ಕೇಳು.

ಗೌತಮಿ—ವಧೂಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳತಕ್ಕ ಉಪದೇಶವು ಇಷ್ಟುತಾನೆ; ಇದರ
ಮೇಲೇನಿರುವುದು? ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡಿರು ಕಂಡೆಯಾ?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ನನ್ನ ಸ್ನೋ ನಿನ್ನ ಸಖೀಜನರಸ್ನೋ ಆಲಿಂಗಿಸು.

ಶಕುಂ—ತಂದೆಯೆ, ಪ್ರಿಯಂವದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಖಿಯರು ಇಲ್ಲಿಂದಲೇ
ಹಿಂದಿರುಗುವರೆ?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಇವರು ಮದುವೆಯಾಗತಕ್ಕವರು. ಆದುದರಿಂದ
ಇವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ; ನಿನಗೊಡನೆ ಗೌತಮಿ ಬರುವಳು.

ಶಕುಂ—(ತಂದೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಈಗ ತಂದೆಯ ತೊಡೆಯನ್ನು
ಜಿಟ್ಟು ಮಲಯಪರ್ವತದ ತಟದಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿದ ಚಂದನಲತೆಯಂತೆ ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ
ನಾನೆಂತು ಜೀವವನ್ನು ಧರಿಸುವೆನು?

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಹೀಗೇತಕ್ಕ ಕಳವಳವಡುವೆ?

ವೃತ್ತ || ಕುವರಿ ಕುಲೀನನಾದ ಪತಿಗೊಪ್ಪುವ ಪಟ್ಟದ ರಾಣಿಯಾಗಿ ಮೈ
೧೨೦ ಭವಗಳನ್ನೆಳ್ಳಿವೆತ್ತಿನನ ಕೃತ್ಯದೊಳಾಕುಲೆಯಾಗುತ್ತಾವಗಂ |
ರವಿಯನಮರ್ತ್ಯನಾಥದಿಶೆ ತಾಂ ಪಡೆವಂತೆ ಸುಗಾತ್ರ ಪುತ್ರನಂ
ತವಕದೆ ಪೆತ್ತು ನೀನೆಣಿಸದಿರ್ಪೆ ಮದೀಯವಿಯೋಗದ್ವಾಖಮಂ || ೯೭ ||

(ಶಕುಂತಲೆಯು ತಂದೆಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಳು)

ಕಣ್ವರು—ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ.

ಶಕುಂ—(ಸಖಿಯರ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೆ ಸಖಿಯರೆ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ
ನನ್ನನ್ನು ಸಮವಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿರಿ.

ಸಖಿಯರು—(ಹಾಗೆಯೇ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಎಲೆ ಸಖಿ, ಆ ರಾಜನು
ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದುದೇ ಆದರೆ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಅವನ ನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಈ ಉಂಗುರ
ವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ನವಾಗೆ || ಸಮ್ಮತಿಸುತ ಮೊದಲ | ಸುಮ್ಮಾನವಳಿಯದೆ | ಸುಮ್ಮನಿಹುದು ಗುಣ | ವಮ್ಮ ಕುಲ
ವಧುಗಿದ || ನಾಲಿಸು || ೨ || ಪೊರೆ ಪರಿಜನವ | ಬಾಗಿಸಿ ನಡೆ | ಸಿರಿಯೊಳು ಸಿರವ || ಧರಿಯೊಳ
ಗಿಂತು ಸ | ಚ್ಚರಿತವುಳ್ಳಸಿಯರೆ ಗರತಿಯರುಳಿದ ಸ್ತ್ರೀ | ಯರೆ ಕುಲಕಾಧಿಗಳಾಲಿಸು || ೩ ||

ಶಕುಂ—ಎಲೌ ಸಖಿಯರೆ, ನಿನ್ನಾ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಕಂಪಿತೆಯಾದೆನು.

ಸಖಿಯರು—ಅಂಜಬೇಡ ; ಅತಿಸ್ನೇಹವು ಪಾಪಶಂಕಿಯಾದದ್ದು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವಂ—ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಸೂರ್ಯನಾದರೆ ನೋಗದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿ ದನು, ಬೇಗ ನಡೆ.

ಶಕುಂ—(ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಇದಿರಾಗಿ ನಿಂತು) ತಂದೆಯೆ, ತಪೋವನವನ್ನು ಇನ್ನು ಯಾವಾಗ ನೋಡುವೆನು ?

ಕಣ್ವರು—ಕೇಳು :

ಕಂದ || ಕ್ಷಿತಿಪತಿಗೆ ಸವತಿಯಾಗ

ಪ್ರತಿರಥನಂ ಸುತನ ಪೆತ್ತು ಸುತೆ ನೀಂ ತನಯಾ |

ರೈತರಾಜ್ಯನಪ್ಪ ನಿನ್ನಯ

ಪತಿಯೊಡನೀಕ್ಷಿ ಸುವೆ ಮಗುಳ್ಳು ವಿಯಾಶ್ರಮವಂ || ೯೮ ||

ಗೌತಮಿ—ಮಗಳೆ, ಗಮನವೇಳೆ ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತು ; ತಂದೆಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸು ; ಅಥವಾ ನೀವಾದರೂ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕು. ಈಕೆ ಪದೇ ಪದೇ ಹೀಗೆಯೇ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಳು.

ಕಣ್ವರು—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ತಪೋನುಷ್ಠಾನವು ನನ್ನನ್ನು ತಡೆಯುವುದು.

ಶಕುಂ—(ತಂದೆಯನ್ನು ಮತ್ತೂ ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು) ಮೊದಲೇ ತಪಶ್ಚರ್ಮಿಯಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ತಂದೆಯ ಶರೀರವು ಮತ್ತೂ ನನಗೋಷ್ಠರ ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳಪಡುವುದು.

ಕಣ್ವರು—(ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಂದ ಕೂಡಿ)

*ಕಂದ || ಸಾರುತುಮಾನುಟವನಾ

ದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ನೀನಿರಿಸಿದ ನೀ |

ವಾರಬಲಿಯಂ ವಿಲೋಕಿಸಿ

ವಿಾರುವ ಮನದಳಲನೆಂತು ತಡೆವೆಂ ಮಗಳೇ || ೯೯ ||

*ರಾಗ—ಕುರಂಜಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಎಂತು ಸೈರಿಪೆಂ ಸುತೇ | ಎಂತು ಸೈರಿಪೆಂ || ಪಲ್ಲ || ಸೇರಿ ನೀನು ಮುನ್ನಮುಟಜ |
ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ನೀ | ವಾರಬಲಿಯ ನೀಕ್ಷಿಸಿ | ವಿಾರುವಳಲನಾಂ || ಸುತೇ ||೧|| ನೀನು
ಕುಳಿತ ತಾಣಗಳನು | ನೀನು ಬೆಳೆದ ಸುಮವನವನು || ನಾನಭೀಕ್ಷಿಸಲ್ಕಿ ತೊಳಲ್ವ | ಮಾನಸವನು
ನಾಂ ಸುತೇ ||೨|| ಪೊಡವಿಯೊಳಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವ | ಪಡೆವುದೇ ಕಡುಕಷ್ಟವೈಸೆ || ಕಡುರಾಗದೆ
ಸಾಕುತೆ ಪೊರ | ಮಡಿಪ ದುಃಖವ || ಸುತೇ ||೩||

ನಡೆ, ನಿಸಗೆ ಮಾರ್ಗವೆಲ್ಲಾ ಮಂಗಳಕರವಾಗಲಿ !

(ಶಕುಂತಲೆಯೂ ಸಂಗಡ ಹೋಗತಕ್ಕವರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಸಖಿಯರು—*(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಹಾ ! ಹಾ ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು ವಸವಜ್ಞ್ತಿಯಿಂದ ಮರೆಯಾದಳಲ್ಲಾ !

ಕಣ್ವರು—(ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಎಲೆ ಅಸಮೂಯೆ, ನಿಮ್ಮ ಬಡನಾಡಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು ಹೊರಟುಹೋದಳು ; ಶೋಕವನ್ನು ತಡೆದು ನನ್ನೊಡನೆ ಬನ್ನಿ, ಹೋಗೋಣ.

ಇಬ್ಬರು ಸಖಿಯರೂ—†ತಂದೆಯೆ, ಶಕುಂತಲೆಯು ಇಲ್ಲದುದರಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾದಂತಿರುವ ತವೋವನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಗುವೆವು ?

ಕಣ್ವರು—ನ್ನೇಹವು ಹೀಗೆ ತೋರ್ಪಡಿಸುವುದು. (ನಿಚಾರಯುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಡೆದು) ಆಹ ! ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಪತಿಗೃಹಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಈಗ ನಮ್ಮದಿಯನ್ನು ಪಡೆದೆನು.

ಕಂದ || ಕನ್ನ ಪರನೊಡವೆ ಗಡ ಪತಿ

ಸನ್ನಿಧಿಗಿಂದವಳ ಕಳುಹಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ |

ತ್ತಿನ್ನಯ ಮಾನಸಮಾದಂ

ತನ್ನಯ ಬಳಿಯಿಟ್ಟೊಡವೆಯ ಮಗುಳಿತ್ತನವೊಲಾ

|| ೧೦೦ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

*ರಾಗ—ಧನಾಸರಿ.

† ಮರೆಯಾದಳಯ್ಯೋ ಸಖಿ || ಶರದಿಂದುನಿಭಮುಖಿ || ತರನೇನು ಪರ್ವದೀ | ತರುಸಂ ಕುಲದಿ ||೧|| ಕರಿವರಗಾಮಿನಿ | ಕಾಳಾಹಿವೇಣಿ || ಕರೆಯದೆ ಸಹಚರಿ | ಕಣ್ವಕುಮಾರಿ ||೨|| ಕೆಳದಿಯ ಬಿಟ್ಟು ನಾ | ವಲೆಮನೆಗೆಂತು || ತಳವೆವು ತಾತ ನೇ | ಕಳಲನಂತಾಂತು ||೩||

ಪಂಚಮಾಂಕಂ

(ಅನಂತರ ಪೀಠಗತನಾದ ರಾಜನೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ವಿದೂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಸಂಗೀತಶಾಲೆಯ ಕಡೆಗೆ ಚಿತ್ತ
ವಿಡು ; ಅವ್ಯಕ್ತಮಧುರವಾಗಿಯೂ ವಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಗೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರ
ಯೋಗ ಕೇಳಿಬರುವುದು ; ಅಲ್ಲಿ ವೂಜ್ಯಳಾದ ಹಂಸಪದಿಕೆಯು ವರ್ಣವನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ
ಮಾಡುವಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ರಾಜಂ—ನಾನು ಕೇಳುವವರೆಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರು.

(ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು)

*ಕಂದ || ಪೊಸತಪ್ಪ ಮಧುವ ಬಯಸುತೆ

ರಸಾಲಮಂಜರಿಯನಂತು ಚುಂಬಿಸಿ ನೀಂ ಸಾ |

ರಸವಾಸಮಾತ್ರದಿಂ ಸಂ

ತಸವಾಂತದನೆಂತು ಮರೆದೆಯೆಲೆ ಮಧುಕರನೇ || ೧೦೧ ||

• ರಾಜಂ—ಅ! ಈ ಗೀತಿಯು ರಾಗವನ್ನು ಉಕ್ಕಿಸುತ್ತಿರುವುದು.

ವಿದೂ—ಏನು? ಈ ಗೀತಿಯು ಅಕ್ಷರಾರ್ಥವು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಿತೆ?

ರಾಜಂ—(ನಸುನಕ್ಕು) ಬಂದಾವೃತ್ತಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವಳೀಕೆ ; ಅದರಿಂದ ವಸು
ಮತೀದೇವಿಯ ಹೊರತಾಗೂ ಎಳೆಲವನಾಂತೆನೆಂದು ತಿಳಿದೆನು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನಾದ
ಮಾಧವ್ಯನೇ, ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂದ ಎಳೆಸಿದೆ ಎಂದು ಹಂಸಪದಿಕೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು
ಹೇಳು.

ವಿದೂ—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಎದ್ದು) ಮಿತ್ರನೇ ! ಆಕೆಯು ಪರ
ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಜುಟ್ಟನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ಹೊಡೆಸುವಾಗ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯ ಕಯ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿದ
ಖುಷಿಯಂತೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ.

ರಾಜಂ—ನಡೆ, ಜಾಣತನದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸು.

*ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ (ನೋಟು)

ತುಂಬಿದ ನವಮಕರಂದಕೆ | ನೀಂ ಬಿಡುತಲಿ ಬಾಯಾ | ಚುಂಬಿಸಿ ಹೊಸಮಾವಿನ ಬಗೆ |
ಗೊಂಬುವ ಮಂಜರಿಯಾ || ಅಂಬುರುಹಾಶ್ರಯ ಮಾತ್ರದೆ | ನೀಂ ಬಲುಸುಖಿಸುತ್ತಂ || ತುಂಬಿಯೆ
ಯಂತದರೊಳಿಗಣ | ಹಂಬಲವನು ತೊರೆದೈ || ೧ ||

ವಿದೂ—ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದೇನು! ಗೀತಿಯ ಅರ್ಥವನ್ನು ಕೇಳಿ ಇಷ್ಟ ಜನದ ಅಗಲಿಕೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಳವಳ ಪಡುವುದು! ಒಂದುವೇಳೆ—

ವೃತ್ತ || ಇನಿದೇಸಿಸರ್ಪ ಶಬ್ದಮನೇ ಕೇಳಿ ವಿಲೋಕಿಸಿ ರಮ್ಯವಸ್ತುವಂ
೧೯೯೦ ಜನಮಿಳೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದಿಯನಾಂತಿರುತ್ತಿದ್ದೊಡಮುಮ್ಮಳಿಪ್ಪುದೇ |
ನೆನಲಿದು ನಿಕ್ಕುವಂ ಪರಿಕಿಸಲ್ ಬಗೆಯಿಂದಮಬೋಧವೂರ್ವಕಂ
ನೆನೆದಪಂತು ಭಾವದೊಳೆ ನಟ್ಟ ಪುರಾಭವಸೌಹೃದಂಗಳಂ || ೧೦೨ ||

(ಹೀಗೆ ಪಠ್ಯಾಕುಲನಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವನು. ಅನಂತರ ಕಂಚುಕಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಕಂಚುಕಿ—ಆ ಇಂಥಾ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನಲ್ಲಾ !

*ಕಂದ || ಧರಣೀಶನಂತವುರದೊಳೆ

ಕರದಿಂ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಪಿಡಿದ ಬೆತ್ತವೆ ಕಳೆಯಲ್ |

ಚಿರಕಾಲಂ ನಡೆವೆಡೆ ತ

ತ್ತರಿಸೆನಗದು ಕರದೊಳೂರಿಕೊಳ್ಳುವಕಾಯ್ತೆ || ೧೦೩ ||

ನಮ್ಮ ರಾಯನಿಗೆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವು ಉಲ್ಲಂಘಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಆದರೂ ಈಗತಾನೆ ಧರ್ಮಾಸನದಿಂದ ಎದ್ದ ಈತನಿಗೆ ಪುನಃ ಉಪರೋಧಕಾರಿಗಳಾದ ಕಣ್ವಶಿಷ್ಯರ ಆಗಮನವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಮನಸ್ಸು ಬಾರದು; ಅಥವಾ ಲೋಕಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದು.

ವೃತ್ತ || ಕಟ್ಟಿದುದಲ್ಲದೊರ್ಮೆಯೆ ವರೂಢಕೆ ವಾಚಿಯನಬ್ಬಿನೀಪ್ರಿಯಂ

೧೦೦ ಬಿಟ್ಟುದನೆಂದು ಕಾಣನಿರುಳುಂ ಪಗಲುಂ ಚರಿಪಂ ಸಮಾರಣಂ |

ಕೊಟ್ಟನಹೀಂದ್ರನಾತ್ಮಶಿರಮಂ ಸಲೆ ಭೂಮಿಯ ಭಾರಕಿಂತಿದಂ

ನಿಟ್ಟನೆ ಪಷ್ಠಭಾಗದೊಳೆ ಬಾಕ್ಸರಸಂಗಮಿದಲೆ ಬೇಹರಂ || ೧೦೪ ||

ಇನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವೆನು. (ನಡೆದು ನೋಡಿ) ಇದೋ ಮಹಾರಾಜನು—

*ರಾಗ—ಕಲಹರಪ್ರಿಯ.

ಚಾಪು.

ಯಾರಿನ್ನಿದ ನಾನು | ದೂರುವೆನರರೆ | ಮಾರಿದ ದುಃಖವ ಸ್ಮರಿಸಲಾರೆ || ಪಲ್ಲ ||

ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮೊದಲಾಗಿ | ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೈಗೆ | ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲವು ಸುಖ | ಪಟ್ಟಿದ್ದೆ ಹೀಗೆ || ೧ ||

. ಲಿಕ್ಕವಿಲ್ಲ ದಿನ ಕಳೆದುವು ಹಿಂದೆ | ದುಃಖಪಡುವುದು ನಾಂ ಹೀಗೆಯ ಮುಂದೆ || ೨ ||

ಪದ್ಧತಿಯೆಂದು ಕಯ್ಯೊಳಗಾಂತ ಬೆತ್ತ | ವೃದ್ಧತೆಯೊಳಗೆ ತಪ್ಪಿಸಿತು ವಿಪತ್ತ || ೩ ||

೧೫೦. ವೃತ್ತ || ನಡುವಗಲಲ್ಲಿ ತಾಂ ನಡಪಿ ದಂತಿಗಳಂ ರವಿತಪ್ತಯೂಧಪಂ
ಬಿಡದತಿಶೀತಲಸ್ಥಲವ ಸೇವಿಸುವಂತೆವೊಲಿನರೇಶ್ವರಂ |
ಇಡಿದನುರಾಗದಿಂ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ನಿಜವುತ್ರರ ವೋಷಿಸಂದದಿಂ
ನಡಪಿ ವಿವಿಕ್ತಮಾದೆಡೆಯ ಸೇವಿಸುವಂ ಸಲೆ ಶಾಂತಮಾನಸಂ || ೧೦೫ ||

(ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ! ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವ
ತಪಸ್ವಿಗಳು ಕಣ್ಣರಿಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀ ಸಮೇತರಾಗಿ ಬಂದಿರು
ವರು ; ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ—(ವಿಶ್ವಾಸವೂರ್ವಕನಾಗಿ) ಏನು, ಕಣ್ಣರಿಂದ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿರ
ತಕ್ಕವರೆ?

ಕಂಚುಕಿ—ಹೌದು.

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳಾದ ಅವರನ್ನು ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ
ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬರುವಂತೆ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ಸೋಮರಾತರಿಗೆ ನಾನು
ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಹೇಳು ; ನಾನು ಕೂಡ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ
ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು.

ಕಂಚುಕಿ—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—(ಎದ್ದು) ಯಾರು ಹೊರಗೆ ?

(ಪ್ರತೀಹಾರಿ ಬರುವಳು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ವೇತ್ರವತಿ, ಹೋಮಶಾಲೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ, ಹೀಗೆ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ—(ನಡೆದು, ಅಧಿಕಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿ) ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲಾ
ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಗಳಾಗುವರು. ಅರಸುಗಳಿಗಾದರೋ
ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯ ಸಂಗಡಲೇ ದುಃಖ ತೊಡಗಿರುವುದು.

ವೃತ್ತ || ದೊರೆತನಮ್ಮೆತರಲೆ ಬಯಕೆ ಹಿಂಗಿದುದೆಂಬುದೊಂದೆ ಸಂತಸಂ
ದೊರೆತುರುರಾಚ್ಯವಂ ಸಲಹಿಕೊಂಬುದು ಕಷ್ಟವನುಂಟುಮಾಳ್ವದೀ |
ಸರಿಯೊಳತಿಶ್ರಮಾಪಹರಮುಂ ಶ್ರಮಕಾರಿಯುಮಲ್ಲದಿರ್ಪ ಕ
ಟ್ಟರಸುತನಂ ಸ್ವಹಸ್ತದ್ಭೂತದಂಡಮಹಾತಪವಾರಣೋಪಮಂ || ೧೦೬ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ವೈತಾಳಿಕರು—ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲೆ !

ಮೊದಲನೆಯವನು—

ಕಂದ || ಸ್ವಸುಖದೊಳಾಸೆಯನುಳಿದೀ

ವಸುಧೆಯ ಪೊರೆಯೆಲ್ಲೆ ನೀಂ ಬಳಲ್ವದೆ ಸಾಜಂ |

ಬಿಸಿಲಿನ ಬೇಗೆಗೆ ತಲೆಯಾ

ನಿಸಿ ತರುವಂ ಶ್ರೀತರ ತಂಪಿಸುವುದಲೆ ನೆಳಲಿಂ

|| ೧೦೭ ||

ಎರಡನೆಯವನು—

ವೃತ್ತ || ತಡೆದಪೆ ದಂಡದಿಂ ಕುಸಡದೊಳ್ ನಡೆದಪ್ಪರನೀಂ ವಿವಾದಮಂ

೧೦೮ ಜಿಡಿಪೆ ಜನಂಗಳಂ ಪೊರೆವ ಕಾರ್ಯದೊಳಗ್ಗಲನಪ್ಪೆ ವೈಭವಂ |

ಒಡೆದರೆ ಬಂದು ಸಂದಣಿಪ ಒಂಧುಗಳಿರ್ಕೆ ಸಮಂತು ನಿನೊಳಾ

ದೊಡೆ ಕೊನಗಂಡುದೈ ಪ್ರಜೆಯ ಬಾಂಧವಕೃತ್ಯಮಿಳಾತಳಾಧಿವಾ ||

ರಾಜಂ—ರಾಜ್ಯಭಾರದಿಂದ ಕ್ಲೇಶಪಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನಾವು ಹೊಸಬರಾಗಿ
ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟೆವು. (ಎಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವನು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಇದೋ, ಹೋಮಧೇನುವಿನೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಹೋಮಶಾಲೆಯ
ಹೊಸಲು, ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿರುವ ಸಮ್ರಾಜನೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು.
ಇದನ್ನು ಆರೋಹಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ—(ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಪರಿಜನದ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಿಂತು)
ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ನನ್ನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಋಷಿ
ಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವರು ?

ವೃತ್ತ || ವ್ರತಿಗಳ್ ಮಾಳ್ಪ ತವಕ್ಕಡರ್ ಜನಿಸಿತೋ ಮೇಣಾವನಿಂದಾದೊಡಂ
ಮೈ ಹತಿ ತಾಂ ಸಂಭವಿಸಿತ್ತೊ ಧರ್ಮವನಚಾರಿವ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಮೇಣ್ |

ಲತೆಗಳ್ ಪುಷ್ಪಫಲಂಗಳಂ ತಳೆವುದಂ ಮಾಣ್ಡೆರ್ವವೋ ಮದ್ದುರಾ

ಕೃತದಿಂದೆಂದು ತೊಳಲ್ವದೆನ್ನ ಯ ಮನಂ ನಿರ್ಣೈ ಸದೇನೊಂದುಮಂ || ೧೦೯

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಸಚ್ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡತಕ್ಕವರಾದ
ಋಷಿಗಳು ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಭಾವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು.

(ಅನಂತರ ಗೌತಮಿಯೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮುನಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು ; ಇವರ ಮುಂದುಗಡೆ ಪುರೋಹಿತನೂ ಕಂಚುಕಿಯೂ ಬರುವರು)

ಕಂಚುಕಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ—ಎಲೈ ಶಾರದ್ವತನೆ !

ವೃತ್ತ || ಬಹುಭಾಗ್ಯಂಬಡೆದಿದುರ್ವಿಶಾನ್ಯಪವರಂ ಮರ್ಯಾದೆಯಂ ಮಾರನೀ
ಮ ಮಹಿಯೋಳ್ ಚಾವಳನುಂ ಕರಂ ಕುಪಥದೊಳ್ ಕಾಲಿಕ್ಕುನಿಂತಿದೊಡಂ |
ಅಹಹಾ ! ನೋಡೆ ರಹಸ್ಯದೊಳ್ ಬಳಕೆವೆತ್ತೀಚಿತ್ತದಭ್ಯಾಸದಿಂ
ದಹನಾಕ್ರಾಂತಮೆನಿಸ್ಪ ಮಂದಿರದವೋಲ್ ಕಾಣ್ವೆಂ ಜನಾಕೀರ್ಣಮಂ ||

ಶಾರದ್ವತಂ—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಪುರಸ್ಕರವೇಶದಿಂದ ನೀನು ಹೀಗಾದದ್ದು
ಸರಿಯೆ. ನಾನೂ ಕೂಡ—

ಕಂದ || ಮಿಂದಂ ಮಿಯಾದನಂ ಗುಣಿ
ನಿಂದಿತನಂ ಪವಡಿಸಿದನನಳ್ಳಾತಂ ಸ್ವ |
ಚ್ಛಂದಚರಂ ಬದ್ಧನ ಕಾ
ಣ್ವಿಂದದೆ ಸುಖಸಂಗಿಯಾದ ಜನವಿದನರಿವೆಂ || ೧೧೧ ||

ಶಕುಂ—(ಅವಶಕುನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಮಾಡಿ) ಅಹ ! ಇದೇನು, ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು
ಹಾರುತ್ತಿದೆ !

ಗೌತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಅಮಂಗಳವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಪತಿಕುಲದೇವತೆ
ಗಳು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ. (ಎಂದು ನಡೆಯುವಳು)

ಪುರೋಹಿತ—(ರಾಜನನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಗಳಿರಾ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮ
ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಈ ರಾಜನು ಮೊದಲೇ ಪೀಠವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಮ್ಮನ್ನು
ಕಾದಿರುವನು ; ಈತನನ್ನು ನೋಡಿರಿ.

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ—ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೆ, ಇದು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡ
ತಕ್ಕದ್ದೇ ಸರಿ ; ಆದರೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷವಾತವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಳುವೆವು ಕೇಳು—

ಕಂದ || ಫಲಭರದೆ ತರ್ಗುಗುಂ ತರು
ಜಲಂಗಳಿಂ ಜೋಲ್ದವುವು ಘನಂಗಳ್ ಸಿರಿಯಿಂ |
ತಲೆವಾಗಿ ನಡೆವರುತ್ತಮ
ರಿಳಿಯಲ್ಲಿ ಪರೋಪಕಾರಿಗಳ್ಗಿದು ಸಾಜಂ || ೧೧೨ ||

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಸನ್ನಮುಖ
ರಾಗಿರುವ ಹಾಗೆ ಕಾಣುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಏನೋ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆಡೆಯಾದ ಕಾರ್ಯ
ವುಳ್ಳವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ)

ಕಂದ || ಮುಸುಕಿಟ್ಟು ತಲೆಗೆ ಸೆರಗಂ

ನಸುತೋರ್ಪ ಶರೀರಕಾಂತಿಯಿಂ ಬಳಸಿರೆ ತಾ |

ಪರ್ವರ್ಗ್ ಪಣ್ಣೆಲೆ ನಡುವಣ

ಕಿಸಲಯಮೆನೆ ರಂಜಿಸಿ ಸುಶೀಲೆಯದಾವಳ್

|| ೧೧೩ ||

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ, ನನಗೇನೋ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವಿಚಾರ ತಲೆದೋರುವುದು. ಈಕೆಯ ಆಕೃತಿಯಾದರೋ ನೋಡತಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು !

ರಾಜಂ—ಇದ್ದಂತಿರಲಿ ; ಪರಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಣ್ಣಿ ಸತಕ್ಕದಲ್ಲ.

ಶಕುಂ—(ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಯಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ಆರೈವುತ್ರನ ಭಾವವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸದೆ ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ನಡುಗುವೆ ? ಆವರೆಗೂ ಧೈರ್ಯದಿಂದಿರು.

ವುರೋಹಿತ—(ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಇದೋ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕರೆತಂದಿರುವೆನು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಂದಿರುವರು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಸಿದ್ಧ ನಾಗಿರುವೆನು.

ಋಷಿಗಳು—(ಕಯ್ಯಳನ್ನೆತ್ತಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು !

ರಾಜಂ—ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು.

ಋಷಿಗಳು—ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕಯ್ಯೂಡಲಿ !

ರಾಜಂ—ಮುನಿಗಳ ತಪಸ್ಸು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದೆ ?

ಋಷಿಗಳು—ಕಂದ || ನೃಪ ನೀಂ ರಕ್ಷ ಕನಾಗಿರೆ

ಸುಪುರುಷರ ತಪಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನಮೆತ್ತಣಿನಕ್ಕುಂ |

ತಪನಂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರೆ

ವಿವ್ರಲಾಮಂಡಲದೆ ತಿಮಿರವೆಂತುದ್ಭವಿಕುಂ || ೧೧೪ ||

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ರಾಜಶಬ್ದವು ಸಾರ್ಥಕವಾದದ್ದು ; ಆದರೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರೆ ?

ಋಷಿಗಳು—ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವೆಂಬುದು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಕಣ್ವರು ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ಏನಾಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗರವ—ಪೂಜ್ಯನಾದ ನೀನು ನಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಯನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ನಿಬಂಧನೆ
ಯಿಂದ ವರಿಸಿದ ಕಾರಣ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ನಾವು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೆ ಆಣತಿಸುವೆವು.
ಏತಕ್ಕೊಂದರೆ—

೧೨೦. ವೃತ್ತ || ತಿಳಿದೆವು ಪೂಜ್ಯರಾದವರೊಳಗ್ರಣಿಯೆಂದುರೆ ನಿನ್ನ ನೀ ಶಕುಂ
ತಳೆಯುಮನಂಗಮಂ ತಳೆದ ಸತ್ಕ್ರಿಯೆಯೆಂದು ಸಮಾನಸದ್ಗುಣಂ |
ದಳೆದ ವಧೂವರರ್ಕಳನೆ ಯೋಜಿಸುತಿಂತು ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೀ
ಗಳೆ ಕಳೆಕೊಂಡನಲ್ತೆ ಬಹುಕಾಲದೆ ಒಂದ ಜನಾಪವಾದವಂ || ೧೧೫ ||

ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಧರ್ಮಚರಣಾರ್ಥವಾಗಿ
ಪ್ರತಿಗ್ರಹಿಸುವುದೆಂದು.

ಗೌತಮಿ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ನಾನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು;
ಆದರೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ; ಹೇಗೆಂದರೆ—

ಕಂದ || ಗುರುಜನವನಪೇಕ್ಷಿಸಿದಾ
ದರದಿಂದಂ ಬಂಧುಜನವ ಕೇಳದೆ ನೀವಿ |
ವರೆ ನೇಹದೊಳೊಡಗೂಡಿದ
ಪರಿಯಂ ನೋಡಲ್ತೆ ನಿಮ್ಮೊಳಾಗೆಂದೊರೆವೆಂ || ೧೧೬ ||

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಆರ್ಯಪುತ್ರನು ಏನು ತಾನೇ ಹೇಳುವನೋ !

ರಾಜಂ—ಇದೇನು ಇವರು ಉಪನ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದು !

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈ ಮಾತಿನ ಉಪನ್ಯಾಸವಾದರೆ ಬಹುಯೋಗ್ಯ
ವಾದುದು !

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಲೋಕವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವ ನೀವೇ “ಇದೇನು
ಉಪನ್ಯಾಸಿಸಿದ್ದು” ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ನಾವು ಆಡತಕ್ಕದ್ದೇನು ?

ಕಂದ || ಸಳಿವುದು ಲೋಕಂ ತಂದೆಯ
ನಿಲಯದೆ ಪತಿಯುಳ್ಳ ಸತಿಯುಮಿರೆ ವಲಮದರಿಂ |
ಲಲನೆ ಪತಿಯೆಡೆಯೊಳಿವುಡ
ನೆಳವುದವಂಗಹಿತೆಯಾದೊಡಂ ಬಂಧುಜನಂ || ೧೧೭ ||

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆ ?

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ, ನೀನು ಕಳವಳಪಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಈಗ
ಯುಕ್ತವಾಯಿತು.

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಕಂದ || ಕೃತಕಾರ್ಯದ್ವೇಷಮೋ ವಿ

ಶ್ರುತ ಧರ್ಮಪರಾಜ್ಞುಖತೆಯೋ ಅವಹೇಳನಮೋ |

ರಾಜಂ—ಇದೇನು ಇಲ್ಲದುದನ್ನೂ ಆರೋಪಮಾಡುವರು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಕಂದ || ಅತಿಶಯಮಾವರಿಸಿಕುಂ

ಕ್ವಿ ತಿಯೊಳಗೈಶ್ವರ್ಯಮತ್ತರೊಳಗೀದೋಷಂ || ೧೧೮ ||

ರಾಜಂ—ಎಶೇಷವಾಗಿ ಧಿಕ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಗೌತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತ ಲಜ್ಜೆ ಪಡೆದಿರು ; ನಿನ್ನ ಮೇಲು ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆಯುವೆನು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ನಿನ್ನ ಗುರುತನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನು. (ಎಂದು ಮುಸುಕನ್ನು ತೆಗೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ)

*ವೃತ್ತ || ಕಡುಚೆಲುವೊಪ್ಪೆ ಸಾರ್ಧ ವೊಸವೆಣ್ಣೆ ದನಾರಯೆ ಮುನ್ನ ಮೇಂ ಕರಂ

೧೧೯ ಬಿಡಿದೆನೊ ಮೇಣ್ ಕರಂ ಬಿಡಿಯೆನೋ ಎನುತಂ ಮನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಂ |

ಒಡೆಯದೆ ಕಲ್ಯಾಣೋಳ್ ಕುಳಿವ ಮಂಜೊಳಗೊಂದಿದ ಮೊಲ್ಲೆವೂವನಾ

ರಡಿವೊಲೆ ಭೋಗಿಸಲ್ಪ ಮುಳಿಯಲ್ಪ ಮಣಂ ಬಗೆದವೊಡಾರನಾಂ ||

(ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸುವನು)

ಪರಿಜನರು—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಆಹ ! ನಮ್ಮ ರಾಯನ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕರವಾದದ್ದು ! ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ದೊರೆತ ಇಂಥ ರೂಪವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಯಾರು ತಾನೇ ಯೋಚಿಸುವರು !

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಇದೇನು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆ ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಯೆ, ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಸ್ಮರಣೆ ನನಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ; ಗರ್ಭಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳ ಈಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯೆಂದು ಹೇಗೆತಾನೆ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲಿ ?

ಶಕುಂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಮದುವೆಯಲ್ಲೇ ಸಂದೇಹವಾದ ಮೇಲೆ ಬಹುದೂರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಆಸೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಅದೆಲ್ಲಾ ಹಾಗಿರಲಿ ;

*ರಾಗ—ಮುಖಾರಂ (ನೋಟು).

ರತಿಗೆಣಿಯಾ ಯಾಕೃತಿ ನೋಡಿದೊಡೀ ಸತಿ ಮೊದಲೆನ್ನಿಂದಂ || ಕ್ವಿ ತಿಯೊಳದೇಂ ಸ್ವೀಕೃತಯೋ ಮೇಣ್ ಸ್ವೀ | ಕೃತಯಲ್ಲವೊ ಎನುತಂ || ಮತಿಯೊಳ್ ಸಂಶಯಸುತೆ ಹಿಮಳಣಸಂ | ಗತ ಕುಂದವನಳೊಳ್ | ಹಿತವಾಗನುಭವಿಸಲುಮಾಕೆಯ ಧಿ | ಕೃತಿಗೈಯಲುಮಾರೆಂ ||

ಕಂದ || ಧನಿಕಂ ಕಳೊಡವೆಗೆ ಕ

ಳ್ಳನ ಪಾತ್ರನ ಗೈದ ತೆರದೆ ನೀಂ ಮುಟ್ಟಿದ ನಂ |

ದನೆಯಂ ಬಹುಮತಿಸುತೆ ನಿ

ನ್ನನೆ ಪಾತ್ರೀಕರಿಸಿ ಬಿಟ್ಟ ಮುನಿಯೆ ವಿಮಾನ್ಯಂ || ೧೨೦ ||

ಶಾರದ್ವತ—ಎಲೈ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೇ, ಈಗ ನೀನು ಸುಮ್ಮನಿರು. ಎಲಾ ಶಕುಂತಲೆಯೇ, ನಾವು ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳಿದೆವು. ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದ ಈ ಪೂಜ್ಯನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ; ಈತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡು.

ಶಕುಂ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಅಂಥ ಅನುರಾಗವು ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಿಂದೇನು ಫಲ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾದೆನು. (ರಾಜನಿಗೆ ಇದಿರಾಗಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ, (ಎಂದು ಅರ್ಥೋಕ್ತಿ ಯಲ್ಲಿ) ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದರಲ್ಲೇ ಸಂದೇಹವುಂಟಾದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆಂದು ಕರೆಯುವುದು ಹೇಗೆ? *ಎಲೈ ಪುರುಕುಲೋತ್ಪನ್ನನೇ, ಮೊದಲು ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಪಟವೆನ್ನುವುದನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಈ ಮುಗ್ಧೆಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಶಪಥಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂಚಿಸಿ ಈಗ ಇಂಥ ಕಠಿನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವಲ್ಲಾ ?

ರಾಜಂ—(ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು) ಶಾಂತಂಪಾಪಂ ಶಾಂತಂಪಾಪಂ !

ಕ್ರಿಕಂದ || ಕುಲದ ನೆಗಳೈಯುಮಂ ನೀಂ

ಕಲುಷಿತಮಂ ಮಾಡಲೆನ್ನುಮಂ ಕೆಡಪಲ್ಲೇ |

* ರಾಗ—ಬೇಹಾಗು.

ಭಾವು.

ಸರಿಯೆ ಪೇಳ್ವನಿಗಿದು ಭೂಪ | ಓಹೋ | ಪುರುವಂಶದೀಪ || ಪಲ್ಲ || ಆಗಲಾ ಪರಿಯನು ರಾಗದಿಂ ವರಿಸಿ ನೀ || ನೀಗಳೆಪರಿಗೈವುದಲ್ಲ | ಎ | ಗತಿ ಮುಂದೆ ನಲ್ಲ || ೧ || ಶಪಥವ ಗೈದುದ ನಪಲಾಪಿಸುವುದಿದು || ನೃಪಥರ್ಮವೇನೋ ನರೇಂದ್ರಾ | ಕೃಪಾಕರ ಗುಣಸಾಂದ್ರ || ೨ || ಹರಿಗೋಲನೇರಿಸಿ | ಹರಿವ ಪ್ರವಾಹದೊ || ಉರುಳಿಸುವುದು ನಿನಗೊಪ್ಪೆ | ಕರವಿದಿದುದೆ ತಪ್ಪೆ || ೩ ||

ಸ್ತ್ರ ರಾಗ—ಕಮಾಚ್.

ಭಾವು.

(ಶಿವಶಿವಾ) ಆಹಾ ಕೇಳಲಾರೆನೀ ಮಾತ ನೀರೆ || ಪಲ್ಲ || ಏತಕೆನ್ನಯ ವಂಶ | ಖ್ಯಾತಿಯು ಕೆಡಿಸಿ ನೀ | ನಾತುರಪಡುವೆಯ | ನೀತೆ ಆಹಾ ಕೇಳ || ೧ || ಎಂತು ಯೋಚಿಸಿದೋಡೀ | ಸ್ವಾಂತದಿ ನಿನ್ನ ವೈ || ತ್ವಾಂತವೆ ಸ್ಫುರಿಸದು | ಕಾಂತೆ || ಆಹಾ || ೨ || ದಡವನೊತ್ತುವ ನದಿ || ಕೆಡವುವೋಲೆ ತೀರದ || ಗಿಡವನ್ನೆ ನಡೆಕೆ | ಕೆಡವೆ ಯಹಾ || ೩ ||

ಕೆಳಸುವೆ ಕೂಲಂಕಷಶೈ

ವಲಿನಿಯವೋಲ್ ತಿಳಿದ ಜಲಮುಮಂ ತಟಜಮುಮಂ || ೧೨೧ ||

ಶಕುಂ—ಆಗಲಿ, ನನ್ನನ್ನು ಪರಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿದುದರಿಂದ ನೀನು ಹೀಗಾಗಬೇಕು. ಈ ಅಭಿಜ್ಞಾನಾಭರಣದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಇದೀಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದು.

ಶಕುಂ—(ಬೆರಳನ್ನು ಸವರಿ) ಹಾ! ಹಾ! ನನ್ನ ಬೆರಳಿನ ಉಂಗುರವಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! (ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಗಾತಮಿಯನ್ನು ನೋಡುವಳು)

ಗಾತಮಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ನೀನು ಶಕ್ರವತಾರದಲ್ಲಿ ನಿಂದು ಶಚೀತೀರ್ಥವನ್ನು ವಂದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ಉಂಗುರವು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಜಾರಿ ಬಿದ್ದಿರಬಹುದು.

ರಾಜಂ—(ನಕ್ಕು) ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೆಂಬುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ.

ಶಕುಂ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿತು ; ಮತ್ತೊಂದು ಗುರುತನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

ರಾಜಂ—ನೋಡತಕ್ಕದಂತೂ ಆಯಿತು ; ಇನ್ನು ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಬಂದಿತು.

ಶಕುಂ—ಎಲೈ, ಒಂದು ದಿವಸ ನವಮಾಲಿಕಾ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ನೀರುತುಂಬಿದ ಕಮಲಪತ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯು ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿತ್ತು.

ರಾಜಂ—ಆಮೇಲೆ ?

ಶಕುಂ—ಆಗ ದೀರ್ಘಾವಾಂಗವೆಂಬ ನನ್ನ ಬೆಂಕೆ ಮರಿಯು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಆ ಬಳಿಕ ನೀನು ಕರುಣದಿಂದ 'ಮೊದಲು ಇದು ಜಲಪಾನ ಮಾಡಲಿ' ಎಂದು ನೀರನ್ನು ತೋರಿಸಲಿಲ್ಲವೆ? ಅದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಚಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಕಯ್ಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ; ಆಮೇಲೆ ಆ ಜಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ನಾನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಾಗ ಒಂದು ಜಲಪಾನಮಾಡಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲವೂ ಸಮಾನಗಂಧ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸಪಡುವುದು. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅರಣ್ಯವಾಸಿಗಳು—ಎಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ—ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜೇನುತುಪ್ಪ ದಂತಿರುವ ಸುಳ್ಳುಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಾಮಿಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳುವರು.

ಗಾತಮಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಈಕೆಯು ಕಪಟವನ್ನು ಅರಿತವಳಲ್ಲ.

ರಾಜಂ—ಎಲೌ ವೃದ್ಧತಾಪಸಿಯೆ,

ಕಂದ || ಕಲಿಸದೆ ಬರ್ಪುದು ಕಾಶಲ

ಮಿಳೆಯೊಳಮಾನುಷಿಗಮರಿದ ಪೆಣ್ಣಳ ಮಾತೇಂ |

ಸಲಹಿವುದಲೆ ಮರಿಯಂ ಕೋ

ಗಿಲೆವೆಣ್ ಕಾಕಂಗಳಿಂದೆ ಪಾರುವವರೆಗಂ

|| ೧೨೨ ||

ಶಕುಂ—*(ಕೋಪದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಎಲೈ ಅನಾರ್ಯನೆ, ನಿನ್ನ ಮನದ ಸಂದೇಹ ದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಎಣಿಸಿ ಮಾತಾಡುವೆ; ಮೇಲೆ ಧರ್ಮಕಂಚುಕವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಹುಲ್ಲು ಮುಸುಕಿದ ಬಾವಿಯಂತಿರುವ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ ಸಾಟಿ ಯಾಗುವನು?

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಸಂದಿಗ್ಧತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈಕೆಯ ಕೋಪವು ನಿಷ್ಕಪಟವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ಈಕೆಯು,

ಕಂದ || ಒರೆದೇಕಾಂತಪ್ರಣಯದ

ಪರಿಯಂ ವಿಸ್ಮರಣದಾರುಣಂ ತಿಳಿಯದೊಡಾಂ |

ಅರುಣಾಕ್ಷಿ ಮುರಿದ ಪುರ್ವಿದು

ಕರಮೆಸೆವುದು ಮುಳಿದು ಮುರಿದ ಮದನನ ಧನುರ್ವೋಲ್ || ೧೨೩ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೌ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯೆ, ದುಷ್ಯಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಾದುದು; ಆದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದುದು ನನಗೆ ಕಾಣಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶಕುಂ—†ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಧುವನ್ನೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ಈತನ ಕೈ ಸೇರಿದುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ವಚ್ಛಂದಚಾರಿಣಿಯಾದೆನು! (ಎಂದು ಸೆರಗಿನಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರೋದಿಸುವಳು)

*ರಾಗ—ಕಲಹರಪ್ರಿಯ.

ಆದಿತಾಳ.

ಏನನಾಡಿದೆ | ನೀ | ನೇನನಾಡಿದೆ || ಪಲ್ಲ || ಮಾನವೇಂದ್ರನಾಗೀ ಸೊಲ್ಲ | ನಾನರಿಯ ದಾದೆನಲ್ಲ || ಅನು || ಏನು ತಿಳಿಯದಂಗೆನೆಯನು | ನೀನುಪಾಯದಿಂದ ವರಿಸಿ || ಜ್ಞಾನಹೀನ ನಂತೆ ನಿನ್ನ | ಮಾನಸಕ್ಕೆ ಭಂದ ತೆರದೊ | ಳೇನ || ೧ || ಮಾನವೇನೆೊ ಧೂರ್ತ ನಿನ್ನ | ಮಾನಸದನು ಮಾನದಿಂದ || ನೀನೆಣಿಸುತ್ತೆಲ್ಲವನಾಂ | ಮಾನವಾಂತಿರಲ್ಕೆ ಗಣಿಸ | ದೇನ || ೨ || ಭಾಪು ಭಾಪು ತೃಣಪರೀತ | ಕೂಪರೂಪ ಭೂಪ ನಿನ್ನ || ನಾ ಪುರುಕುಲ ದೀಪನೆಂದು ಕೈಪಿಡಿದುದಕಿದಲೆ ಫಲವ | ದೇನ || ೩ ||

† ಈ ಅರ್ಥ ಬರುವ ಹಾಡನ್ನು ಮುಂದಿನ ಪುಟದ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಹೀಗೆ ತಾನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಚಾಪಲ್ಯವು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ ಸುಡುವುದು.

ಕಂದ || ಅದರಿಂ ಮಿಗೆ ಪರಿಕಿಸಿ ಮಾ

ಳ್ಳುದು ತಾನೇಕಾಂತಸಂಗಮವನಲ್ಲದಿರಲೆ |

ಹೃದಯವನಣಮರಿಯದೆ ಮಾ

ಡಿದ ಸೌಹೃದಮಿಂತು ಜಗದೊಳಹಿತಮೆನಿಕ್ಕುಂ || ೧೨೪ ||

ರಾಜಂ— ಎಲೆ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ, ಈಕೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲೇ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕಠಿನೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುವಿರಿ ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ—(ಕೋಪದಿಂದ) ಆಹ ! ತಾವು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಮಾತು ಕೇಳದ ಹಾಗಾಯಿತು !

ಕಂದ || ಜನಿ ಮೊದಲಾಗಿರೆ ಮೋಸವ

ನಿಸುಂ ಕಾಣದರ ನುಡಿಯಸತ್ಯಂ ಪರವಂ |

ಚನೆ ವಿದ್ಯೆಯೆಂದು ಕಲ್ಪಾ

ಜನಗಳ ನುಡಿಗಳ್ ಪ್ರಮಾಣಮಲ್ಲವೆ ಜಗದೊಳ್ || ೧೨೫ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸತ್ಯವಾದಿಯಾದ ತಪಸ್ವಿಯೆ, ನೀನಾಡಿದಂತೆ ನಾವು ವಂಚಕರೇ ಆಗಲಿ ; ಈಕೆಯನ್ನು ವಂಚಿಸಿದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದೇನು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ನಿನಗೆ ಬರತಕ್ಕದ್ದೇನೆ ? ದೋಷ.

ರಾಜಂ—ದೋಷವನ್ನು ಪುರುಕುಲದವರು ಬಯಸುವರೆಂಬುದಿದು ನಂಬ ತಕ್ಕದಲ್ಲ.

ಶಾರದ್ವತ—ಎಲೈ ರಾಯನೆ, ಉತ್ತರಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ ? ಗುರುಗಳಾಜ್ಞೆಯನ್ನಂತೂ ನಡಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಾವು ಹೊರಟುಹೋಗುವೆವು ; ಆದುದರಿಂದ—

†ರಾಗ—ನಾಡನಾಮಕ್ರಿಯೆ.

ಆದಿತಾಳ.

ಆರಿಗೆ ಹೇಳುವೆ | ನೀ ರಾಜನ ಕಯ್ಯ ಸೇರಿದುದಕೆ ನಾಂ | ಸ್ವೈರಿಣಿಯಾದೆನಾ || ಪಲ್ಲ ||
ವದನದಿ ಮಧುವನು | ಹೃದಯದಿ ವಿಷವನು || ಹುದಗಿಸಿದೀತನ | ಮದುವೆಯಾದಮೇಲೆ || ೧ ||
ಮಾಡುವುದೇನಿನ್ನು | ನೋಡದೆ ದುಡುಕಿನಂ || ಮಾಡಿಕೊಂಡುದಕಿ | ನ್ನಾಡುವುದಾರನು || ೨ ||
ಗುರುಜನವೆಸಗಿದ | ಪರಿಣಯವೇಸರಿ || ಯೊರೆವುದಿನ್ನೇಂ ಸ್ವಯಂ | ವರವಿಧಿಯಾಪರಿ || ೩ || ಸ್ತ್ರೀಜ
ನ್ಮವೇ ದುಃಖ | ಭಾಜನವಲೆ ಮಹಾ | ರಾಜನ ವರಿಸಿ ನಿ | ವ್ಯಾಜವಿಂತಾದಮೇಲಾರಿಗೆ || ೪ ||

ಕಂದ || ಮಡದಿ ನಿನಗೀಕೆಯಾಕೆಯು

ಬಿಡುವೊಡೆ ಬಿಡು ಪತಿಕರಿವೊಡೆ ನೀಂ ಪತಿಕರಿಸೈ |

ಮಡದಿಯರೊಳೆಣಿಸೆ ಪತಿಗೊಡ

ಬಡುವುದು ಗಡ ಸರ್ವತೋಮುಖಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ || ೧೨೬ ||

ಗೌತಮಿ, ನಡೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ.

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಶಕುಂ—ಇನ್ನೇನು ಗತಿ ! ಈ ಧೂರ್ತನು ನನ್ನನ್ನು ವಂಚಿಸಿಬಿಟ್ಟನು ; ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಾ ? (ಎಂದು ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೊರಡುವಳು)

ಗೌತಮಿ—(ನಿಂತು) ಎಲೈ ವತ್ಸ ಶಾರ್ಙ್ಗರವನೆ, ಇದೋ ಶೋಕಾಕುಲೆಯಾದ ಶಕುಂತಳೆ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುವಳು ; ಕೈಹಿಡಿದ ಗಂಡನೇ ಹೀಗೆ ಕ್ರೂರನಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಗು ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲುದು ?

ಶಾರ್ಙ್ಗ—(ಕೋಪಗೊಂಡು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ) ದೋಷದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಎಲೆ ದುಷ್ಟೆ, ಇದೇನು ! ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿದೆ ? (ಶಕುಂತಳೆ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವಳು) ಶಕುಂತಳೆ !

ಕಂದ || ಅರಸಾಡಿದಂತೆ ನೀನಾ

ಗಿರೆ ನಿನ್ನಂ ತಂದೆಯೆಂತು ಮನೆಯಂ ಪುಗಿಪಂ |

ಪರಿಶುದ್ಧಿಯಾನೆನುತ್ತರಿ

ದಿರೆ ನೀಂ ಪತಿಗೃಹದ ದಾಸಿಯಪ್ಪುದುಮುಚಿತಂ || ೧೨೭ ||

ನಿಲ್ಲು ನಿಲ್ಲು ; ನಾವಿನ್ನು ಹೊರಟುಹೋಗುವೆವು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ತಪಸ್ವಿಗಳೇ, ಇದೇತಕ್ಕು ಈಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತೀರಿ ?

ಕಂದ || ಕುಮುದವನೆ ವಿಕಾಸಿಸುವಂ

ಹಿಮಕಿರಣಂ ತಾವರೆಯನೆ ರವಿಯರಲಿಸುವಂ |

ಯಮಿವರ ಪರಕಾಂತಾಸಂ

ಗಮದೊಳ್ ಮನವಿಕ್ಕರಲೆ ಚಿತೇಂದ್ರಿಯರಳೆಯೊಳ್ || ೧೨೮ ||

ಶಾರ್ಙ್ಗ—ಮತ್ತೊಬ್ಬಳ ಸಂಗದಿಂದ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದುದನ್ನು ನೀನು ಮರೆದುದೇ ಆದರೆ ಅದೆಂತು ಅಧರ್ಮವೆಂದು ಭಯಪಡುವೆ ?

ರಾಜಂ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಗುರುಲಾಘವವನ್ನು ತಮ್ಮನ್ನೇ ಕೇಳುವೆನು :

ಕಂದ || ಪಿರಿದಾಂ ಮೂಢನೊ ಮೇಣಿವ

ಳೊರೆದಪಳೋ ವುಸಿಯನೆಂಬ ಸಂಶಯದೊಳ್ ಪೆಂ |

ಡಿರ ತೊರೆದನಾದಪೆಂ ಮೇಣ್

ಪರವನಿತೆಯ ಕೂಡಿದಘಕೆ ಗುರಿಯಾದಪ್ಪೆಂ || || ೧೨೯ ||

ಪುರೋಹಿತ—(ವಿಚಾರಮಾಡಿ) ಹಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಅದೇನು ? ಆಜ್ಞಾಪಿಸಬೇಕು.

ಪುರೋ—ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ಈಕೆಯು ಹೆರುವ ವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಲಿ ; ಹಿಂಗೇತಕ್ಕೆ ಹೇಳುವಿರೆಂದರೆ, ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣವುಳ್ಳ ಪುತ್ರನು ಉದಿಸುವ ನೆಂದು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳಿಯೇ ಇರುವರು ; ಹಾಗೆ ಈ ಮುನಿಪುತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಮಗನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವನಾದರೆ ಆಮೇಲೆ ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಈಕೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾಣಿವಾಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸು ; ಹಾಗೆ ಆಗದೆ ಇರುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಈಕೆಯನ್ನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವುದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ರಾಜಂ—ಗುರುಗಳು ಒಪ್ಪಿದಂತಾಗಲಿ.

ಪುರೋ—ಎಲೌ ವತ್ಸೆ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ.

ಶಕುಂ—*ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಭೂಮಿದೇವಿಯೆ, ನನಗೋಸ್ಕರ ಬಾಯನ್ನು ತೆರೆ. (ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಪುರೋಹಿತನ ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿಗಳ ಸಂಗಡ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

(ರಾಜನು ಶಾಪದಿಂದ ಮರವೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಶಕುಂತಲೆಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವನು)

ತೆರೆಯಲ್ಲಿ—ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ರಾಜಂ—(ಕೇಳಿ) ಇದೇನಾಗಿರಬಹುದು !

(ಪುರೋಹಿತನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಪುರೋ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯ ನಡೆಯಿತಲ್ಲಾ !

*ರಾಗ—ಶಹನ.

ಆದಿತಾಳ.

ಪಾಪಪಾಪಿ ವಿಧಿ ಬಲ್ಲದನಲೆ ನೀ | ನೀ ಪರಿಯೆನ್ನ ಸಂತಾಪವರಾರು || ಪಲ್ಲ || ಆರಿಗೆ ದೂರುವೆ | ನಾರೊಳು ಹೋರುವೆ || ಭೂರಮಣನೆ ನೀತಿ | ದೂರನೆಂದೆನಿಸೆ || ೧ || ಏತಕೀ ಭಾಗ್ಯವಿ | ನ್ನೇತಕೀ ಜನ್ಮ ತಾ || ನಾತನ ಕೃಪೆಯಾ | ರೀತಿಯೊಳಾಗಿ || ೨ || ಓವೊ ತಾಯೆ ಭೂ | ದೇವಿ ಬಾಯ್ದಿರೆಯಾ || ಜೀವಿತೇಶನ ಬಿಟ್ಟು | ಜೀವವಿದೇಕೆ || ೩ ||

ರಾಜಂ—ಅದೇನು ?

ಪುರೋ—ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಕಣ್ವಶಿಷ್ಯರು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ,

ಕಂದ || ಪಳೆಯುತೆ ನಿಜಭಾಗ್ಯವನಾ

ಯೆಳೆಯಳ್ ತೋಳೆತ್ತಿ ಗೋಳಿಡಲ್ಪುಜ್ಜುಗಿಸಲೆ |

ರಾಜಂ—ಆಯಿತು ; ಆಮೇಲೆ ?

ಪುರೋ—ಬೆಳಗೊಂದು ಪೆಣ್ಣು ರೂಪಿಂ

ದೆಳೆದೊಯ್ದತ್ತವಳನಪ್ಪರಸ್ಸರದೆಡೆಯೊಳ್

|| ೧೩೦ ||

(ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವರು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ವಸ್ತುವು ಸಮ್ಮಿಂದ ಮೊದಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ; ವ್ಯರ್ಥವಾದ ತರ್ಕದಿಂದ ಇನ್ನು ಬರುವುದೇನು ? ತಾವು ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪುರೋ—(ನೋಡಿ) ಜಯಶೀಲನಾಗು. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಳವಳಗೊಂಡಿರುವುದು ; ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು. (ಎಂದು ನಡೆಯುವಳು)

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

*ಕಂದ || ನೆನೆಯೆನದೆಂತುಂ ತೊರೆದಾ

ಮುನಿಪುತ್ರಿಯನೆನ್ನ ಪತ್ತಿಯೆಂದಾದೊಡಮಾ |

ವನಿತೆಯ ನೆನೆನೆನೆದಳಲುವ

ಮನವಿದು ನಂಬುಗೆಯನೆನಗೆ ಜನಿಪವೊಲಿರ್ಕುಂ

|| ೧೩೧ ||

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

*ರಾಗ—ಕಲಹರಪ್ರಿಯ.

ಆದಿತಾಳ.

ಅನುತಾಪವೇನಿದು | ಅನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ || ಮನೆದೊಳುದಿಪುದಿದ | ರನುವನರಿಯನಾಂ || ೧ ||

ಮುನಿಸುತೆಯನು ನಿಜ | ವನಿತೆಯನ್ನು ತಲೇ || ಮನದೊಳಗೆಂತು ನಾಂ | ನೆನೆಯದಿದ್ದರುಮಾ || ೨ ||

ಅಂಬುರುಹಾಕ್ಷಿಯ | ಹಂಬಲಿಸುವ ಬಗೆ || ನಂಬುಗೆಗೊಳಿಪುದೇ | ನೆಂಬಿನಿದಕೆ ನಾಂ || ೩ ||

ಸಂಚಮ ಷಷ್ಠಾಂಕಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ

ಪ್ರವೇಶಕಂ

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಗರಾಧಿಕಾರಿ ಭಾವನೂ, ಆತನ ಹಿಂದೆ ಹಿಂಗಟ್ಟುಮುರಿಯುಳ್ಳ
ಪುರುಷನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಬ್ಬರು ಕಾವಲುಗಾರರೂ ಬರುವರು)

ಕಾವಲುಗಾರರು—(ಹೊಡೆದು) ಎಲಾ ಕುಂಭೀಲಕನೆ, ಹೇಳು ಹೇಳು, ರತ್ನ
ಮಯವಾಗಿ ಹೆಸರನ್ನು ಕೆತ್ತಿರುವ ರಾಜಕೀಯವಾದ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕದ್ದೆ?

ಪುರುಷ—(ಭಯವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ) ಎಲೈ ಭಾವಮಿಶ್ರರೆ, ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ
ಬೇಕು. ನಾನು ಅಂತಹ ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

೧ ನೆಯ ಕಾವಲುಗಾರ—ಯೋಗ್ಯನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ರಾಜನು ನಿನಗೆ
ತನ್ನ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೇನೋ ?

ಪುರುಷ—ಕೇಳಬೇಕು ; ನಾನು ಶಕ್ರಾವತಾರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡತಕ್ಕ
ಅಂಬಿಗನು.

೨ ನೆಯವನು—ಎಲೆ ಕಳ್ಳ ! ನಾವು ನಿನ್ನ ಜಾತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದವೇನೋ ?

ಭಾವ—ಎಲೈ ಸೂಚಕನೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ ; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ
ಇವನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಪಡಿಸಬೇಡ.

ಕಾವಲುಗಾರರು—ಭಾವನ ಆಜ್ಞೆ ಯಾದಂತಾಗಲಿ.

ಭಾವ—ಹೇಳು ಹೇಳು.

ರಾಗ—ಶಂಕರಾಭರಣ (ನೋಟು)

ಸಿಕ್ಕಿತು ಸಿಕ್ಕಿತು ಸಿಕ್ಕಿತು ತಾಹ | ದಕ್ಕಿತು ದಕ್ಕಿತು ದಕ್ಕಿತು ತಾಹ || ಪ || ಪೋಗಿ ನಾ ಮಿನ್ನಳ
ನೆಲ್ಲಾ ಮಾರೆ | ಹಾಗವನಲ್ಲದೆ ಕಾಣಲಾರೆ || ಈಗಲೀ ಮುದ್ರಿಕೆ ಕಯ್ಯಸೇರೆ | ಭೋಗದೇವೇಂದ್ರನು
ನಾನು ಬೇರೆ || ಸಿಕ್ಕಿತು || ೧ || ಕಿತ್ತುಕಿತ್ತುದುರಲಿ ಬಲೆಗಳೆಲ್ಲಾ | ನೆತ್ತಿಯೊಳ್ ಹೊತ್ತು
ಸಾಕಾದೆನಲ್ಲಾ || ಬತ್ತಿದಾ ಕೆರೆಗಳ ಹಂಬಲೆಲ್ಲಾ | ಸುತ್ತಿದಾ ಕಷ್ಟವ ದೇವ ಬಲ್ಲ || ಸಿಕ್ಕಿತು || ೨ ||
ಅಂಗಡಿ ಬೀದಿಯ ನಾನು ಸೇರಿ | ಉಂಗುರವನ್ನು ಲೇಸಾಗಿ ವಾರಿ || ಪೋಗಿ ಪೆರ್ಮಾಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುತೇರಿ |
ಅಂಗನೆಗೂಡಿ ಭೋಗಿವೆನು ಮಾರಿ || ಸಿಕ್ಕಿತು || ೩ ||

ಪುರುಷ—ನಾನು ಬಲೆ, ಗಾಳ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಮೀನುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಾಕುವೆನು.

ಭಾವ—(ನಕ್ಕು) ಆಹ! ನಿನ್ನ ಜೀವನವು ಬಹು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದುದು.

ಪುರುಷ—ಸ್ವಾಮಿ, ಕೇಳಬೇಕು.

ಕಂದ || ಕ್ಷಿತಿ ಯೋಳ್ ಕುಲಧರ್ಮಂ ನಿಂ

ದಿತಮಾದೊಡಮುಳಿವುದಲ್ಲದಂ ಪಶುವಂ ತಾಂ |

ಹತಿಗೆಯ್ದುದರೋಳ್ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ

ನತಿಕರ್ಕಶನಾದೊಡೇಂ ಕೃಪಾನ್ವಿತನಲ್ಲೇ ||

|| ೧೩೨ ||

ಭಾವ—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ಪುರುಷ—ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ದಿನ ಕೆಂಪು ಮೀನನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಿದೆನು. ಕೂಡಲೆ ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡೆನು; ಆಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಮಾರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಾನು ಭಾವಮಿಶ್ರರಿಂದ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ಹೊಡೆದರೂ ಹೊಡೆಯಿರಿ. ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಡಿ. ಉಂಗುರ ಸೇರಿದ ಸಂಗತಿಯಂತೂ ಇದು.

ಭಾವ—ಜಾನುಕನೆ, ಇದರ ದುರ್ಗಂಧವನ್ನೂ ಘೋರವಾದ ಆಕೃತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ಮೀನಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ದು ನಿಜ; ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇವನು ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡ ಸಂಗತಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿದೆ, ಅದರಿಂದ ರಾಜಸದನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು.

ಕಾವಲುಗಾರರು—ಹಾಗಾದರೆ, ಎಲಾ ಗಂಟುಕತ್ತರಿಸುವನೆ, ನಡೆ. (ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಡುವರು)

ಭಾವ—ಎಲೈ ಸೂಚಕನೆ, ಇವನನ್ನು ಊರಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಾದಿರಿ. ನಾನು ಈ ಉಂಗುರದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಇವನಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಬರುವೆನು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಭಾವನೆ, ಮಹಾರಾಜನ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕು.

(ಭಾವನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

೧ ನೆಯವನು—ಎಲೈ ಜಾನುಕನೆ, ಭಾವನು ಹೋಗಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಬರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ?

೨ ನೆಯವನು—ಸಮಯವನ್ನು ಕಾದಲ್ಲವೇ ರಾಜನನ್ನು ಕಾಣುವುದು ?

೧ ನೆಯವನು—ಎಲೈ ಜಾನುಕನೆ, ಕೊಲೆಗೆ ಗುರಿಯಾದವನ ಕುತ್ತಿಗೆಗೆ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಕೈಗಳು ಕುಣಿಯುತ್ತಿವೆ. (ಎಂದು ಕಳ್ಳನನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ಪುರುಷ—ಮಾನ್ಯರು ಎಂಥಿಗೂ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಲಾರರು.

೨ ನೆಯವನು—(ನೋಡಿ) ಇದೋ ನಮ್ಮ ಯಜಮಾನನು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಈ ಕಡೆಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಹದ್ದಿನ ಪಾಲಾಗುವೆ, ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾಯಿಯ ಮೋರೆಯನ್ನು ನೋಡುವೆ.

(ಭಾವನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಭಾವ—ಸೂಚಕನೆ, ಈ ಬಲೆಗಾರನನ್ನು ಬಿಡು; ಉಂಗುರ ಬಂದ ಸಂಗತಿ ಸರಿಯಾದುದು.

೧ ನೆಯವನು—ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತಾಗಲಿ.

೨ ನೆಯವನು—ಇವನು ಯಮನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. (ಎಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಚ್ಚುವನು)

ಪುರುಷ—(ಭಾವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿ, ನನ್ನ ಜೀವನ ನಿಮ್ಮದು.

ಭಾವ—ಇದೋ, ಮಹಾರಾಜನು ಉಂಗುರದ ಬೆಲೆಗೆ ತಕ್ಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಾರಿತೋಷಿಕವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. (ಎಂದು ಪುರುಷನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವನು)

ಪುರುಷ—(ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಸ್ವಾಮಿ, ನಿಮ್ಮಿಂದ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು.

ಸೂಚಕ—ಶೂಲದಿಂದ ಇಳಿದು ಆನೆಯ ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಇವನು ತಾನೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು.

ಜಾನುಕ—ಎಲೈ ಭಾವನೆ, ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಿರುವುದೆಂದು ಆ ಪಾರಿತೋಷಿಕವೇ ಹೇಳುವುದು.

ಭಾವ—ಆ ಉಂಗುರವು ರತ್ನಮಯವಾದುದೆಂದು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಸ್ವಭಾವಗಂಭೀರನಾದರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರು ತಂದನು ; ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಇಷ್ಟಜನದ ಸೆನವು ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೆಣಿಸುವೆನು.

ಸೂಚಕ—ಭಾವನಿಗಲ್ಲವೆ ರಾಜಸೇವೆ ಫಲಿಸಿದುದು !

ಜಾನುಕ—ಹಾಗೆನ್ನಬೇಡ, ಈ ಮಿಾಂಗುಲಿಯಾದ ಅಂಬಿಗನಿಗೆ ಫಲಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳು. (ಎಂದು ಪುರುಷನನ್ನು ಕೋಪದಿಂದ ನೋಡುವನು)

ಪುರುಷ—ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಹಣದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ತಮ್ಮ ಹೂವಿನ ಬಿಲಿಗಾಗಲಿ.

ಜಾನುಕ—ಇದೀಗ ಒಪ್ಪತಕ್ಕದು.

ಭಾವ—ಎಲೈ ಅಂಬಿಗನೆ, ಈಗಲೇಗ ನೀನು ನನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದೆ. ಮದ್ಯಸಾಕ್ಷಿ ಕವಾಗಿ ನಾವು ಕೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನಡೆ, ಮದ್ಯದ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗೋಣ.

(ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರಪಂಕಂ

(ಸಾನುಮತಿಯೆಂಬ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀಯು ವಿಮಾನದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು)

ಸಾನುಮತಿ—ಸಾಧುಜನದ ಸ್ನಾನಕಾಲವೆಂದು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬರತಕ್ಕ ಅಪ್ಪರಸ್ತ್ರೀರ್ಧನಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ನಾನೂ ಹೊಕ್ಕುಬಂದುದಾಯಿತು. ಈಗ ಈ ರಾಜಖುಷಿಯ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುವೆನು; ಮೇನಕಾ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಶಕುಂತಲೆ ನನಗೆ ಶರೀರಪ್ರಾಯಳು; ಆ ಮೇನಕೆಯು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗಾಗಿ ಮೊದಲೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿರುವಳು. (ಎಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಿ) ಇದೇನು! ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಸವಾರಂಭವಿಲ್ಲದಂತಿರುವುದು? ಧ್ಯಾನವಿಶೇಷದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗುಂಟು; ಆದರೂ ಸಖಿಯ ವಿಶ್ವಾಸವು ಬಹುಮಾನಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಆಗಲಿ, ಈ ಉದ್ಯಾನಪಾಲಿನಿಯರ ಪಾಶ್ವರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಣೀವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಒಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನೋಡುವೆನು. (ಎಂದು ವಿಮಾನದಿಂದಿಳಿದು ಮರೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಳು)

(ಆಮೇಲೆ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಒಬ್ಬ ಚೀಟಿಯು ಬರುವಳು; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಬರುವಳು)

ಮೊದಲನೆಯವಳು—

*ಕಂದ || ಜೀವಂ ಮಧುಮಾಸಕೆ ತೋ

ಪಾವಹಮಿದು ಕೋಕಿಲಕ್ಕೆ ಮೊರೆದೆರಗುವ ಭೃಂ |

ಗಾವಳಿಯಡಿಯಿಂ ನೆಗ್ಗಿದ

ಮಾವಿನ ಕೊನರಿದನೆ ಋತುಗೆ ಮಂಗಳಮೆಂಬಿಂ

|| ೧೩೩ ||

ಎರಡನೆಯವಳು—ಎಲೆ ಸಖಿ ಪರಭೃತಿಕೆ, ಇದೇನು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಾತಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆ?

*ರಾಗ—ಮೋಹನ (ನೋಟು)

ಛಾಪುತಾಳ.

ಮಾವಿನ ತಳಿದು ನೋಡಲ್ಕೆ | ಜೀವಿತವಲೆ ಮಧುಮಾಸಕ್ಕೆ | ಏವೇಳುವೆ ನಾಂ ಕೋಗಿಲೆಗೆ | ತೀವಿದ ರಸವಾರೋಗಣೆಗೆ || ೧ || ಏನಿದು ನೀನೊರ್ವಳೆ ನಿಂದು | ಮಾನಿನ ಮಾತಾಡುವೆ ಯಿಂದು | ನೀನರಿ ಮಾವನು ಪರಭೃತಿಕೆ | ತಾನೀಕ್ಷಿಸೆ ಮುದವಲೆ ಮನಕೆ || ೨ || ಅಮಮಾ ಬಂದುದು ಮಧುಮಾಸಂ | ರಮಣಿಯ ಕೃತಹೃದಯೋಲ್ಲಾಸಂ || ಸಮಯವಿದಲೆ ಕೇಳ್ ಮಧುಕರಿಕೆ | ಕ್ರಮದಿಂ ಗಾನವ ಮಾಳ್ವದಕೆ || ೩ ||

ಮೊದಲನೆಯವಳು—ಎಲೆ ಮಧುಕರಿಕೆ, ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ನೋಡಿ ಪರ ಭೃತಿಕೆಯು ಉನ್ಮತ್ತೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ?

ಎರಡನೆಯವಳು—(ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಬೇಗನೆ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಆಹ ! ವಸಂತಮಾಸ ಬಂದಿತೇ ?

ಮೊದಲನೆಯವಳು—ಎಲೆ ಮಧುಕರಿಕೆ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಮದಕರವಾದ ವಿಲಾಸ ಗಾನಕ್ಕೆ ಕಾಲವು.

ಎರಡನೆಯವಳು—ಎಲೆ ಸಖಿ, ಕಾಮದೇವನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ತುದಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಚೂತಾಂಕುರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವೆನು ; ಅದುವರೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿರು.

ಮೊದಲನೆಯವಳು—ಹಾಗಾದರೆ ಪೂಜಾಫಲದಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಅರ್ಧ.

ಎರಡನೆಯವಳು—ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಬಂದೇ ಬರುವುದು ; ನಮಗೆ ಪ್ರಾಣ ಒಂದು ಶರೀರಗಳೆರಡು. (ಎಂದು ಸಖಿಯಿಂದ ಅವಲಂಬಿತಳಾಗಿ ಚೂತಾಂಕುರವನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಳು) ಓಹೋ ! ಈ ಮಾವಿನಮೊಗ್ಗ ಅರಳದಿದ್ದರೂ ತೊಟ್ಟನ್ನು ಮುರಿದುದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಗಮಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು ! (ಕಪೋತಹಸ್ತದಿಂದ ಕೂಡಿ)

ಕಂದ || ಎಲೆ ಚೂತಾಂಕುರ ನಿನ್ನಂ

ಮಲರ್ವಿಲ್ಲಂ ತಳೆದ ಕಾಮದೇವಂಗಿತ್ತಿಂ |

ಸಲೆ ಮುಳಿದಸಿಯರ ಗುರಿಗೊಂ

ಡಲರಂಬುಗಳೈದರಿಂದೆ ವೆಗ್ಗಲನೆಸಿಸಾ

|| ೧೩೪ ||

(ಎಂದು ಮಾವಿನ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಎಸೆಯುವಳು)

(ಅನಂತರ ಕೋಪದಿಂದ ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಕಂಚುಕಿ ಬರುವನು)

ಕಂಚುಕಿ—ಬೇಡಬೇಡ. ಎಲೆ ಮುಗ್ಧೆ, ಮಹಾರಾಜನು ವಸಂತೋತ್ಸವವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವಾಗ ಎತಕ್ಕೆ ಈ ಮಾವಿನ ಮೊಗ್ಗನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಕ್ರಮಿಸುವೆ ?

ಇಬ್ಬರೂ—(ಭಯಪಟ್ಟು) ಎಲೈ ಆರ್ಯನೆ, ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಬೇಕು ; ನಾವು ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ರಿತವರಲ್ಲ.

ಕಂಚುಕಿ—ವಸಂತಕಾಲದ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾರದಿರುವುವು ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ವೃತ್ತ || ಬೆರೆಯದು ಬಂಡಿನಿಂದೆ ಚಿರನಿರ್ಗತಮಾದೊಡಮಾಮ್ರಕೋರಕಂ

ಕುರವಕಮಿರ್ಪುದಂತೆ ಮುಕುಳಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಕಾಸಕಾಂತೋಡಂ |

ಬರೆ ಮಧುವುಂ ಸರಂದೆಗೆಯದಿವು ಕೋಗಿಲೆಗಳ್ ನಿಷಂಗದಿಂ
ದರೆಯುಗಿದಂಬನಂಜುತುಪಸಂಹರಿಪಂ ಸ್ಮರನೆಂದು ಶಂಕಿಪೆ || ೧೩೫ ||

ಸಾಸುಮತಿ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ; ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳವನಲ್ಲವೆ
ರಾಜಕುಮಾರಿಯು !

ಮೊದಲನೆಯವಳು—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನಾದ ಮಿತ್ರವಸುವು
ಮಹಾರಾಜನ ಸನ್ನಿಧಿಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳಾದುವು.
ಇದೋ ಈ ಪ್ರಮದವನನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಿಂಗರಿಸುತ್ತಿದ್ದೆವು. ಅದರಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು
ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಕಂಚುಕಿ—ಆಗಲಿ ! ಇನ್ನು ಮೇಲಾದರೂ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಡಿ.

ಇಬ್ಬರೂ—ಎಲೈ ಆರ್ಯನೇ ನಮಗೊಂದು ಕುತೂಹಲವುಂಟು; ನಾವು ಕೇಳಿ
ತಕ್ಕದಾಗಿರ್ದರೆ ಹೇಳಬೇಕು; ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಹಾರಾಜನು ವಸಂತೋತ್ಸವ
ವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವನು ?

ಸಾಸುಮತಿ—ಉತ್ಸವಪ್ರಿಯರಲ್ಲವೆ ಮನುಷ್ಯರು ? ಇದಕ್ಕೇನೋ ಪ್ರಬಲ
ಕಾರಣವಿರಬಹುದು.

ಕಂಚುಕಿ—ಎಲ್ಲರೂ ತಿಳಿದಿರುವುದನ್ನು ನಿಮಗೇತಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಾರಡು ? ಶಕುಂತಲೆ
ಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಪವಾದವು ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲವೆ ?

ಇಬ್ಬರೂ—ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಉಂಗುರ
ವನ್ನು ನೋಡಿದುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲೆವು.

ಕಂಚುಕಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ನಿಮಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು; ಮಹಾ
ರಾಜನು ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದುದು ಮೊದಲಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆ
ಯನ್ನು ವರಿಸಿದ ವಿಷಯವು ಸ್ಮೃತಿಗೆ ಬಂದು, “ ಅಯ್ಯೋ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಧರ್ಮ
ಪತ್ತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದೆನಲ್ಲ ” ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು.
ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ವೃತ್ತ || ಎಳಸಂ ರಮ್ಯಪದಾರ್ಥಮಂ ಪ್ರಜೆಗಳಂ ಸಂಭಾವಿಸಂ ಮುನ್ನಿನಂ
ಮು ತಳಲಿಂ ರಾತ್ರಿಯ ನೂಂಕುವಂ ಪೊರಳುತುಂ ಶಯ್ಯಾಂತದೋಳೆಚ್ಚರಿಂ |
ದಳಿಪಿಂ ತನ್ನಯ ರಾಣಿವಾಸದವರೊಳ್ ಮಾತಾಡುವಾಗಳ್ ಪೆಸರ್
ತಳೆಯಲ್ ಪಲ್ಲಟಮಂ ಸಮಂತೊಗೆದ ನಾಣಿಂ ಸುಮ್ಮನಿರ್ಪಂ ನೃಪಂ ||

ಸಾಸುಮತಿ—ನನಗಿದು ಪ್ರಿಯವಾದುದು.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜನ ಈ ಮನೋವ್ಯಾಕುಲತೆಯಿಂದ ಉತ್ಸವವು ನಿರಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಇಬ್ಬರೂ—ಯುಕ್ತ. (ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ದಯಮಾಡಬೇಕು, ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಕಂಚುಕಿ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ ! ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಕಡೆಯೇ ಒರುತ್ತಿರುವನು ; ನಿಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ.

ಇಬ್ಬರೂ—ಹಾಗಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

(ಆಮೇಲೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳುಳ್ಳ ರಾಜನು ಪ್ರತೀಹಾರವಿಡೂಷಕರೊಡನೆ ಬರುವನು)

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ, ದಯಮಾಡಬೇಕು ದಯಮಾಡಬೇಕು.

ಕಂಚುಕಿ—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹ ! ಎಲ್ಲಾ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಲಿಗಳ ಆಕೃತಿಯು ರಮಣೀಯವಾದುದು ; ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

೨. ವೃತ್ತ || ನಿಡುಸುಯ್ಯಳ್ ತುಟಿಗಿಂಪನಿಲ್ಲೆನಿಸೆ ಚಿಂತಾಜಾಗರಂಜಿತ್ತು ಕ
ಣ್ಣಿ ಬೆಂಜೆಳ್ಳಿರೆ ಮೆಯ್ಯೊಳಾನದಧಿಕಾಲಂಕಾರಮಂ ಬೇಸರಿಂ |
ದೇಡಗಯ್ಯೊಳ್ ಪಿಡಿದಾಂತು ಮೊಂಗಡಗಮೊಂದಂ ಕಾರ್ತ್ಯ ಮೊಂದಿದೋಡಂ
ಕಡೆದೊಳ್ಳಾಣಿಕದಂತೆ ರಂಜಿಸನಿವಂ ತೇಜೋನ್ವಿತಂ ಭೂಮಿಪಂ || ೧೩೭ ||

ಸಾಸು—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಶಕುಂತಲೆಯು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅವಮಾನಿತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಈತನನ್ನು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತ ಅಳುವುದು ಯುಕ್ತವೇ ಸರಿ.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಲೆಯ ನೆನಪಿಂದ ಜಡನಾಗಿ ನಡೆದು)

*ಕಂದ || ಹರಿಣಾಂಬಕೆ ಮತ್ತಿಯೆ ಪರಿ
ಪರಿಯಿಂ ಬೋಧಿಸಿದೊಡಂ ಮಲಂಗಿದುದಾಗಳ್ |

* ರಾಗ—ಬೇಹಾಗ್.

ಆದಿತಾಳ.

ಸ್ಮರಿಸಲಾರೆ | ವಾರಿದ ತಾಪವ || ಪ || ತರುಣಿಯು ತನ್ನ ನು | ವರಿಸಿದ ಗುರುತನು | ಒರೆದುದ ನಾಲಿಸಿ | ಸ್ಮರಿಸದೆ ಘೋರನು || ೧ || ಕರವಿಡಿದರಸಿಯು | ತೊರೆದನು ಪುರುಕುಲ | ದರಸನೆಂಬುದಕೆ ನಾಂ | ಗುರಿಯಾದೆನಕ್ಕಟ || ೨ || ಅಳಿಮನವಿದು ಪ್ರಿಯ | ತಿಳಿಸುವ ಕಾಲದಿ | ಮಲಗಿದುದೀಗತಾ ನಳವುದ ಕೇಳುದು || ೩ ||

ಬರೆದವನೇನಂ ಹತಮನ

ಮುರೆ ತಾಂ ಪಂಬಲಿಸಿ ಮರುಗಲೆಳ್ಳತ್ತೀಗಳಾ || ೧೩೮ ||

ಸಾಸು—ಈತನು ಹೀಗೆ ಹಂಬಲಿಸುವುದು ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯ ಪುಣ್ಯವಲ್ಲವೇ ?

ಕಂಚುಕಿ—(ಸವಿಸಾಸಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲಿ ! ಉಪವನ ಪ್ರದೇಶಗಳು ನಿರುಕಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು ; ಮಹಾರಾಜನು ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿನೋದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಿದೂಷಕ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಪುನಃ ಶಕುಂತಲೆಯೆಂಬ ವ್ಯಾಧಿಯು ನಮ್ಮ ರಾಯನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿತು ; ಇವನಿಗೆ ಏನು ಚಿಕಿತ್ಸೆ ಮಾಡಬೇಕೋ ನಾನು ಕಾಣೆ.

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಬಹುದಿನವಗಳಿಂದ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಧರ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ ; ನಡಿಸಿದ ಪಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪತ್ರಿಕಾಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸುವಂತೆ ನಾವು ಹೇಳಿದೆವೆಂದು ಮಂತ್ರಿಗೆ ತಿಳಿಸು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ವಾತಾಯನನೆ, ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡು.

ಕಂಚುಕಿ—ಹಾಗಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವನು)

ವಿದೂ—ಈಗ ನೀನು ಒಂದು ಸೊಣವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿದೆ ; ಇನ್ನು ಶೀತಲವಾಗಿಯೂ, ತಾಪಹರವಾಗಿಯೂ, ರಮಣೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಉಪವನದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನಾಗು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೆ, “ ರಂಧ್ರೋಪಪಾತಿನೋನರ್ಥಾಃ ” ಎಂಬ ಮಾತು ತಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಎತಕ್ಕೊಂದರೆ—

ಕಂದ || ಅಂದು ಮುನಿಪುತ್ರಿಯಂ ನಲ

ವಿಂದಾನೇಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವರಿಸಿದ ನೆನಪುಂ |

ಬಂದುದು ಮನಕೊಡನಿಸುವಾ

ಕಂದರ್ಪನ ಕರಕೆ ಚೂತಪ್ಪವಶರಮುಂ

|| ೧೩೯ ||

ವಿದೂ—ತಾಳು, ಈ ದಂಡಕಾಷ್ಠದಿಂದ ಮನ್ಮಥವ್ಯಾಧನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವೆನು. (ಎಂದು ದಂಡವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮಾವಿನ ಚಿಗುರನ್ನು ಕೆಡಹುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—(ನಕ್ಕು) ಆಗಲಿ; ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದು ದಾಯಿತು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಎಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೋಲು ತಿರುವ ಲತೆಗಳಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ವಿನೋದಪಡಿಸಲಿ ?

ವಿದೂ—“ಮಾಧವೀ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಈ ವೇಳೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವೆನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನನ್ನ ಕಯ್ಯಿಂದ ಬರೆದ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ” ಎಂದು ಸಮ್ಮುಖದ ಪರಿಚಾರಿಣಿಯಾದ ಚತುರಿಕೆಗೆ ನೀನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಇರುವೆಯಷ್ಟೆ.

ರಾಜಂ—ಅದೇ ಈಗ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿನೋದಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು; ಆದುದರಿಂದ ಆ ಮಾಧವೀಮಂಟಪದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನೇ, ಇತ್ತಿತ್ತು ಬರಬೇಕು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು. ಸಾನುಮತಿಯೂ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವಳು.)

ಇದೋ—ರತ್ನದ ಹಾಸರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾಧವೀಮಂಟಪವು ಭೋಗ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ನಿಜವಾಗಿ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನ ಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪತಿಕರಿಸುವಂತಿದೆ; ಆದಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತು ಕೊಳ್ಳೋಣ, ನಡೆ:

ಇಬ್ಬರೂ—(ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಸಾನು—ಈ ಲತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಸಖಿಯ ಭಾವಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡು ವೆನು; ಆಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪತಿಗಿರುವ ಒಹಳವಾದ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಲತೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಳು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಶಕುಂತಲೆಯ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈಗ ಸ್ಮರಿಸುವೆನು; ನಿನಗೂ ಹೇಳಿದ್ದೆನು. ತಿಳಿದಿದ್ದ ನೀನು ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ನಿರಾ ಕರಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೂ ಬಾರದೆ ಹೋದೆ; ಮೊದಲು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಆ ಶಕುಂತಲೆಯ ಹೆಸರನ್ನೂ ನೀನು ಕೊಂಡಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದೇನು ? ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ನೀನೂ ಮರೆದೆಯಲ್ಲಾ !

ವಿದೂ—ನಾನು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಕೊನೆಗೆ ‘ಇದು ಪರಿಹಾಸೋಕ್ತಿಯೇ ಹೊರತು ನಿಜವಲ್ಲ’ ಎಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಮಣ್ಣಿನ ಮುದ್ದೆಯಂತೆ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ನಾನು ಹಾಗೆಯೇ ಗ್ರಹಿಸಿದೆನು. ಬರುವ ಕಷ್ಟಸುಖ ಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಾನೆ ಮೀರಬಲ್ಲರು ?

ಸಾನು—ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ.

ರಾಜಂ—(ನೆನೆದು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಇದೇನು! ಹೀಗೆ ದುಃಖಿಸುವುದು ನಿನಗೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ಸತ್ಪುರುಷರು ಎಂದಿಗೂ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದರೂ ಪರ್ವತಗಳು ಅಲ್ಲಾಡದಿರುವವಲ್ಲವೇ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನು ನಿರಾಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಪ್ರಿಯೆಯ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೆನೆದು ರಕ್ಷಕರಿಲ್ಲವೆಂದು ಕಳವಳಿಸಿದೆನು.

†ವೃತ್ತ || ಎನ್ನಿಂ ಧಿಕ್ಕೃತೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಜನಮಂ ಬಿನ್ನಂಟಲುದ್ಯುಕ್ತೆಯ
೧೪೩೧ ಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಲ್ಲೆಲೆಗೆ ಎನುತ್ತೆ ಗುರುಶಿಷ್ಯಂ ಕೋಪದಿಂ ಗರ್ಜಿಸೆ ||

ಬನ್ನಂಬೊಂದುತೆ ಮತ್ತವಳು ಕವಿಯೆ ಬಾಷ್ಪಂ ಕಣ್ಣೊಳು ಕ್ರೂರನಾ
ದಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟವಲೋಕನಂ ವಿಷದ ಮುಳ್ಳಂತೆನ್ನ ತಾಂ ಚುರ್ಚುಗುಂ ||

ಸಾಸು—ಆಹ! ಸ್ವಕಾರ್ಯವೆರತ್ತವೆಂಬುದು ಹೀಗೆ ತಾನೆ. ಈತನ ಸಂತಾಪದಿಂದ ನಾನು ಸಂತಸಪಡುವೆನು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಖೇಚರನು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಶಕ್ತನಾ ದಾನು? ನಿನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಮೇನಕೆಯು ಜನನಿಯೆಂದು ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲಿನು; ಯಾರೋ ಆಕೆಯ ಸಹಚಾರಿಣಿಯರು ಅವಳನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದರೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶಂಕಿಸುವುದು.

ಸಾಸು—ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಜ್ಞಾನವು ಅಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿದೆ!

ವಿದೂ—ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ಸಮಾಗಮವು ನಿನಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು.

ರಾಜಂ—ಅದು ಹೇಗೆ?

†ರಾಗ—ಭೈರವಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಎಂತು ಮರೆಯುವೆನು | ಕಾಂತೆಯನು ನಾ | ನೆಂತು ಮರೆಯುವೆನು || ಪ || ಅಂತಾಕೆ
ದುಃಖವ | ನಾಂತು ಪೋದನವ ನಾ | ನೆಂತು ಮರೆಯುವೆನು || ಅ || ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದೊಡ | ಋಷಿ
ಶಿಷ್ಯನ | ಪಕ್ಕವ ಸೇರೆ | ಅವ ಹುಬ್ಬ ಗಂ | ಟಕ್ಕುತ ಗಜರೆ | ಮನದಲ್ಲಿ ತಾಂ | ದುಕ್ಕಿಸುತರರೆ |
ಅಕ್ಕಟ ಕಣ್ಣ ನೀ | ರುಕ್ಕುಳಿಸುತಲೆನ್ನ || ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ದವಳಂತೆ | ದಿಟ್ಟಿಸಿದುದನು ನಾ | ನೆಂತು
ಮರೆಯುವೆನು || ೧ ||

ವಿದೂ—ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಪತಿಯನ್ನು ಆಗಲಿ ದುಃಖಿಸುವ ಮಗಳನ್ನು ಬಹು ಕಾಲ ನೋಡಿ ಸ್ಮರಿಸುವರೆ ?

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಸ್ನೇಹಿತನೇ,

ಕಂದ || ಕನಸೋ ಭ್ರಮೆಯೋ ಮಾಯೆಯೋ

ಕೊನೆಗಂಡುದೊ ಪುಣ್ಯಮನಿತೆ ಫಲದಿಂ ಮೇಣಿ |

ನ್ನ ಸುಗೊಳಲದೆ ಸಂದುದು ಮ

ನ್ಮನೋರಥಂಗಳ ಪೊಸಲೈ ತೀರಮೆ ಇಲ್ಲಂ

|| ೧೪೧ ||

ವಿದೂ—ಹೀಗೆನ್ನಬೇಡ ; ಮುಂದೆ ಆಕೆಯ ಸಮಾಗಮವು ತಪ್ಪದೆ ಆಗುವುದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಉಂಗುರವೇ ನಿದರ್ಶನವಲ್ಲವೆ ?

ರಾಜಂ—(ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಸುಲಭವಲ್ಲದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಚಾರಿದುದರಿಂದ ಈ ಉಂಗುರವು ದುಃಖಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ.

*ಕಂದ|| ಪರಿಭಾವಿಸೆನ್ನವೊಲಂ

ಗುರ ನಿನ್ನಂ ಫಲದಿನಲ್ಪಪುಣ್ಯಮೆನುತ್ತಂ |

ಹರಿಣಾಕ್ಷಿ ಯರುಣನಖಭಾ

ಸುರಮಾದಂಗುಳಿಯ ಸೇರಿ ಚಾರಿದ ಕತದಿಂ

|| ೧೪೨ ||

ಸಾಸು—ನಿಜ ; ಇದು ಪರಹಸ್ತವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದರೆ ದುಃಖಪಡಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈ ಉಂಗುರವು ಆಕೆಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು ?

ಸಾಸುಮತಿ—ನನಗೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟು.

ರಾಜಂ—ಕೇಳು ; ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲ ವಿಳಂಬವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯೆ ಕಣ್ಣೀರಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೇಳಿದಳು.

*ರಾಗ—ಕಮಾಚು (ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿ).

ಚಾಪುತಾಳ.

ಉಂಗುರವೇ ಉಳಿವರೆ ಪ್ರಿಯೆ | ಯಂಗುಲಿಯನು ನೀ | ನುಂಗುರವೆ || ಪ || ಅಳಿಕುಂತಳೆ
ಯಾದ ಶಕುಂ | ತಳೆಯ ಸೇರ್ದರೂ || ಉಳಿದೆವಲ್ಲ ಪುಣ್ಯರು ನಾ | ವಿಳೆಯೊಳಿವರು || ೧ ||
ನೀರೆಯ ನುಣ್ಣಿರಳಿದೆಯನು | ಸೇರಿ ಪುಣ್ಯದಿ || ಜಾರುತಂತು ಮುಳುಗಿದೆ ನೀಂ | ನೀರೊಳಕ್ಕುಟಾ ||
ಉಂಗು || ೨ || ಏಕೆನ್ನಾಡಲಿ ನಿನ್ನ ವಿ | ವೇಕಿಯಾಗಿ ನಾಂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಾಳೆಯನು ನಿ || ರಾಕರಿಸಿದ
ಮೇ | ಉಂಗುರವೆ || ೩ ||

ಏದೂ—ಆಮೇಲಾಮೇಲೆ ?

ರಾಜಂ—ಆಮೇಲೆ ಈ ಮುದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಆಕೆಯ ಬೆರಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹಿ ಹೇಳಿದೆನು :

ಕಂದ || ಅನುದಿನವೊಂದೊಂದಾಗಿಣಿ

ಸಿಸಿಯಳ ಮನ್ನಾ ಮದಕ್ಕ ರಂಗಳ ಕೊನೆಸಾ |

ರೃಸಿತರೊಳಿರ್ಕ್ಕಂ ನಿನ್ನಯ

ಸನಿಯದೊಳೆನ್ನಂತವುರವನೊಂದಿಪ್ಪ ಜನಂ

|| ೧೪೩

ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಕ್ರೂರನಾದ ನಾನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಡಿಸದೆ ಹೋದೆನು.

ಸಾನು—ಗಡುವಾದರೊ ರಮಣೀಯವಾದುದು. ಅದನ್ನು ವಿಧಿಯು ತಪ್ಪಿಸಿ:

ಏದೂ—ಈ ಉಂಗುರವು ಅಂಜಿಗನು ಕತ್ತರಿಸಿದ ಕೆಂಪುವಾಸಿನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ದ್ವಂದ್ವ ಹೇಗೆ ?

ರಾಜಂ—ನಿನ್ನ ಸಖಿಯು ಶಚೀತೀರ್ಥವನ್ನು ವಂದಿಸುವಾಗ ಬೆರಳಿಂದ ಜ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತು.

ಏದೂ—ಯುಕ್ತ.

ಸಾನು—ಆದುದರಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮಭೀರುವ ಈ ರಾಜಕುಟಿಗೆ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಯಿತು ; ಅಥವಾ ಇಂ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ಗುರುತನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ಹೇಗಿರುವುದೋ !

ರಾಜಂ—ನಾನಾದರೋ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ನಿಂದಿಸುವೆನು.

ಏದೂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈತನು ಉನ್ಮತ್ತನ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದನು.

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ನಳನಳಿಪ ಬೆರಳೆಂದಂ

ತೋಳವಾ ಕಯ್ಯುಳಿದದೆಂತು ಮುಳುಗಿದೆ ನೀರೊಳೆ |

ಅಥವಾ,

ಪಳಿಯೆಸಜೇತನವೆಂದಿದ

ನಳೆಯಳ ಕೈವಿಡಿದು ನಾನೆ ತೊರೆದುದರಿಂದಂ || ೧೪೪

ಏದೂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನನ್ನ ನ್ನಾದರೋ ಹಸಿವು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವುದ

ರಾಜಂ—ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಪ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾ ದಿಂದ ತಪ್ಪನಾದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಪುನಶ್ಚ ದರ್ಶನವನ ಕೊಡು.

(ಅನಂತರ ಚತುರಿಕೆ ಚಿತ್ರ ಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತೆರೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಳು)

ಚತುರಿಕೆ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಇದೊ ಶಕುಂತಲೆಯ ಭಾವಚಿತ್ರವು.
(ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು)

ವಿದೂ—ಭಾವು! ಮಿತ್ರನೇ, ಭಾವು! ಈ ಭಾವಚಿತ್ರವು ಮಧುರಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ
ನೋಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರ ಹಳ್ಳತಿಟ್ಟಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು
ಎಡಹುವಹಾಗಿದೆ.

ಸಾನುಮತಿ—ಅಹ! ಈ ರಾಜಕುಟುಂಬದ ಚಿತ್ರಕಲಾಕುಶಲತೆಯು ಆಶ್ಚರ್ಯ
ಕರವಾದುದು. ನನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ಭಾವಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ಎಂತೆಂತು ತಿದ್ದ ವೇಳ್ಕುಮ
ದಂತಂತುಟು ಚಿತ್ರದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದಲ್ ಒಕ್ಕುಂ |
ಅಂತಾದೊಡಮಾ ಚಿತ್ರದೇ
ಕಾಂತೆಯ ಲಾವಣ್ಯಮಿನಿಸೆ ಸಂಗಡಿಸಿಕ್ಕುಂ || ೧೪೫ ||

ಸಾನು—ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಇವನ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೂ ನಿರಹಂ
ಕಾರಕ್ಕೂ ಇವನು ಅಡಿದ್ದು ಸರಿಯಾದದ್ದು.

ವಿದೂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಇಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಉತ್ತಮಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಾಣುವರು ;
ಇವರೆಲ್ಲರೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವರು ; ಇವರಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಲೆ
ಯಾರು ?

ಸಾನು—ನನ್ನ ಸಖಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಇವನು ಅರಿತವನೇ ಅಲ್ಲ. ಇವನ
ಕಣ್ಣುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುದು ವೃಥಾ.

ರಾಜಂ—ಇವರಲ್ಲಿ ಶಕುಂತಲೆ ಯಾರು ? ನೀನೇ ಹೇಳು.

ವಿದೂ—ಇದೋ ಸಡಿಲಿದ ಎಣೆಗಂಟಿನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಜಾರಿದ ಕುಸುಮಗಳುಳ್ಳ
ಮುಡಿಯಿಂದಲೂ, ಹೊಮ್ಮಿದ ಬೆಮರಿಸ ಹನಿಗಳುಳ್ಳ ಮುಖದಿಂದಲೂ, ಆಯಾಸ
ದಿಂದ ನೀಡಿರುವ ಬಾಹುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಜಲಸೇಚನೆಯಿಂದ ಮನೋಹರ
ವಾದ ಎಳೆಯ ಚಿಗುರುಗಳುಳ್ಳ ಮಾವಿನಮರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಳಲಿದವಳಂತೆ
ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈಕೆ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಲೆ. ಉಳಿದವರು ಸಖಿಯರೆಂದು
ಊಹಿಸುವೆನು.

ರಾಜಂ—ನೀನು ನಿಪುಣನು ; ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಭಾವಚಿತ್ರೆ ಇರುವುದು ನೋಡು.

*ಕಂದ || ಬರೆದೀ ಚಿತ್ರದೇ ಬಿಮರಿದ

ಬೆರಳಿಟ್ಟಿಡೆ ಮಲಿನಮಾಗಿ ಕಾಣ್ವುದು ಕದಸಿಂ |

ದುರುಳಿದ ಕಂಬನಿ ಬಣ್ಣಂ

ಪರೆದಿಪ್ಪುದರಿಂ ವಿಭಾವಿಸಲ್ಪಡೆಯೆನಿಕುಂ

|| ೧೪೬ ||

ಎಲೆ ಚತುರಿಕೆ, ಏನೋದಾಸ್ಸದವಾದ ಈ ಚಿತ್ರವು ಅರ್ಧ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಡೆ, ಬಣ್ಣಿಗಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಚತುರಿಕೆ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಮಾಧವ್ಯನೇ, ನಾನು ಬಣ್ಣದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತರುವವರೆಗೂ ಈ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿರು.

ರಾಜಂ—ನಾನೇ ಇದನ್ನು ಹಿಡಿದಿರುವೆನು. (ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವನು)

(ಚತುರಿಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

ಕಂದ || ಬಳಿಗೈತಂದಿನಿಯಳನಂ

ದುಳಿದೀಬರೆದವಳೆಂದು ಬಹುಮತಿಸುವ ನಾಂ |

ವೊಳೆಯಂ ದಾಂಟಿ ಬಳಿಕ್ಕಂ

ಕೆಳೆಯನೆ ಬಯಸಿದವೆನಕಟ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯಂ

|| ೧೪೭ ||

ವಿದೂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ನಿಜ, ಈತನು ಕೊಳೆಯನ್ನು ದಾಂಟಿ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯನ್ನು ಬಯಸಿದನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯತಕ್ಕದ್ದು ಇನ್ನು ಬೇರೆ ಏನಿರುವುದು ?

ಸಾನು—ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವು ನನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಬೇಕಾದುದೋ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಯಸಿರಬಹುದು.

ರಾಜಂ—

ವೃತ್ತ || ಮರಲೋಗಾಡುವಂಚೆಗಳೆನೊಪ್ಪುವ ಮಾಲಿನಿಯಂ ಮೃಗಾಳಿ ಪ

ಟ್ಟಿರೆ ಕರಮೊಪ್ಪುತಿರ್ಪ ತುಹಿನಾದ್ರಿಯ ತಪ್ಪಲನಾದ್ರವಲ್ಕುಬಂ |

ರಾಗ—ಫರ್ಜ.

ಆದಿತಾಳ.

ಪರಿಕಿಸಿ ನೋಡೈ ನಿಜಸಖಿಯಾ || ಪ || ಕರದಿ ನಾನೇ ಬರೆದಿಹ ಶಶಿಮುಖಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ || ಅನು || ಕರೆಯಿದು ಬೆವರಿದ | ಬೆರಳನು ನಾನಿ | ಲ್ಲಿರಿಸಿದಕಾರಣ | ಮೆರೆವುದು ತಿಳಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ || ಪರಿಕಿಸಿ || ೧ || ಬರೆಪದೆ ಬಣ್ಣವು | ಪರೆಯೆ ಕಪೋಲದಿಂ | ದುರುಳಿದ ಕಂಬನಿ | ಗುರುತಿದೊ ತಿಳಿಯಾ ಸಖಿಯಾ || ಪರಿಕಿಸಿ || ೨ || ಬರೆವಾಗೆನ್ನಯ | ಕರಕಂಪನದಿಂ | ಗೆರೆಯಿದು ವಕ್ರವಾ | ಗಿರುವುದು ತಿಳಿಯಾ | ಸಖಿಯಾ || ಪರಿಕಿಸಿ || ೩ ||

ಧುರತರುಮೂಲದೊಳ್ ಹರಿಣಶೃಂಗದೆ ತನ್ನಯ ವಾಮನೇತ್ರಮಂ
ತುರಿಸುತುಮಿರ್ವ ಪೆಣ್ಣಿ ಗಮುಮಂ ಬರೆಯಲ್ಕಿದರಲ್ಲಿ ನಾಂಱಿಪೆಂ ||

ವಿದೂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಹಾಗಾದರೆ ಈತನು ಈ ಚಿತ್ರಪಟದಲ್ಲಿ ಜೋಲು
ಗಡ್ಡದ ಋಷಿಗಳ ಗುಂಪನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ನಾನು ಶಕುಂತಲೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ಅಲಂಕಾರವನ್ನು
ಬರೆಯಬೇಕೆಂದಿದ್ದು ಮರೆದೆನು.

ವಿದೂ—ಅದೇನು ?

ಸಾನು—ವನವಾಸಕ್ಕೂ ಕೋಮಲತ್ವಕ್ಕೂ ಯಾವುದು ತಕ್ಕುದೋ ಅದು.

ರಾಜಂ—

೦ ವೃತ್ತ || ತೊಳಪ ಕದಂಪಿಸೋಳೆಳಲುತೊಪ್ಪಿರೆ ಕೇಸರಮುಳ್ಳರಲ್ದು ಕಂ
ಗೊಳಿಪ ಶಿರೀಷವೃಂತಮನೊಡರಿ ದುದಿಲ್ಲ ಕೊಡಂಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಣ್ |
ವಿಳಸಿತಶಾರದೇಂದುರುಚಿಕೋಮಳಬಾಳವ್ಯುಣಾಳಸೂತ್ರಮಂ
ಕಳಶಕುಚಾಂತರಸ್ಥಲದೊಳಾಗಿ ಸಲಿಲ್ಲ ಕುರಂಗನೇತ್ರಿಯಾ || ೧೪೯ ||

ವಿದೂ—ಎಲೈ, ಇದೇನು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಶಕುಂತಲೆಯು ಕೆಂದಾವರೆಯ ಎಸಳಂತೆ
ಶೋಭಿಸುವ ತನ್ನ ಹಸ್ತಾಗ್ರದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅತಿ ಭೀತಳಾದಂ
ತಿರುವಳು? (ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಅಹ! ಪುಷ್ಪಾಸವವನ್ನು ಕಳುವ ತೊತ್ತಿನ ಕೂಸಾದ
ಈ ದುರುದಂಬಿ ತುಂಬಿಯು ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಈಕೆಯ ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಗುವುದು.

ರಾಜಂ—ಈ ದುಷ್ಟಭೃಂಗವನ್ನು ಅಟ್ಟು.

ವಿದೂ—ದುಷ್ಟಶಿಕ್ಷಕನಾದ ನೀನು ತಾನೇ ಇದನ್ನು ಅಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ
ಸಮರ್ಥನು.

ರಾಜಂ—ಯುಕ್ತ. ಎಲೈ ಕುಸುಮಲತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅತಿಥಿಯೆ,
ವಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ?

ಕಂದ || ಕುಸುಮದೊಳಿರ್ಪಿ ಮಧುಕರಿ

ಪಸಿದುಂ ಪಾರ್ದವುದು ನಿನ್ನನನುರಕ್ತತೆಯಿಂ |

ದಿಸಕಮಿಗೆ ಮಧುರತರಮಧು

ರಸವಂ ಪೋ ನಿನ್ನನುಳಿದು ಸೇವಿಸದಲೈ

|| ೧೫೦ ||

ಸಾಸು—ಈಗ ಇದು ವಿನಯದೊಡನೆ ನಿವಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತಲ್ಲವೆ ?

ವಿದೂ—ಈ ಜಾತಿ ಎಷ್ಟು ಅಟ್ಟಿದರೂ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಬಹುಕಟ್ಟದ್ದು.

ರಾಜಂ—ಹಾಗೋ ! ಎಲೆ ತುಂಬಿಯೆ, ನನ್ನಾ ಜ್ಞೆಯಂತೆ ನೀನು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ಕೇಳು :

ವೃತ್ತ || ಸೋಯಿಸದಿರ್ಪ ಬಾಲತರುಪ್ಪವದಂತೆ ಮನೋಜ್ಞಮಾದ ಮ

೦೬ ಶ್ರೇಯಸಿಯಿಂಪುವೆತ್ತ ತುಟಿಯಂ ದಯೆಯಿಂದಮೆ ಪೀರ್ದೆನಲ್ಲೆ ಪು |

ಪ್ಪಾಯುಧಕೇಳಿಯೋಳೆಲೆ ಮಧುಪ್ರತ ಸೇನದ ಸೋಂಕೆ ನಿನ್ನ ಕೇಳೆ

ತೋಯಜಗರ್ಭಮೆಂದೆಸಿಪ ಬಂಧನಮಂದಿರಕಿಂದು ಸೇರಿಪೆಂ || ೧೫೧ ||

ವಿದೂ—ಇಂತಹ ಕ್ರೂರಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಭಯಪಡದೆ ಇದ್ದೀತೆ ! (ನಕ್ಕು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈತನು ಈಗ ಉನ್ಮತ್ತನಾದನು ; ನಾನು ಕೂಡ ಈತನ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಈ ತೆರನಾದೆನು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಎಲೈ ಇದು ಚಿತ್ರವಲ್ಲವೇ ?

ರಾಜಂ—ಎನು ?

ಸಾಸು—ನಾನು ಕೂಡ ಈ ವರೆಗೂ ಚಿತ್ರವೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ ; ಇನ್ನು ಬರೆದುದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಿಗಿ ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಈತನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು ?

ರಾಜಂ—ಇದೇನು ? ತಪ್ಪು ಹಿಡಿಯುವ ನಿನ್ನ ಗುಣವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ !

ಕಂದ || ಇನಿಯಳೆ ನಿಜಮೆನ್ನುತೆ ದ

ಶ್ವನಸುಖವಂ ತನ್ಮಯತೆಯುಸೊಂದಿದ ಮನದಿಂ |

ದನುಭವಿಸೆನಗವಳಂ ನೀಂ

ನೆನವಿತ್ತೇಂ ಮಗುಳ್ಳು ಚಿತ್ರಗತೆಯಂ ಗೈದೈ || ೧೫೨ ||

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಿಡುವನು)

ಸಾಸು—ಪೂರ್ವಾಪರವಿರೋಧಿಯಾದ ಈ ವಿಧಾನಮಾರ್ಗವು ಅಪೂರ್ವವಾದುದು !

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೇಗೆ ಅನುಭವಿಸಲಿ ?

ಕಂದ || ಕನಸಿನೊಳವಳಂ ಕೂಡುವೆ

ನೆನೆ ಬಾರದು ನಿದ್ರೆ ಚಿತ್ರಗತೆಯಾದಳುಮಂ |

ಮನವಾರಿ ನೋಳ್ವೆನೆನೆ ಕಂ

ಒನಿಯೆಡೆಗುಡದಿವು ದಿನ್ನದೇಗೈದವೆನಾಂ

|| ೧೫೩ ||

ಸಾಸು—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ, ಶಕುಂತಲೆಯ ನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ದುಃಖವನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದೆ.

(ಚತುರಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಚತುರಕೆ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಜಯಶೀಲನಾಗು! ಜಯಶೀಲನಾಗು! ಬಣ್ಣದ ಪಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಈ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದೆನು.

ರಾಜಂ—ಆಮೇಲೆ ?

ಚತುರಕೆ—ತರಳಿಕೆಯೊಡನೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಸುಮತೀದೇವಿಯು ಅದನ್ನು ನಾನೇ ಆರ್ಯವುತ್ರನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು.

ವಿದೂ—ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನೀನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ!

ಚತುರಕೆ—ಮರದ ಕೊಂಬಿಗೆ ತಗುಲಿದ ದೇವಿಯ ಮೇಲುಮುಸುಕನ್ನು ತರಳಿಕೆಯು ಬಿಡಿಸುವುದರೊಳಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು.

ರಾಜಂ—ದೇವಿ ಬರುವಳು; ಆಕೆ ಬಹಳ ಮಾನಗರ್ವಿತೆ; ನೀನು ಈ ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊ.

ವಿದೂ—ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊ ಎನ್ನುವುದಿರಲಿ; ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೋ ಎನ್ನು. (ಎಂದು ಚಿತ್ರಪಟವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಎದ್ದು) ನೀನು ದೇವಿಯ ಕಲಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಆಮೇಲೆ ಮೇಘಪ್ರತಿಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕೂಗು. (ಎಂದು ಹಿಡುಹೋಗುವನು)

ಸಾಸು—ಈತನು ಮತ್ತೊಬ್ಬಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾದರೂ ಮೊದಲನೆಯವಳ ಪುರಸ್ಕಾರವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಮೈತ್ರಿಯು ಸ್ಥಿರವಾದದ್ದು.

(ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರತೀಹಾರಿ ಬರುವಳು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಮಹಾರಾಜನೇ, ಜಯಶೀಲನಾಗು! ಜಯಶೀಲನಾಗು!

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ನೀನು ಬರುವಾಗ ಮಧ್ಯಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ?

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಕಂಡೆನು; ರಾಣಿಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು.

ರಾಜಂ—ಕಾರ್ಯಜ್ಞಳು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಡೆಯನ್ನು ಮಾಡಳು.

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ದ್ರವ್ಯಸಮೂಹದ ಗಣನಾಬಾಹುಳ್ಯದಿಂದ ನಾಗರಿಕನ ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದೆನು ; ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮಹಾರಾಜನು ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕು—ಎಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಾನೆ.

ರಾಜಂ—ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಈಕಡೆ ತೋರಿಸು. (ಪ್ರತೀಹಾರಿ ತೋರಿಸುವಳು) (ಓದಿಕೊಂಡು) ಏನು, ಸಮುದ್ರವ್ಯವಹಾರಿಯಾದ ಧನಮಿತ್ರನೆಂಬ ವಣಿಜನು ಹಡಗು ಮುಳುಗಿ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದನು ; ಈತನು ಪುತ್ರಸಂತನಲ್ಲ ; ಮತ್ತು ದುಃಖಿತನು. ಅವನ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಅರಸನಿಗೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಮಂತ್ರಿಯು ಬರೆದಿರುವನು. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದು ಕಷ್ಟವಲ್ಲವೆ ? ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಆ ವಣಿಜನು ಧನಿಕನಾದ ಕಾರಣ ಬಹುಮಂದಿ ಪತ್ನಿಯರಬೇಕು ; ಆತನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಯಾವಳಾದರೂ ಒಬ್ಬಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಚಾರಿಸು.

ಪ್ರತೀ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಸಾಕೇತಸೆಟ್ಟಿಯ ಮಗಳಾದ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಈಗ ಪುಂಸವನಕರ್ಮ ನಡೆದಿರುವುದೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು.

ರಾಜಂ—ತಂದೆಯ ದ್ರವ್ಯಕ್ಕೆ ಗರ್ಭಕ್ಕೂ ಬಾಧ್ಯತೆಯುಂಟಲ್ಲವೆ ? ನಡೆ, ಈ ಮಾತನ್ನು ಅಮಾತ್ಯನಿಗೆ ಹೇಳು.

ಪ್ರತೀ—ಮಹಾರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯಾದಂತೆ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವಳು)

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಇಲ್ಲಿ ಬಾ.

ಪ್ರತೀ—ಇದೋ ಬಂದೆನು.

ರಾಜಂ—ಸಂತತಿ ಉಂಟು, ಇಲ್ಲ, ಎಂಬುದರಿಂದೇನು ?

ಕಂದ || ಜನರಾವಾವ ಸುಬಾಂಧವ

ಜನಮನಗಲ್ಲಿ ಪುರದವರ್ಗ ಪಾಪಂ ಪೆರಗಂ |

ದೆಸಿರಲಾಯಾಬಾಂಧವ

ನೆಸಿಪಂ ದುಷ್ಯಂತನೆಂದು ಸಾರುಗೆ ಪುರದೊಳು || || ೧೫೪ ||

ಪ್ರತೀ—ಹೀಗೆ ತಾನೆ ಸಾರತಕ್ಕದ್ದು ? (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದ ಮಳೆಯಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಮಾತ್ಯನು ಕೊಂಡಾಡಿದನು.

ರಾಜಂ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು) ಎಲಾ, ಹೀಗೆ ಸಂತತಿಯಿಲ್ಲದ ಕುಲಗಳ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಮೂಲಪುರುಷರ ಅವಸಾನದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯರನ್ನು ಸೇರುವುವು ! ನನ್ನ ಪುರುಷವಂಶದ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಕೊನೆಗೆ ಇದೇ ಗತಿ ತಾನೆ !

ಪ್ರತೀ—ಅಮಂಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ !

ರಾಜಂ—ಕೈಸೇದಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸು.

ಸಾನು—ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ, ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈತನು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ರಾಜಂ—

*ಕಂದ || ಸಮಯದೊಳೆ ಬಿತ್ತಿ ಬೀಜವ

ನಮಿತಫಲಂಗುಡುವ ಪೊಲನನುಳಿಯುವ ತೆರದಿಂ |

ದಮಮ ಬಸಿರಾಂತ ಮತ್ಕುಲ

ಸಮೃದ್ಧಿ ಕಾರಣೆಯ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನುಳಿದೆಂ

|| ೧೫೫ ||

ಸಾನು—ನಿನ್ನ ಸಂತತಿಯು ಈಗ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗುವುದು.

ಚತುರಕೆ—(ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ವಣಿಜನ ಪೃತ್ಯಂತದಿಂದ ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜನ ದುಃಖವು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಯಿತು. ಈತನನ್ನು ಸಂತ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಘ ಪ್ರತಿಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಿಂದ ಆರ್ಯನಾದ ಮಾಧವ್ಯನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಾ.

ಪ್ರತೀ—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. (ಎಂದು ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

ರಾಜಂ—ಆಹ ! ದುಷ್ಯಂತನ ಪಿತೃಗಳು ಸಂದೇಹಗ್ರಸ್ತರಾದರು.

ಎಕೆಂದರೆ—

ಕಂದ || ಕುಂಬಿನಿಯೊಳೆಮ್ಮ ಕುಲದೆ ತಿ

ಲಾಂಬುವ ಮುಂದಕಟ ಕುಡುವನಾವನೆಸುತ್ತಂ |

ನಾಂ ಬಿಡೆ ಪುತ್ರವಿಹೀನಂ

ಕಂಬನಿದೊಳೆದುಳಿದ ಜಲವ ಪಿತೃಗಳ್ ವೀರ್ವರ್

|| ೧೫೬ ||

(ಹೀಗೆಂದು ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು)

ಚತು—(ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು) ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಸಂತ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಂತ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

*ರಾಗ—ಆನಂದಭೈರವ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಫಲವೇನನ್ನು | ಹಲುಬಿದರಕಟನಾಂ ಒಂದೇ ಚಿತ್ತದೊಳು || ಪ || ಬಳಿಗೆ ತಾನೈತಂದ |
ಕುಲವೃದ್ಧಿಹೇತುವಾ | ದಳಕುಂತಲೆಯನು ನಾಂ | ತಿಳಿಯದುಳಿದಮೇಲೆ || ಅ || ಬಿತ್ತಿ ಬೀಜವ
ಕಾಲದಿ ಫಲವೀವ | ಹೊಲನನರದುಳವ | ಮತ್ತನಂದದಿ ಮುದ | ವೆತ್ತು ಕೂಡಿದ ಸತಿ | ಹೊತ್ತು
ಗರ್ಭವ ಬರೆ | ಗೊತ್ತರಿಯದಮೇಲೆ || ೧ ||

ಸಾನು—ಹಾಹಾ! ತೆಗೆತೆಗೆ! ದೀಪವಿದ್ದರೂ ಮರೆಯ ದೋಷದಿಂದ ಅಂಧ ಕಾರವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ನಾನು ಈಗಲೇ ಇವನನ್ನು ಸಂತ್ಸುಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು; ಅಥವಾ ಹವಿರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ರೆಂದು ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸಂತ್ಯೆಸುತಿರುವ ಇಂದ್ರಜನಿನಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೂ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದೇ ಯುಕ್ತ. ಈ ಮಹಾರಾಜನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಿಯಸಖಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಸಂತ್ಯೆಸುವೆನು. (ಎಂದು ವೋಮೆಯಾನದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವಳು)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಬದುಕಿಸು! ಬದುಕಿಸು!

ರಾಜಂ—(ಮೂರ್ಛೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಓಹೋ! ವಾಙ್ಮನ ದೀನಧ್ವನಿಯಂತಿರುವುದು! ಯಾರಲ್ಲಿ?

(ಪ್ರತೀಹಾರಿ ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದು)

ಪ್ರತೀಹಾರಿ—ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಾಸ್ಪದನಾದ ಮಿತ್ರನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು, ರಕ್ಷಿಸು!

ರಾಜಂ—ಮಾಣವಕನನ್ನು ಪರಾಭವಿಸಿದವರು ಯಾರು?

ಪ್ರತಿ—ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಭೂತವು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮೇಘಪುತ್ರಚ್ಛಂದವೆಂಬ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು.

ರಾಜಂ—ಹೀಗೆನ್ನಬೇಡ, ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಭೂತಗಳ ಕಾಟವುಂಟೆ? ಅಥವಾ—

ಕಂದ || ತಿಳಿಯಲ್ ನಿಜಪ್ರಮಾದ

ಸ್ವಲಿತಮನೇ ಶಕ್ಯಮಲ್ಲಮನುದಿನಮೆನಲಿ |

ನ್ನುಳಿದವರದಾವ ಪಥದೊಳ

ಚಲಿಸುವರೆಂಬುದನೆ ತಿಳಿಯೆ ಶಕ್ತನದಾವಂ

|| ೧೫೩ ||

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಹಾ! ಮಿತ್ರನೆ, ಬದುಕಿಸು! ಬದುಕಿಸು! ಹೇಗೆತಾನೆ ಭಯಪಡದೆ ಇರಲಿ! ಇವ ನಾವನೋ ಒಬ್ಬನು ನನ್ನ ಕತ್ತನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲನ್ನು ಮುರಿಯುವಂತೆ ಮುರಿಯುವನು.

ರಾಜಂ—(ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡಿ) ಧನುಸ್ಸೆಲ್ಲಿ ?

(ಯವನಿಕೆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು)

ಯವನಿಕೆ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಇದೋ, ಅಂಗುಲಿತ್ರಾಣದೊಡನೆ ಕೂಡಿದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು.

(ರಾಜನು ಬಾಣಸಮೇತವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು)

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಕಂದ || ಗಳಶೋಣಿತಕೆಳಗಿದ ಪೆ

ಬುಲಿ ಪಶುವಂ ಮುರಿಯುವಂತೆ ಮುರಿಯುವೆ ನಿನಂ |

ಸಲಹುಗೆಯಾರ್ತರ ಭಯಮಂ

ತೊಲಗಿಸೆ ಕಾರ್ಮುಕವನಾಂತ ದುಷ್ಯಂತಸ್ತಪಂ || ೧೫೮ ||

ರಾಜಂ—(ಕೋಪಗೊಂಡು) ಇದೇನು! ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನೆತ್ತಿ ಆಡುವನು. ರಾಕ್ಷಸಾಧಮನೆ, ನಿಲ್ಲು! ನಿಲ್ಲು! ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಮುರಿಯುವೆನು. (ಎಂದು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ) ಎಲೆ ವೇತ್ರವತಿ, ಸೋಪಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸು.

ವೇತ್ರವತಿ—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ, ಇತ್ತಿತ್ತ ದಯಮಾಡಬೇಕು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಬೇಗನೆ ಸಂಗಡ ಹೋಗುವರು)

ರಾಜಂ—(ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲೂ ನೋಡಿ) ಈ ಉಪ್ಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ !

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ)

ಬದುಕಿಸು! ಬದುಕಿಸು! ನೀನು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುವೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕಾಣೆ; ಬೆಕ್ಕಿನ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇಲಿಯಂತೆ ನಾನು ಬದುಕುವುದರಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನು ತೊರೆದೆನು.

ರಾಜಂ—ಎಲಾ ತಿರಸ್ಕರಣೀಗರ್ವಿತನೇ, ನನ್ನ ಅಸ್ತ್ರವು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವುದು; ಈಗ ನಿಲ್ಲು; ಆ ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಡುವೆನು, ಯಾವ ಅಸ್ತ್ರವು

ಕಂದ || ಕೊಲುವುದೊ ವಧ್ಯನೇ ನಿನಂ

ಸಲಹುವುದೋ ರಕ್ಷಣೀಯನಾದಾದ್ವಿಜನಂ |

ಕಲಹಂಸಂ ಪಾಲಂ ಕೊಂ

ಡುಳಿವಂತಿರೆ ಪಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ನೀರಂ || ೧೫೯ ||

(ಎಂದು ಅಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೊಡುವನು)

(ಅನಂತರ ವಿದೂಷಕನನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮಾತಲಿಯೂ ವಿದೂಷಕನೂ ಬರುವರು)

ಮಾತಲಿ—

*ಕಂದ || ಸುರಪಂ ನಿಜಶರಕಸುರರ

ಗುರಿಗೈದಿರ್ಪಂ ಗಡವರೊಳೆಳೆಯಾಧನುವಂ |

ನೆರೆ ಬೀಳ್ವುವ ಸಖರೊಳ್ ಸಂ

ತರ ಕರುಣಾದೃಷ್ಟಿ ಬೀಳವಲೆ ಕೂರ್ಗಣೆಗಳ್ || ೧೬೦ ||

ರಾಜಂ—(ಬಾಣವನ್ನು ಇಳಿಸಿ) ಎಲೈ ಇಂದ್ರಸಾರಥಿಯಾದ ಮಾತಲಿಯೆ, ನಿನಗೆ ಸುಖಾಗಮನವೇ ?

ವಿದೂ—ಯಾಗದ ಪಶುವನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡುವಂತೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸೆಮಾಡಿ ದವನನ್ನು ಈತನು ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಯಿತು !

ಮಾತಲಿ—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ ಕೇಳು ; ನನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಒಂದು ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ರಾಜಂ—ಇದೋ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.

ಮಾತ—ಕಾಲನೇಮಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ ದುರ್ಜಯರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ರಾಕ್ಷಸರುಂಟಷ್ಟೆ.

ರಾಜಂ—ನಾರದರ ಮುಖದಿಂದ ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕೇಳಿರುವೆನು.

ಮಾ—ಕಂದ || ಸುರಪಂ ತಾಂ ಗೆಲಲಾರದ

ದುರುಳರ ಬಂಹಿಸಲೈ ಶಕ್ತನೆನ್ನುತೆ ನಿನ್ನಂ |

ಸ್ಮರಿಸಿದನಿರುಳಿನ ತಮವಂ

ಪರಿಹರಿಸಲಶಕ್ತನರ್ಕನಿಂದುವೆ ಶಕ್ತಂ || ೧೬೧ ||

ಇಂದ್ರಮಿತ್ರನಾದ ನೀನು ಧನುರ್ಧಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರರಥವನ್ನೇರಿ ಈಗಲೇ ವಿಜಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಬೇಕು.

ರಾಜಂ—ಇಂದ್ರನ ಈ ಸಂಭಾವನೆಯಿಂದ ನಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ಆಯಿತು, ಈ ಮಾಧವ್ಯನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಡೆಸಿದೆ ?

* ರಾಗ—ಜುಂಜೋಟಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ಏನಿದೇನು ನಿನ್ನ ನಡತೆ | ಮಾನವೇಂದ್ರನೆ || ದೀನರಕ್ಷಣಾದಿಗುಣವಿ | ತಾನಸಾಂದ್ರನೆ || ೧ ||
ಅರಸನೆ ಸುರಪತಿಯು ನಿನ್ನ | ಶರಕೆ ದೈತ್ಯರ || ಗುರಿಯ ಗೈದಿರುವನವನುರುಹು ನರವರಾ || ೨ ||
ಇಷ್ಟರೊಳ್ ಪ್ರಸಾದಸ್ಮಯ್ಯ | ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲದೆ | ವಿಷ್ಣುಪತಿ ಪೇಳು ಬಾಣ | ವೃಷ್ಟಿ ಬೀಳುವದೆ || ೩ ||

ಮಾ—ಅದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು, ಕೇಳು. ಯಾವ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೋ ಆಯುಷ್ಮಂತನಾದ ನೀನು ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನಗೆ ಕೋಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದೆನು.

ಕಂದ || ಜ್ವಲಿವುದು ಶಿಖಿಯಂಧನಗಳ

ಸಲುಗಿಸೆ ಕಣಕಿದೊಡೆ ಹಡೆಯನತ್ತವುದುರಗಂ |

ಸಲೆ ಕೋಪಮನಾಗಿಸಿದೊಡೆ

ಸಲುಗುಂ ನಿಜಧೈರ್ಯಗುಣಕೆ ಜನಸುಂದು ಸಾಜಂ || ೧೬೨ ||

ರಾಜಂ—ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದು ಯುಕ್ತ. (ಮರೆಯಲ್ಲಿ) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ, ಇಂದ್ರನಾಜ್ಞೆಯು ಮಾರತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಅಸಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸಿ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳು :—

ಕಂದ || ಧರೆಯಂ ನಾಂ ಬರ್ಪನ್ನಂ

ಪರಿಪಾಲಿಸುತಿರ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮತಿ ತಾನೆನ್ನೀ |

ತಿರುವೇರಿಸಿದ ಶರಾಸನ

ಮಿರದಾದತ್ತಿತರಕಾರ್ಯದೊಳಗಾಸತ್ತಂ || ೧೬೩ ||

ವಿದೂ—ಮಹಾರಾಜನಾಜ್ಞೆ ಯಾದಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮಾ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ರಥವನ್ನು ಹತ್ತು.

(ರಾಜನು ರಥಾರೋಹವನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುವನು)

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೊರಟುಹೋಗುವರು)

ನ ಪ್ರಮಾಂಕಂ

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆಕಾಶಗಮನದಿಂದ ರಥಾಸೂತನಾಗಿ ರಾಜನೂ ಮಾತಲಿಯೂ ಬರುವರು)

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಇಂದ್ರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸರನೇರಿಸಿದರೂ ಆತನು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ಅಂತಹ ಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ತಕ್ಕವನಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಮಾ—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ, ಇಂದ್ರನೂ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸುವನು.

ಕಂದ || ಸುರಪನೊಳೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂ ಮುಂ

ಪರಚಿಸಿದುಪಕೃತಿಯನ್ನಮೆಂದೆಣಿಸುವೆ ನೀಂ |

ಪರಿಗಣಿಸನವನುಮಾಸಿ

ನುರುಶೌರ್ಯಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಗೈದ ಬಲುಮನ್ನಣೆಯುಂ || ೧೬೪ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಹಾಗಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಮನ್ನಣೆಯು ನನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಕೂಡ ವಾರಿದುದಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ. ದೇವತೆಗಳ ಮುಂದೆ ನನ್ನನ್ನು ಅರ್ಧಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ—

ಕಂದ || ಕೇಳಲೆಕಸುವ ಚಯಂತನ

ನಾಲೋಕಿಸಿ ನಗುತುಮುರದ ಹರಿಚಂದನದಿಂ |

ಮೇಳೈಸಿದ ಮಂದಾರದ

ಮಾಲೆಯನೆನ್ನಯ ಕೊರಲೈ ಧರಿಸಿದನಿಂದ್ರಂ || ೧೬೫ ||

ಮಾ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ, ನೀನು ಸುರೇಶ್ವರನ ಯಾವ ಮನ್ನಣೆಗೆ ತಾನೆ ಯೋಗ್ಯನಲ್ಲ? ನೋಡು—

ಕಂದ || ಸುರಪುರಕಂಟಕರಿಸಿದ

ಸುರರಿಪುಗಳೆನಿರ *ದೆ ತೊಕ್ಕು ವಿವರಡೆ ಧರಣೀ |

ಶ್ವರ ನಿನ್ನ ಶಿಲೀಮುಖಮುಂ

ನರಸಿಂಹನ ಸಮಿತವರ್ವಮೆನಿಸಿದ ನಖಮುಂ

|| ೧೬೬ ||

ಮಾ—ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನ ಮಹಿಮೆಯೆ ಕೊಂಡಾಡತಕ್ಕದ್ದು—

* ಪಾ. ದಿವಿರಡತೊಳ್ಳು ವು.

ಕಂದ || ಘನಕಾರ್ಯದೊಳಂ ಸಾಧಕ
 ರೆನಿಸರ್ ಭೃತ್ಯರ್ಕಳೆಂಬುದಾಳ್ವರ ಸಂಭಾ |
 ವನೆಯ ಗುಣಂ ದಿನಮಣಿಯರು
 ಣನ ಮುಂದಿಡದೊಡವನೆಂತು ತಮಮಂ ತೂಳ್ವಂ || ೧೬೭ ||

ಮಾ—ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಸರಿಯೆ. (ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ) ಎಲೈ
 ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇದೋ, ಸ್ವರ್ಗದ ಹಿಂಭಾಗವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರುವ ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯ
 ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೋಡು—

ಕಂದ || ಸುರಸುಂದರಿಯರ್ಕಳ್ ಸಿಂ
 ಗರಗೊಂಡುಳುಸಿದ್ ಬಣ್ಣದಿಂ ಕಲ್ಪಲತಾಂ |
 ಒರದೊಳ್ ದಿವಿಚರ್ ನಿನ್ನಯ
 ಚರಿತ್ರೆಯಂ ಗಾನಯೋಗ್ಯಮಾಗಿದೆ ಬರೆವರ್ || ೧೬೮ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ರಾಕ್ಷಸರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದ ನಾನು
 ನಿನ್ನೆಯ ದಿವಸ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಹತ್ತುವಾಗ ಸ್ವರ್ಗದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ
 ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಸಪ್ತವಾಯುಗಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟನೆಯ ವಾಯುವಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ
 ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆವು ?

ಮಾ—ಕಂದ || ದಿವಿಜಾಪಗೆಯಂ ತಾಳು
 ತ್ತವೆ ದಿವದೆ ವಿಭಕ್ತರಶ್ಮಿಯಾಗಲ್ ತಾರಾ |
 ನಿವಹವ ನಡೆಯಿಸ ಪರಿವಹ
 ಪವನನ ಮಾರ್ಗವಿದು ವಿಷ್ಣುವಿಕ್ರಮಪೂತಂ || ೧೬೯ ||

ರಾಜಂ—ಅದರಿಂದಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಅಂತರಂಗವು ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ
 ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಿತು. (ರಥಚಕ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಈಗ ನಾವು ಮೇಘಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ
 ಇಳಿದೆವು.

ಮಾ—ಅದನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿದೆ ?

ರಾಜಂ—

ವೃತ್ತ || ಅರವಿವರಂಗಳೊಳ್ ನುಸುಳ್ಳ ಚಾತಕಸಂಕುಲದಿಂ ತಟಿತ್ವಭಾ
 ಪರಿವೃತಮಾದ ವಾಜಿಗಳ ವಂಗಡದಿಂದಮುಮಂಬುಪೂರಿತೋ |

ದರಮೆನಿಸಂಬುದಾವಳಿಯ ಮೇಗಡೆ *ಯೈತರುತಿರ್ಪ ಪಾಂಗ ಶೀ
ಕರದೊಳೆ ನಾಂದ ನೇಮಿಗಳನಾಂತ ಭವದ್ರಥಮಿಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಕುಂ || ೧೭೦ ||

ಮಾ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾದಕೂಡಲೆ ನಿನ್ನ ಆಳಿಕೆಯ
ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಯುವೆ.

ರಾಜಂ—(ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಅತಿವೇಗವಾಗಿ ಇಳಿಯು
ವುದರಿಂದ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕವು ನೋಡಲು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು ; ಹಾಗೆಯೇ
ಸರಿ—

ವೃತ್ತ || ಇಳೆಗೆತ್ತರ್ಪಗಶ್ಯಂಗದಿಂದಿಳಿವವೋಲೋರ್ಕುಂ ದಳಾಭ್ಯಂತರಂ
ಮೈ ಗಳೊಳಾಳ್ದಂಗವ ಮಾಣ್ಣುವಲ್ತೆ ನೆಗೆದಾಸ್ಕಂಧಂಗಳಿಂ ವೃಕ್ಷಗಳ್ |
ತಳೆಗುಂ ತೋರ್ದೆಯ ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದು ಬತ್ತಿತ್ತೆಂಬವೋಲಿದ್ ಪೆ
ಬೋಳೆ ಮತ್ಪಾರ್ಪವನೊಂದಿಪಂತಿರೆಸೆಗುಂ ಮತ್ಪೋರ್ವ ತಾನೊ
ವರ್ನಿಂ ||

ಮಾ—ಜೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ! (ಎಂದು ಬಹುಮಾನದೊಡನೆ ನೋಡಿ) ಆಹ!
ಭೂಮಿಯು ಬಹು ರಮಣೀಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಪೂರ್ವಸಮುದ್ರದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದ
ವರೆಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಮೇಘಮಂಡಲದಂತೆ ಸುವರ್ಣರಸವನ್ನು
ಸೂಸುವ ಈ ಪರ್ವತ ಯಾವುದು ?

ಮಾ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇದು ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿ ಕರವಾದ ಹೇಮಕೂಟವೆಂಬ
ಕಿಂಪುರುಷ ಪರ್ವತವಲ್ಲವೆ ?

ಕಂದ || ಸರಸಿಜಭವನಿಂ ಪುಟ್ಟಿದ
ಮರೀಚಿಗಣುಗಂ ಪ್ರಜೇಶ್ವರಂ ಸಕಲಸುರಾ |
ಸುರಗುರು †ವೆನಿಪ ಮುನೀಂದ್ರಂ
ಚರಿಪಂ ಸತಿವೆರಸು ತಪವನೀಪರ್ವತದೊಳ್ || ೧೭೧ ||

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾದ ಇವರ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡದೆ
ಹೋಗಕೂಡದು. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಇವರನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಹೋಗ
ಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

* ಪಾ. ಬರ್ಪದನೆಯ್ದಿತ್ತ.

† ಪಾ. ಮುನಿಪುಂಗವನಾ

ಮಾ—ಇದು ಮೊದಲು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದೋ ನಾವು ಇಳಿದೆವು.

ರಾಜಂ—(ನಕ್ಕು) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ,

ಕಂದ || ಉಲಿಯವು ರಥನೇಮಿಗಳುಂ

ವಿಲೋಕಿಸಲ್ಕೆಳ್ಳ ಧೂಳಿಯಾದೊಡಮಿಲ್ಲಂ |

ನೆಲಸಂ ಮುಟ್ಟಿದ ಕತದಿಂ

ನಿಲಿಸಿದ ತೇರಿಳಿದುಮಿಳಿದ ಪರಿಯಂತಲ್ಲಂ

|| ೧೭೩ ||

ಮಾ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ; ಇಂದ್ರನಿಗೂ ನಿನಗೂ ಇಷ್ಟೇ ವಿಶೇಷವು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ಮಾರೀಚಾಶ್ರಮವು ಇರುವ ಸ್ಥಾನವು ಯಾವುದು ?

ಮಾ—(ಕಯ್ಯಿಂದ ತೋರಿಸಿ)

ವೃತ್ತ || ಅರೆಮೆಯ್ ವಲ್ಮೀಕದೊಳ್ ತಾಂ ಪುದುಗಿರೆಯುರದಲ್ಲೊಪ್ಪೆ ಸರ್ಪತ್ವ
ಜಂಗಳ್

ಕೊರಲೊಳ್ ಜೀರ್ಣಂ ಲತಾಮಂಡಲಮಲೆಯೆ ಕರಂ ಸ್ಕಂಧದೊಳ್
ಪಕ್ಕಿಗಳ್ ಕ |

ಟೈರೆ ಗೂಡಂ ನೀಳ್ ಬಂಜಲ್ ಜೆ ಸೆರೆ ಮೆರೆಯಲ್ ಸ್ಥಾನವೋಲ್ ನಿಶ್ಚಲತ್ವಂ
ಬೆರಸಾದಂ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬಕ್ಕಭಿಮುಖನೆನಿಸಿ ಮೌನಿ ತಾನಿರ್ಪ ತಾಣಂ ||

ರಾಜಂ—ಅತಿಕಷ್ಟದಿಂದ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸುವ ಈತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಮಾ—(ಕಡಿವಾಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟು) ಇದೋ, ಈಗ ಅದಿತಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಮಂದಾರವೃಕ್ಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಾರೀಚಮಹರ್ಷಿಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕೆವು.

ರಾಜಂ—ಈ ಸ್ಥಾನವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕತರವಾದ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು ; ಅಮೃತದ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಾದೆನು.

ಮಾ—(ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇಳಿಯಬೇಕು.

ರಾಜಂ—(ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ, ನೀನೋ ?

ಮಾ—(ರಥವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ) ನಾವು ಇಳಿಯುವೆವು. (ಎಂದು ರಥವನ್ನು ಇಳಿದು) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ, ಇತ್ತಬಾ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಋಷಿಗಳ ತವೋವನಭೂಮಿಗಳನ್ನು ನೋಡು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಇಂದ್ರಸಾರಥಿಯೆ, ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ನೋಡುವೆನು.

೯೬.

ವೃತ್ತ || ಆವರಿಸಿದ್ ಕಲ್ಪತರುಕಾಸನದೊಳ್ ಪವನಾಶನಂ ಮಣಿ
ಗ್ರಾವದೆ ಜಾನಮಂತೆ ಕನಕಾಬ್ಜ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನಂ |
ದೇವವಧೂಸವಾಸದೊಳ್ ಸಂಯಮವೊಪ್ಪೆ ಪೆರರ್ ಮುನೀಂದ್ರರೊ
ಲ್ಲಾವದ ಕಾಂಕ್ಷಿ ಪರ್ ತಪಗಳಿಂ ತಪಮಿದ್ ಪರಲ್ಲಿ ತಾಮಿವರ್ ||

ಮಾ—ಮಹಾತ್ಮರ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಏರತಕ್ಕದ್ದು.
(ನಡೆದು ಆಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ವೃದ್ಧ ಶಾಕಲ್ಯನೆ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚ
ಮುನಿಗಳು ಏನುಮಾಡುತ್ತಿರುವರು? (ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಏನು? ಋಷಿಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ
ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದ ದಕ್ಷ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಅದಿತಿದೇವಿಗೆ ಪತಿವ್ರತಾಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶ
ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೀಯೋ?

ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಸಮಯವನ್ನು ಕಾದಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಮಾ—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ, ಗುರುಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ
ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು; ಆವರೆಗೂ ಈ ಅಶೋಕವೃಕ್ಷದ
ಕೆಳಗೆ ಕುಳಿತಿರು. (ಎಂದು ಮಾತಲಿಯು ಹೋಗುವನು)

ರಾಜಂ—ನೀನು ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವನು)

ರಾಜಂ—(ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ)

ಕಂದ || ಎಲೆ ಭುಜವೆ ಸುಮ್ಮನೇತಕೆ

ಚಲಿಪೆ ಮನೋರಥಕೆ ನಾನಪೇಕ್ಷಿ ಪನಲ್ಲಂ |

ತಿಳಿವಣವಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದೊ

ಳುಳಿದ ಶುಭಂ ದುಃಖವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿವುದರಿಂ

|| ೧೭೬ ||

(ತರೆಯಲ್ಲಿ)

ಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ ಮಾಡಬೇಡ! ಇನ್ನೇನು! ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು
ಪಡೆದೇ ಪಡೆದನು.

ರಾಜಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಇದು ಅವಿನಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ! ಚಾಪಲ್ಯ
ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಯಾರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವರು? (ಸದ್ದಾದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ
ನೋಡಿ—ಆಶ್ಚರ್ಯದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಆಹ! ತಾಪಸಿಯರಿಂದ ಅನುಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟು,
ಬಾಲ್ಯಕ್ಕೆ ಮೀರಿದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಈ ಬಾಲನು ಯಾರು?

ಕಂದ || ಅರರೇ ಜನನಿ*ಯ ಮೊಲೆವಾ

ಲರೆಯುಂಡೀಸಿಂಹತಿಶುವನಿರದೊಡನಾಡಲ್ |

ಕರಮರ್ದನದಿಂದಂ ಕೇ

ಸರಂಗಲೆಯೊಂದೆ ಸೆಳೆಯುತ್ತಿರ್ಪಂ ಬಲ್ವಿಂ

|| ೧೭೭ ||

(ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಎಳೆದಾಡುತ್ತಾ ಬಾಲಕನು ತಾಪಸಿಗಳೊಡನೆ ಬರುವನು)

†ಬಾಲ—ಎಲೆ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯೆ, ಆಕಳಿಸು ಆಕಳಿಸು. ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕಮಾಡುವೆನು.

೧ ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ದುರುಳನೆ, ನಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಂತಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ನೋಯಿಸುವೆ? ಇನ್ನೇನು ಗತಿ? ನಿನ್ನ ಚಲ ಹೆಚ್ಚೇಹೆಚ್ಚೆತು; ನಿನಗೆ ಋಷಿಗಳು ಸರ್ವದಮನನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟದ್ದು ಯುಕ್ತವಾದದ್ದೆ.

ರಾಜಂ—ಇದೇನು? ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗಿಸುವಂತೆ ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಅನುರಾಗಪಡುವುದು! ನಿಜ; ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದು ಹೀಗೆ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಬಹುದು.

೨ ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ಸರ್ವದಮನನೆ, ಇದರ ಮರಿಯನ್ನು ನೀನು ಬಿಡದಿದ್ದರೆ ಈ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಂಹವು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದು.

ಬಾಲ—(ನಕ್ಕು) ಓಹೋ! ನನಗೆ ಭಯವುಂಟಾಯಿತು!

(ಎಂದು ತುಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವನು)

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ಅಮಮಾ ಸ್ಫುಲಿಂಗದಶೆಯೊಳ್

ಸಮಿತ್ತುಗಳನೆಳಸುತ್ತಿರ್ಪ ವಹ್ನಿಯ ತೆರದಿಂ |

ಸುಮಹಾತೇಜೋಬೀಜಂ

ಕುಮಾರನಿವನನೆಗೆ ಕ್ರಿನೋಡೆ ಕಾಣುತ್ತಿರ್ಪಂ || ೧೭೮ ||

೧ ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಈ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ನಿನಗೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು.

* ಪಾ, ನೀಶ್ವರನು.

† ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ಥಾನಿಕಾಪಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಬಾಬಾ ಕೇಸರಿಶಾಬಾ | ಫಡ ಬಾಬಾ || ಪ || ಕುಣಿಕುಣಿ ನಿನಗಾ | ರೆಣಿ ಬಾಯ್ಬಿಡು ಬಿಡು | ಎಣಿಸುವೆ ನಿನ್ನೀಪಲ್ಲಾ ನೆಲ್ಲಾ || ೧ ||

‡ ಪಾ. ಕಾಣುತ್ತಿರ್ಪಂ ಬಗೆಯಲ್

ಬಾಲ—ಎಲ್ಲಿ ಅದೇನು? ಕೊಡು. (ಎಂದು ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡುವನು)

ರಾಜಂ—(ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಇದೇನು! ಈ ಬಾಲಕನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಲಕ್ಷ್ಯ ಣದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ—

ಕಂದ || ಬೇಡಲ್ ನಿಜೇಷ್ಟವಸ್ತುವ

ನೀಡಿದ ಕೈ ತೆರಪನುಳಿದ ಬೆರಳ್ಳಳಿಸೆಗುಂ |

ಮೂಡಣ ಕೆಂಪಿಂದಲದೋಡ

ಗೂಡಿದ ದಳದಿಂದೆ ಮೆರೆವ ಸರಸಿರುಹಂಬೋಲ್ || ೧೭೯ ||

೨ ನೆಯವಳು—ಎಲಾ ಸುವ್ರತೆಯೇ, ವಾಜ್ಞಾತ್ರದಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸುಮ್ಮ ನಿರಿಸಲಾರೆನು, ನಡೆ; ನನ್ನ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಋಷಿವೃತ್ತನಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ನಾಡುವ ಬಣ್ಣದ ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲಿರುವುದು; ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

೧ ನೆಯವಳು—ಹಾಗಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೋಗುವಳು)

ಬಾಲ—ಆವರೆಗೂ ಇದರ ಸಂಗಡಲೇ ಆಡುವೆನು. (ಎಂದು ತಾಪಸಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುವನು)

ರಾಜಂ—ದುರುಳತನವುಳ್ಳ ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆಸೆಪಡುವುದು.

ವೃತ್ತ || ಮೊಳೆವಲ್ ಶೋಭಿಸೆ ನಿರ್ನಿಮಿತ್ತಹಸಿತಂ ಚೆಲ್ವಾಗೆ ಲಾಲಾಜಲಂ

ತುಳುಕಲ್ ಬರ್ಪ ತೊದಳ್ ಮನಂಗೊಳಿಸಲಂಕಾರೋಹಕಿಚ್ಚೈಪ ಮ |

ಕ್ಕಳ ನಿರ್ಕ್ಕಿಗಳನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ನಲವಿಂ ತದ್ದೇಹಚಂಚದ್ರಜೋ

ಮಳಿನಾಂಗಳ್ಗಳೆನಿಪ್ಪ ಮಾನವರೆ ತಾಂ ಧನ್ಯರ್ ವಲಂ ಧಾತ್ರಿಯೋಳ್ ||

ತಾಪಸಿ—ಬಳ್ಳೆಯದು, ಆಗಲಿ; ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಗಣನೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. (ಎಂದು ಎಡಬಲವನ್ನು ನೋಡಿ) ಋಷಿಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೇ? (ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಸಾಮ್ಯಮುಖನೇ, ಇತ್ತಬಾ. ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯ ವಾದ ಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಹುಡುಗತನದಿಂದ ಇವನು ಬಾಧಿಸುವ ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಬಿಡಿಸು.

ರಾಜಂ—(ನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು)

ಕಂದ || ಎನಸುಂ ನೀನೇಕಾತ್ರಮ

ಕನುಚಿತವಹ ಗುಣದೆ ಜಂತುಗಳ ತವಿಸದ ಪು |

ಟ್ಟಿನ ಸಂಯಮಗುಣಮಂ ಚಂ

ದನತರುವಂ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪಶಿಶುವೋಲ್ ಕಿಡಿಪೈ

|| ೧೮೧ ||

ತಾಪಸಿ—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯಮುಖನೇ, ಈತನು ಋಷಿಕುಮಾರನಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ರಾಜಂ—ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಇವನ ನಡತೆಯೇ ಹೇಳುವುದು. ಆಶ್ರಮದ ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ನಾವು ಹೀಗೆ ಊಹಿಸಿದೆವು. (ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬಾಲಕನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಪರ್ಶಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು)

ಕಂದ || ಇವನಾವನ ಕುವರನೊ ನಾ

ನಿವನಂ ತಳ್ಳಿಸಲಿಂತು ಸುಖವೆನಗಾದ |

ತ್ತವನಿಯೊಳಗೆ ತನ್ನಂ ಪೆ

ತ್ತ ವಿವುಲವುಣ್ಯಂಗೆ ಸುಖವನೆನಿತ್ತಪನೋ

|| ೧೮೨ ||

ತಾಪಸಿ—(ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ) ಆಶ್ಚರ್ಯ ! ಆಶ್ಚರ್ಯ !

ರಾಜಂ—ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು ?

ತಾಪಸಿ—ಈ ಬಾಲಕನ ರೂಪು ನಿನ್ನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೋಲುವುದೆಂದೂ ನೀನು ಅಪರಿಚಿತನಾದರೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಇವನು ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ವಿಸ್ಮಿತಳಾದೆನು.

ರಾಜಂ—(ಬಾಲಕನನ್ನು ಮುದ್ದಿಸಿ) ಎಲೌ ಪೂಜ್ಯಳೆ, ಇವನು ಮುನಿಕುಮಾರನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು ?

ತಾಪಸಿ—ಇವನು ಪುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇವನು ನಮ್ಮ ಕುಲದವನೆ ? ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ಈಕೆಯು ಇವನನ್ನು ನನ್ನ ಹೋಲಿಕೆಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಪುರುಷಶದವರಿಗೆ ವನನಿವಾಸವು ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಕುಲವ್ರತವಾಗಿರುವುದಷ್ಟೆ ?

ಕಂದ || ಇಳಿಯಂ ಸಲಹಲ್ ಮುಂ ಮಂ

ಬುಳಸೌಧಾವಾಸಕೆಳಮವಾ ಪುರುಕುಲಜರ್ |

ಬಳಿಕಂ ವಾನಪ್ರಸ್ಥ

ಕ್ಕಳವಡೆ ತಾಂ ವೃಕ್ಷಮೂಲಮಂ ಮನೆಗೈವರ್

|| ೧೮೩ ||

(ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಈ ದೇವಭೂಮಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗತಕ್ಕುದಲ್ಲವಲ್ಲಾ.

ತಾಪಸಿ—ಎಲೈ ಸೌಮ್ಯಮುಖನೇ ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ; ಆದರೆ ಈತನ ತಾಯಿ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಗಳಾದ ಕಾರಣ ದೇವಗುರುವಾದ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳ ಈ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಹೆತ್ತಳು.

ರಾಜಂ—(ಮರೆಯಾಗಿ) ಅಹ! ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದು ಎರಡನೆಯದು. (ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿ) ಆಕೆಗೆ ಪತಿಯಾದ ರಾಜಖುಷಿಯ ಹೆಸರೇನು?

ತಾಪಸಿ—ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟವನ ಹೆಸರನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಮನಸ್ಸು ಬಂದೀತು?

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಇದೇನು, ಈ ಕಥೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಗುರಿಮಾಡುವುದು? ಒಳ್ಳೆಯದು, ಈ ಬಾಲಕನ ತಾಯಿ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳೋಣ; ಅಥವಾ ಪರಪತ್ನಿಯ ವಿಚಾರವು ಸರಿಯಾದುದಲ್ಲ.

(ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಾಪಸಿ ಬರುವಳು)

ತಾಪಸಿ—ಎಲೈ ಸರ್ವದಮನನೇ, ಶಕುಂತಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನೋಡು!

ಬಾಲ—(ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಿ) ಎಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮ?

ಇಬ್ಬರೂ—(ನಕ್ಕು) ತಾಯಿ ಹಂಬಲುಳ್ಳ ಈ ಬಾಲಕನು, ಶಕುಂತಲಾವಣ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಆಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾಮಸಾಧ್ಯಶ್ಯದಿಂದ ಭ್ರಮಿಸಿದನು.

೨ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ವತ್ಸನೇ, ಈ ಮಣ್ಣಿನ ನವಿಲ ಚೆಲುವಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು.

ರಾಜಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಈ ಬಾಲಕನ ತಾಯಿ ಹೆಸರು ಶಕುಂತಲೆಯೆಂದೇ? ಒಂದೇ ಹೆಸರಿನವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಂಟಷ್ಟೆ! ಆದರೂ, ಈ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಮೃಗತೃಷ್ಣಿಕೆಯಂತೆ ನನಗೆ ವಿಷಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.

ಬಾಲ—ಅಮ್ಮಾ, ಈ ಬಣ್ಣದ ನವಿಲು ನನಗೆ ಬೇಕು. (ಎಂದು ಆಟದ ನವಿಲನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಕೈ ನೀಡುವನು)

೧ನೆಯವಳು—(ಭಯದಿಂದ ಕೂಡಿ) ಓಹೋ! ರಕ್ಷಾಯಂತ್ರವು ಈತನ ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ!

ರಾಜಂ—ಭಯಪಡಬೇಡಿ, ಸಿಂಹದ ಮರಿಯನ್ನು ಮರ್ದಿಸುವಾಗ ಇದೋ ಚಾರಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. (ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಇಬ್ಬರೂ—ಬೇಡಬೇಡ; ಇನ್ನೇನು ಗತಿ! ತೆಗೆದುಕೊಂಡನಲ್ಲ!

(ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುವರು)

ರಾಜಂ—ಏತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮುಟ್ಟಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದಿರಿ?

೧ನೆಯವಳು—ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ ಕೇಳು; ಇದು ಅಸರಾಚಿತೆಯೆಂಬ ಮೂಲಿಕೆ; ಇದನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮಸಮಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚರು

ಕಟ್ಟಿದರು. ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದರೆ ಇದನ್ನು ತಂದೆತಾಯಿಗಳೂ ಕಟ್ಟಿದವರೂ ಹೊರತಾಗಿ ಇತರರು ಮುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಜಂ—ಒಂದುವೇಳೆ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ?

೧ನೆಯವಳು—ಮುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣವೇ ಸರ್ಪವಾಗಿ ಕಚ್ಚುವುದು.

ರಾಜಂ—ನೀವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನಡೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿರುವಿರಾ ?

ಇಬ್ಬರೂ—ಅನೇಕಾವೃತ್ತಿ.

ರಾಜಂ—(ಸಂತೋಷದೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಇನ್ನು ಹೇಗೆತಾನೇ ಕೊಂಡಾಡದಿರಲಿ. (ಎಂದು ಬಾಲನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವನು)

೨ ನೆಯವಳು—ಎಲಾ ಸುವ್ರತೆ ? ನಡೆ, ನಿಯಮನಿರತೆಯಾಗಿರುವ ಶಕುಂತಳಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸೋಣ. (ಎಂದು ಹೊರಡುವರು)

ಬಾಲ—ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು, ನಾನು ತಾಯಿ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ, ನನ್ನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ತಾಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆ, ತಾಳು.

ಬಾಲ—ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದರೋ, ದುಷ್ಯಂತನು. ನೀನು ಯಾರು ?

ರಾಜಂ—(ನಗೆಯೊಡನೆ ಕೂಡಿ) ಈ ವಿವಾದವೆ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು.

(ಅನಂತರ ಒಂದೇ ಜಡೆಗಟ್ಟಿದ ಮುಡಿಯುಳ್ಳ ಶಕುಂತಳೆ ಬರುವಳು)

ಶಕುಂ—ಸರ್ವದಮನನ ಕಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲಿಕೆಯು ಸರ್ಪವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಕೋರಿಕೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ; ಒಂದುಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾನುಮತಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಂಭಾವಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಳೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹಾ ! ಇದೋ ಪೂಜ್ಯಕಾದ ಶಕುಂತಳೆ !

† ಕಂದ || ಧರಿಸಿದ ಮಲಿನಾಂಬರದಿಂದ

ಕೊರಗಿದ ಮೊಗದಿಂದದೊಂದೆ ಜಡೆಯಿಂದಿದೊ ನಿ |

† ರಾಗ—ಶ್ರೀರಂಜನಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಕಂಡನು ಕಾಂತಾಮಂಡಲಮಣಿಯಾ | ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಿಯ ಪುಣ್ಯಚರಿತೆಯಾ || ಪ ||
ಕಂಡನು ಮತ್ಸ್ಯತಾಪಿಂದಸುವ್ರತೆಯಾ || ಅ || ಮಾಸಿದ ವಸ್ತ್ರವ ಧರಿಸುತ ಧೂಳಿ | ಧೂಸರ
ವಾಗಿಹ ಕೇಶವ ತಾಳಿ | ವಾಸರಶಶಿವೊಲು | ಭಾಸಿಪ ಸತಿಯಾ || ೧ || ಪರಿಕೆಸೆ ಕಠಿನಾತ್ಮನು
ಮಾದೆನ್ನಾ | ವಿರಹವ್ರತವನು ಧರಿಸುತ ಮುನ್ನ | ವರಗುಣವನು ಬಿಡ | ದಿರುವ ಸುವ್ರತೆಯಾ ||

ಷ್ಕರುಣನುಮಾದೆನ್ನಯ ಚಿರ

ವಿರಹವ್ರತಮಂ ಸುಶೀಲೆ ತಾಂ ತಳೆದಿರ್ಪಳ್

|| ೧೮೪ ||

ಶಕುಂ—(ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕಳೆಗುಂದಿದ ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಹಾಗಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ! ಇವನಾವನು, ಕಟ್ಟಿದ ರಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಂಗಳಾಂಗನಾದ ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಅಪರಿತುಡ್ಧನನ್ನು ಮಾಡುವನು ?

ಬಾಲ—(ತಾಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು) ಅಮ್ಮಾ ಪರಕೀಯನಾದ ಇವನಾವನು ? ನನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರನೆಂದು ಆಲಿಂಗಿಸುವನು.

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೆ, ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಬಡವಾಗಿರುವ ನನ್ನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆರ್ಯಪುತ್ರನ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಕ್ರೂರತನವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಾಯಿತು, ಎಂದು ತಿಳಿವೆನು.

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಎಲೆ ಮನಸ್ಸೆ ಸಂಕೈಸಿಕೊ, ಸಂಕೈಸಿಕೊ. ಮತ್ಸರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ಮಹಾರಾಜನ ಕರುಣಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸಳಾದೆನು ; ಈತನೇ ಆರ್ಯಪುತ್ರನು.

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ರಾಹು ತೊರೆದೊಡನೆ ಶಶಿಯಂ

ರೋಹಿಣಿ ಬಳಿವೊದಿದಂತೆ ನೆನಪಿಂದಿರದಾ |

ಮೋಹತಮಮಳೆಯೆ ಸುಕೃತದೆ

ನೀಹಾರಕರಾಸ್ಯೆ ಸೇರ್ವೆಯೆನ್ನಯ ಬಳಿಯಂ || ೧೮೫ ||

ಶಕುಂ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ಜಯಶೀಲನಾಗು. (ಎಂದು ಅರ್ಧೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕುತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ಸುಮ್ಮನಿರುವಳು)

ರಾಜಂ—ಕಂದ || ಸುದತಿಯೆ ಜಯಶಬ್ದಂ ಗ

ದ್ಗದದಿಂ ಪೊರಮಡದೊಡಂ ಜಯಾನ್ವಿತನಾದೆಂ |

ಇವೊ ನಿನ್ನ ವಾಟಲಾಧರ

ವದನಾಬ್ಜವ ನಾಂ ವಿಲೋಕಿಸಿದ ಕವಯಿ || ೧೮೬ ||

ಬಾಲ—ಅಮ್ಮಾ, ಈತನಾರು ?

ಶಕುಂ—ಎಲೆ ಮಗನೆ, ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳು.

ರಾಜಂ—(ಶಕುಂತಳಿಗೆ ಮಣಿದು)

*ವೃತ್ತ || ಬರಿದೆ ನಿಜೇಶನೆನ್ನ ತೊರೆದಂ ಗಡೆನುತ್ತಲೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿ ಮ
 ತ್ಸರಿಸದಿರೇತರಿಂದನೊ ಮನಕ್ಕರಿವಿಲ್ಲದೆ ಮೋದುದಂದು ಕೇಳ್ |
 ಪಿರಿದು ಶುಭಂಗಳೊಳ್ ಮರವೆಯುಳ್ಳರೊಳಿ ಪರಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತನಂ
 ಸಿರದೆಡೆಗಿಟ್ಟ ಮಾಲೆಯುಮನಂಧನಹಿಭ್ರಮೆಯಿಂದೆ ನೂಂಕುವಂ ||

ಶಕುಂ—ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ಏಳು, ಏಳು. ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ಸುಕೃತಪ್ರತಿಬಂಧಕ
 ವಾದ ಪುರಾಕೃತ ಕರ್ಮವು ಆಗ ಪರಿಣಮಿಸತೊಡಗಿತು ; ಆದುದರಿಂದಲೇ ದಯಾಳು
 ವಾದ ನೀನೂ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆ ತೆರನಾದೆ. (ರಾಯನು ಏಳುವನು) ಆಯಿತು ;
 ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ, ದುಃಖಭಾಜನೆಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಆಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಸ್ಮರಿಸಿದೆ ?

ರಾಜಂ—ನನ್ನ ದುಃಖಶಲ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿ ಬಳಿಕ ಹೇಳುವೆನು.

†ಕಂದ || ಅರಸೀ ಮರವೆಯೊಳಾನಂ

ದೊರಸಲನಾದರಣಿಗೈದ ನಿನ್ನಯ ಪಕ್ಕಾಡುಂ |

ತರಲಗ್ನ ಬಾಪ್ಪಬಿಂದುವ

ನೊರಸುತುಮಿಂದೆನ್ನ ದುಗುಡವಂ ಪರಿಹರಿಸೆಂ || ೧೮೮ ||

(ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರಸುವನು)

ಶಕುಂ—(ರಾಜನಾಮಾಂಕಿತವಾದ ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿ) ಆರ್ಯಪುತ್ರನೆ,
 ಇದು ಆ ಉಂಗುರವಲ್ಲವೇ ?

* ರಾಗ—ತೋಡಿ.

ಆದಿತಾಳ.

ಕ್ಷಮಿಸು ನೀಂ ಪ್ರಾಣಸಖೀ | ರಮಣೀ ರಾಕೇಂದುಮುಖೀ | ಕ್ಷಮಿಸು || ಪ || ಅಮಮ
 ಮನದಿ ನಾಂ | ಭ್ರಮಿಸಿದ ಕಾರಣ | ಮಮತೆಯುಳಿದು ನಾಂ | ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪ ಕ್ಷಮಿಸು || ಅ ||
 ಆಹ ಅಂದೇನೆನಗೆ | ಮೋಹವಾಯ್ತೀಮತಿಗೆ || ಊಹಿಸಲರಿದಾ | ದ್ರೋಹವನೆಣಿಸದ | ಸ್ನೇಹ
 ವೆರಸು ಪತಿ | ಮೋಹ ಸುಶೀಲೆ || ೧ ||

† ರಾಗ—ಖರಹರಪ್ರಿಯ.

ಆದಿತಾಳ.

ತಾಳು ತಾಳವನೀಪತಿ | ಶುಭಮತಿ || ಪ || ಬಾಲೆಯೊಳೇನೀ ಆನೌಚಿತಿ | ಪತಿ || ಅ ||
 ಪತಿಯೆ ಕೇಳಿನ್ನ ದು | ಪ್ಕೃತಿ ನಿನಗಂದು ವಿ | ಸ್ಮೃತಿಯನು ತಾನುಂಟು ಮಾಡಿತು ಪತಿ || ೧ ||
 ದೈನ್ಯವಿದೇತಕೆ | ಮಾನ್ಯನೇ ನಿನಗೆ ನಾ | ನನ್ಯಳೆ ಕಾರುಣ್ಯವಾರಿಧೀಪತೀ || ೨ || ಇಂತು ದಯಾಳು
 ನೀ | ನಂತಾಗಲು ನಾ ನೋಂಕುದನೇನೆಂದು ಬಣ್ಣಿವೆ ಪತೀ || ೩ ||

† ರಾಗ—ಪಂತುಮರಾಳಿ.

ರೂಪಕತಾಳ.

ತರುಣೀ ತಾಳು ತಾ | ಲೊರೆಯುವೆನ್ನೀ | ಪರಿತಾಪವನು ಪರಿ | ಹರಿಸಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ
 || ೧ || ಮರವೆಯಿಂ ಮೊದಲು ನಾ | ನೊರಸದೀ ಕಣ್ಣೀರ | ನೊರಸೀಗಲಾದರೂ ಪರಿತಾಪ
 ಗಳವನು || ೨ ||

ರಾಜಂ—ಹೌದು.

ಶಕುಂ—ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನಿಗೆ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದು ನನಗೆ ದೊರೆಯದೆ ಕೆಡುಕುಮಾಡಿತ್ತು.

*ರಾಜಂ—ಹಾಗಾದರೆ ಪುನಶ್ಚ ಋತುಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಗುರುತಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಕುಸುಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ನೀನು ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊ.

ಶಕುಂ—ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿಲ್ಲ. ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೇ ಇದನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

(ಮಾತಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಾತಲಿ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ, ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೂಡಿದುದರಿಂದಲೂ ಪುತ್ರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದಲೂ ಉಂಟಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀನು ವರ್ಧಿಸುವೆಯಾ ?

ರಾಜಂ—ಸನ್ಮಿತ್ರನಾದ ನಿನ್ನ ದೆಸೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನೋರಥವು ಸರಸವಾಗಿ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಮಾತಲಿಯೇ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇಂದ್ರನಿಗೆ ತಿಳಿಯ ಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಮಾತಲಿ—(ನಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದುದು ಯಾವುದು ತಾನೆ ಉಂಟು ? ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಮಂತನೇ, ನಡೆ ನಡೆ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾರೀಚ ಮುನಿಗಳು ನಿನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡುವರು.

ರಾಜಂ—ಎಲೆ ಶಕುಂತಲೆ, ಪುತ್ರನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊ. ನಿನೊಡನೆ ಪೂಜ್ಯರನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುವೆನು.

ಶಕುಂ—ಆರ್ಯ ಪುತ್ರನೊಡನೆ ಗುರುಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಲಜ್ಜೆಪಡುವೆನು.

ರಾಜಂ—ಸಾಕು ನಾಚಿಕೊಳ್ಳುವುದೇಕೆ ? ಅಭ್ಯುದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ; ಬಾ ಬಾ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

(ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿಯೊಡನೆ ಪೀಠಗತರಾಗಿ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ರಾಗ—ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ.

ಭಾಷುತಾಳ.

ಬೇಸರಿಸಬೇಡವೆ || ಪ || ಕೈಸೇರಿದುದೆನಗೀ ಸುಖವಿದರಿ || ಅ || ಅಂಗನೆ ಕೇಳಿಯುಂಗರ
ನಿನ್ನಯ | ಸಂಗತಿವೇಳ್ವುದು | ಮಂಗಳಮಯ || ೧ || ಪೊಸಸುಗ್ಗಿಗೆ ಲತೆ | ಕುಸುಮವ ತಳೆದವೊ |
ಲುಸುರುವುದೇ ನಿಡನಸಿಯಳೆ ತಳೆ || ೨ || ಉಂಗುರವಿದ ನೀ | ನಂಗುಲಿಗಿಡುತಲಿ | ಸಿಂಗರಿಸುವುದು
ಈ | ರಂಗಾಂಬಕಿ | ಬೇಸರಿಸ || ೩ ||

ಮಾರೀಚ—ಎಲೆ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯೆ,

ಕಂದ || ದನುಜರ ಗೆಲೆ ತನ್ನಯ ಧನು

ಮೊನೆಮುರಿಯದ ಪವಿಯನಿಂದಿರನ ಕೈದೊಡವೆಂ |

ದೆನಿಸಿದ ದುಷ್ಯಂತನೃಪಾ

ಲನಿವಂ ನಿನ್ನಯ ಸುತಂಗೆ ಸಮರಸಹಾಯಂ

|| ೧೮೯ ||

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ—ಇವನು ಮಹಾನುಭಾವನೆಂಬುದು ಆಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಎಣಿಸೆ ತಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು.

ಮಾತಲಿ—ಎಲೈ ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದ ಇವರು ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಲೋಚನಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಸಮೀಪವನ್ನು ಸೇರು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಮಾತಲಿಯೆ,

ವೃತ್ತ || ಕ್ರಮದಿಂದಂ ಪನ್ನಿರಳ್ಳಿದಮನೆ ತಳೆದ ತೇಜಸ್ಸಿಗಂ ಯಜ್ಞಭಾಗೋ

ತ್ತಮಭಾವಂಬಿತ್ತ ಲೋಕತ್ರಯದಧಿಪತಿಗಂ ಧಾತೃವಿಂಗಾಧ್ಯನಪ್ಪಾ |

ಕಮಲಾಕ್ಷಂಗೆಂ ತಮರ್ ತಾಮೆನುತುಸಿರ್ದರದಾರಂ ಯಮಿಂದ್ರಾರ್ಕಳಾ ದ

ಕ್ಷಮರೀಚಿಪ್ರೋದ್ಭವರ್ ದಂಪತಿಗಳಿವರ್ಗಮೋರಂತರಂ ವಾಗ್ವರಂಗಂ ||

ಮಾತಲಿ—ಹೌದು.

ರಾಜಂ—(ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ) ಇಂದ್ರಭೃತ್ಯನಾದ ದುಷ್ಯಂತನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸುವನು. (ಎಂದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುವನು)

ಮಾರೀಚ—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಬಹುಕಾಲ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪಾಲಿಸು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ಅಪ್ರತಿರಥನಾಗು.

ಶಕುಂ—ಪುತ್ರನೊಡನೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಮಾರೀಚ—ಎಲೆ ವತ್ಸೆ,

ಕಂದ || ಪತಿ ಸುರಪತಿಗೆ ಸಮಾನಂ

ಸುತಂ ಜಯಂತಂಗೆ ಸದೃಶನೆನಿಪಂ ನಿನಗಿ |

ನ್ನಿ ತರಾಶೀರ್ವಾದಂ ಸಮು

ಚಿತಮಲ್ಲಾಶಚಿಗೆ ಸಾಟಿಯೆನೆ ನೀಂ ಬಾಳಾ

|| ೧೯೦ ||

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ—ಎಲೆ ಮಗಳೆ, ಪತಿಗೆ ಬಹುಮತೆಯಾಗಿ ಬಾಳು; ದೀರ್ಘಾಯುವಾದ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು ಉಭಯಕುಲಾನಂದಕನಾಗಲಿ; ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ.

(ಎಲ್ಲರೂ ಮಾರೀಚಮುನಿಗಳ ಸವಾಸದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವರು)

ಮಾರೀಚ—(ಬಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ತೋರಿಸಿ)

ಕಂದ || ಸತಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯುಂ

ನುತಗುಣನೆಂದೆನಿಸ ಪುತ್ರನುಂ ನೀನುಂ ಭೂ |

ಪತಿ ಪುಣ್ಯದೆ ಕೂಡಿದುದ

ನ್ವಿತಮಾದಂತಾಯ್ತು ಭಕ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ವಿಧಿಯುಂ || ೧೯೨ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ ಕೈಗೂಡಿತು; ಆದುದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹವು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದು. ತಾವೇ ನೋಡಿ :

ಕಂದ || ಸುಮಮುದಯಿಕುಂ ಮೊದಲ್ ಬಳಿ

ಕಮೆ ಫಲಮುದಯಿಸುಗುಮಿದಲೆ ಕಾರಣಕಾರ್ಯ |

ಕ್ರಮವಾರಯೆ ನಿಮ್ಮಯ ಪದ

ಕಮಲಾನುಗ್ರಹಕೆ ಮುನ್ನ ಮೇ ಸಂಪದಗಳ್ || ೧೯೩ ||

ಮಾತಲಿ—ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವರು.

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞಾಧಾರಿಣಿಯಾದ ಈಕೆಯನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದೆನು. ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಬಂಧುಗಳು ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಾಗ ಈಕೆಯನ್ನು ಮರವೆಯಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತಮಗೆ ಸಗೋತ್ರರಾದ ಕಣ್ವರಿಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಉಂಗುರವನ್ನು ಕಂಡಮೇಲೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದೆನೆಂದರಿದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು.

ಕಂದ || ಕಯಿದಿರೊಳಗಿರ್ಪಂದದು

ಕರಿಯಲ್ಲೆಂದೈದಿದಂದು ಸಂಶಯಿಸುತ್ತಂ |

ನಿರುಕಿಸಿ ಪಜ್ಜೆಯ ನಂಬುಗೆ

ವೆರೆದಂತಾಯ್ತೆನ್ನ ಮನದೊಳಾದ ವಿಕಾರಂ || ೧೯೪ ||

ಮಾರೀಚ—ಎಲೆ ವತ್ಸ, ಸಾಕು ಸಾಕು, ನಿನ್ನ ತಪ್ಪೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮರವೆಯುಂಟಾದದ್ದು ಸರಿಯಾದದ್ದೇ; ಕೇಳು—

ರಾಜಂ—ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು.

ಮಾರೀಚ—ಅಪ್ಪ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕವರ್ತನೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಧಿಕ್ಕೃತಿಯಿಂದ ದುಃಖಿತೆಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಮೇನಕೆಯು ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗಲೇ ದೂರ್ವಾಸರ ಶಾಪದಿಂದ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಈ ತಪಸ್ವಿನಿಯನ್ನು ನೀನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆಯೇ ಹೊರತು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆ ಶಾಪವು ಉಂಗುರವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ವಿಮೋಚನೆ ಹೊಂದುವುದೆಂದೂ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ತಿಳಿದಿತ್ತು.

ರಾಜಂ—(ನಿಟ್ಟುಸಿರಿಂದ ಕೂಡಿ) ಈಗ ನಾನು ಅಪವಾದದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು.

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಆರ್ಯವೃತ್ತನು ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ತೊರೆದವನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನನಗೆ ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ವಿರಹಪರವಶೆಯಾಗಿದ್ದ ನನಗೆ ಶಾಪ ಬಂದಿರಬಹುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸಖಿಯರು “ನಿನ್ನ ಪತಿಗೆ ಈ ಉಂಗುರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾರೀಚ—(ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ವತ್ಸೆ, ಈಗ ನೀನು ಎಲ್ಲಾ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ತಿಳಿದೆ; ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ; ನೋಡು—

ವೃತ್ತ || ಶಾಪದೊಳಾದ ಬಲ್ಮರವೆಯಿಂದತಿರ್ಕರ್ತಶಚಿತ್ತನಾದ ನಿ
 ಸ್ತೋಪನಿನಾಂತೆ ಧಿಕ್ಕೃತಿಯ ಮೇಣ್ ಸೆನವೊಂದಿದವಂಗೆ ಪರ್ಮವೆ |
 ತೋಪಳಿನಿವೆ ನನ್ನಿಯಿದು ನಂದನೆ ಕೇಳು ಕಿಲುಂಬುಪತ್ತಿದಾ
 ಕೈಪಿಡಿ ಚಾಯೆಯುಂ ಪಿಡಿಗುಮೇಂ ಪಿಡಿಗುಂ ಪರಿಶುದ್ಧಮಾಗೆ ತಾಂ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಈಕೆಯಲ್ಲಿಯಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ವಂಶಸ್ಥಿತಿಯು? (ಎಂದು ವೃತ್ತನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುವನು)

ಮಾರೀಚ—ಹಾಗೇ ಸರಿ. ಈ ಬಾಲಕನು ಮುಂದೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವನೆಂದು ತಿಳಿ.

ವೃತ್ತ || ಅಮರಾಧ್ಯಂಬರೆಗಂ ಚರಿಸ್ವ ರಥದಿಂದಂಭೋಧಿಯಂ ದಾಂಟಿ ನಿ
 ಕ್ರಮದಿಂದ ಮುಂತೆ ಜಯಿಸ್ವ ಸಪ್ರತಿರಥಂ ಸರ್ವೋರ್ವಿಯಂ ಸರ್ವಮಂ |
 ದಮಿಸಿದ್ಧಂ ತರನಿಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಮನಂ ನಿನ್ನೀಕುಮಾರಂ ನೃಪೋ
 ತ್ತಮ ಭೂರಕ್ಷಣದತ್ತಣಿಂ ಭರತನಾಮಂದಾಳ್ತು ತಾಂ ಬಾಳುವಂ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಮ್ಮಿಂದ ಜಾತಕಮಾರ್ಗದಿಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭಿನಂದಿಸುವೆನು.

ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಮಗಳ ಮನೋರಥಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಣ್ವರಿಗೆ ಪರಿಚಾರಕರ ಮುಖದಿಂದ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮಗಳಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳ ಮೇನಕೆಯಂತೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿರುವಳು.

ಶಕುಂ—(ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು) ಪೂಜ್ಯೆಯಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿ ಹೇಳಿದುದು ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯೇ ಅಲ್ಲವೇ ?

ಮಾರೀಚ—ಪೂಜ್ಯರಾದ ಕಣ್ವರು ತಪಸ್ಸುಭಾವದಿಂದ ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲರು.

ರಾಜಂ—ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕಣ್ವರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕೋಪಿಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಮಾರೀಚ—ಆದರೂ ಈ ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಸಲೇಬೇಕು. ಯಾರಲ್ಲಿ ?

(ಶಿಷ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ)

ಶಿಷ್ಯ—ಪೂಜ್ಯರೆ, ಇದೋ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು.

ಮಾರೀಚ—ಎಲೈ ಗಾಲವನೆ, ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಪುತ್ರವತಿಯಾದ ಶಕುಂತಲೆಯನ್ನು ಶಾಪವಿಮೋಚನೆಯಿಂದ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ದುಷ್ಯಂತನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದನೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಿದೆವೆಂದು ಹೇಳು.

ಶಿಷ್ಯ—ಪೂಜ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ. (ಎಂದು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು)

ಮಾರೀಚ—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ನೀನುಕೂಡ ಪತ್ನೀಪುತ್ರಸಮೇತನಾಗಿ ಮಿತ್ರನಾದ ಇಂದ್ರನ ರಥವನ್ನೇರಿ ಸಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಡುವನಾಗು.

ರಾಜಂ—ಪೂಜ್ಯರ ಆಜ್ಞೆಯಂತಾಗಲಿ.

ಮಾರೀಚ—(ರಾಜನನ್ನು ನೋಡಿ)

ವೃತ್ತ || ಧರಣೀನಾಥನೆ ನಿನ್ನ ದೇಶಗಳೊಳಿಂದ್ರಂ ಮಾಳ್ಕೆ ಸದ್ವೃಷ್ಟಿಯಂ
ಸುರರಂ ನೀನುಮುದಾರಯಾಗಮುಖದಿಂದ ಸಂತರ್ಪಿಸಂತೀನರಾ |
ಮರಲೋಕಾವನ ಕೀರ್ತನೀಯಗಳೆನಿಪ್ಪನೋನ್ಮಕೃತ್ಯಂಗಳಿಂ
ಮರಳಲ್ ನೂರುಯುಗಂ ದಿನಂಗಳೆದು ನೀವಾನಂದದಿಂದ ಬಾಳಿರೈ ||

ರಾಜಂ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರೆ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಕ್ತಿಸುಸಾರವಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಮಾರೀಚ—ಎಲೈ ವತ್ಸನೆ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೇನು ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿ ?

ರಾಜಂ—ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ಪ್ರಿಯವು ಮತ್ತೊಂದುಂಟೆ ? ಪೂಜ್ಯರು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾದರೆ ಈ ಭರತವಾಕ್ಯವು ನೆರವೇರಿಸಲ್ಪಡಲಿ :

ಕಂದ || ಪ್ರಕೃತಿಹಿತಾರ್ಥಂ ಕ್ಷಿತಿವಾ
 ಲಕರುದ್ಯೋಗಿಸುಗೆ ಪೂಜ್ಯಮೆನಿಸುಗೆ ಜಗದೊಳ್ |
 ಸುಕವಿಗಳ ಸೂಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾ
 ಧಿಕನಿಹಪರಸುಖವನೆಮಗಮಿಾಗಿ ಮಹೇಶಂ || ೧೯೮ ||
 (ಎಂದೆಲ್ಲರೂ ಹೊರಟು ಹೋಗುವರು)

ಕಂದ || ನುತಗುಣಯುತ ಚಾಮುಕ್ತಿ ತಿ
 ಪತಿಸನ್ನಿಧಿಸಚಿವರನೃಸಿಂಹಾರ್ಯೋತ್ತಮಾ |
 ಹಿತಬಸವಶಾಸ್ತ್ರಿ ತಾಂ ಸಂ |
 ಸ್ತೃತಶಾಕುಂತಲಮನಿಂತು ಕನ್ನಡಿಸಿರ್ಪಂ || ೧೯೯ ||

ಶಾಗ-ಜಲಾಬು.

ಆದಿತಾಳ.

ಶ್ರೀಕರಾದ್ರಿತನ | ಯೈಕವಿಹಾರ | ಶ್ರೀಕಂಠೇಶ ಕೃಪಾಕೂಪಾರ || ಪ || ಖಂಡಿತಕಾಲ
 ಮೃ | ಕಂಡುಜಪಾಲಾ | ಖಂಡಲಬಾಲಾ | ಕಾಂಡದಲೀಲ || ೧ || ಧೃತಶಶಿಖಂಡ | ಜಿತಸುಮ
 ಕಾಂಡ | ವಿತರಣಶಾಂಡ | ಭೃತಜಗದಂಡ || ೨ || ಪಾಲಯ ಚಾಮುನ್ಯ | ಪಾಲಕಮನುಕಂ
 ಪಾಲಯ ಸದವನ | ಶೀಲಮಹೇಶ || ೩ ||

ಸಂಪೂರ್ಣಂ

೫

ಬಸವಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಪುಸ್ತಕಗಳು

			ರೂ.	ಆ.	ಪೈ.
ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಾಕುಂತಲ ನಾಟಕ	೧	೪	೦
ಕರ್ಣಾಟಕ ರತ್ನಾ ವಳಿ ನಾಟಕ	೦	೧೨	೦
ಕನ್ನಡ ಭರ್ತ್ಯಹರಿ ಸುಭಾಷಿತ ಶತಕತ್ರಯ	೦	೬	೦

ವಿಳಾಸ :-

ಎಂ. ಮಹದೇವಶಾಸ್ತ್ರಿ,
ಕೇರಳಾಪುರ, ಅರಕಲಗೂಡು ತಾಲ್ಲೂಕು,
ಹಾಸನ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್

